RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

Stałe działy:

„Postępy w Przemyśle". — „Dział Samochodowy". — „Dział Rowerowy i Motocyklowy". — „Elektro- i Radjotechnika". — „Komunikacja i Transport". — „Dział Maszyn Rolniczych". — „Dział Budowlany, Drzewny i Ceramiczny.

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł. + 40 gr. za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem. Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Nr. 49 Poznań, 6 grudnia 1930 Rok X

TREŚĆ NR. 49:

Numer gwiazdkowy „Rynku Metalowego i Maszynowego" - - - -

W myśl tradycji naszego Wydawnictwa ukaże się **następny numer „Rynku Metalowego i Maszynowego"** w świątecznej szacie gwiazdkowej, o bogatej treści okolicznościowej i gospodarczej — **wobec czego** polecamy to specjalne wydanie uwadze **pp. przemysłowców i hurtowników** dla celów propagandy.

Wydawnictwo „Rynku Metalowego i Maszynowego"

Z rynków cyny

Ogólna zniżka cen surowców nie oszczędziła również i cyny. Cena tego metalu z 200 ft. szt. w październiku r. ub. spadła do 110 ft. szt. w październiku b. r., a po krótkotrwałej zwyżce kształtuje się obecnie około tego poziomu. *Ceny cyny są tem charakterystyczne w odróżnieniu od cen innych metali, że zniżka ich datuje się od roku 1926, a więc jeszcze przed zmniejszeniem się transakcyj.* W owym okresie czasu cyna osiągnęła maksymalny poziom 321 ft. szt. Następnie w roku 1927 przeciętna cena cyny wynosiła 290 ft. szt. za tonę. W r. 1928 — 230 ft. szt., w r. 1929 — 190 ft. szt.; ostatnio zaś spadła do 110 ft. szt., czyli w porównaniu z ceną z r. 1926 o 65 proc.

Ta zniżka cen nie jest wyłącznie wynikiem depresji przemysłowej. *Jest ona następstwem zwichnięcia równowagi między podażą i popytem już w r. 1927,* objawiającego się we wzroście zapasów. Zapasy cyny zwiększaja się z 16.300 ton w październiku 1927 do 23.319 ton w październiku 1928, 30.081 ton w październiku 1929 i 44.765 ton w październiku bież. roku. *W przeciągu trzech lat zapasy wzrosły blisko trzykrotnie.*

Przyczyną wzrostu zapasów było *równoległe wzrastanie produkcji i malenie konsumcji.* Aż do roku 1929 głównie zwiększała się produkcja. Odwrotnie począwszy od roku 1930 główną rolę odgrywa zmniejszenie się konsumcji. Badając statystykę ekspedycji cyny producentów Dalekiego Wschodu oraz uskutecznionych sprzedaży, widzimy od roku 1926 stałą nadwyżkę ekspedycji nad konsumcją. Statystyka ta dotyczy jedynie cyny wydobywanej i przechowywanej w kopalniach i hutach. Nadwyżka ta wzrasta z 915 ton w r. 1926 do 1.331 ton w r. 1927, 2.691 ton w roku 1928, 4.575 ton w r. 1929, a 5.596 ton w r. b.

Oczywiście *producenci kilkakrotnie próbowali ograniczyć wydobycie.* W tym celu w lipcu ub. r. powstało Stowarzyszenie Producentów Cyny, które zamierzało stabilizować ceny na poziomie 200 ft. szt., ograniczając produkcję i zwalczając spekulację. Ta pierwsza próba zawiodła, gdyż *Stowarzyszenie objęło jedynie producentów brytyjskich z Wysp Malajskich oraz z Zachodniej Afryki,* grupujących około połowę produkcji światowej. Natomiast inni producenci, a w szczególności holenderskie towarzystwo Banka i Billiton, oraz amerykańska grupa Guggenheim, kontrolująca złoża Aramayo i przedsiębiorstwa w Boliwji, odmówiły przystąpienia uważając, że ich koszty produkcji pozwalają im pracować przy nowych cenach cyny.

Jednakże dalsza zniżka cen rynkowych z końcem ub. roku i z początkiem b. r. skłoniła producentów holenderskich i boliwijskich do życzliwszego rozpatrywania planu z marca b. r., według którego wydobycie cyny miało być zmniejszone o 20 proc. i zamiast 191

tys. ton wynieść miało w r. b. 164 tys. ton. *Jednakże i ten plan załamał się wobec odstąpienia w ostatnim momencie licznych producentów.*

Wobec niepowodzenia tej drugiej próby Stowarzyszenie producentów opracowało w lecie b. r. nowy plan ograniczający produkcję o 20 proc. i zawieszający wszelkie wydobycie w ciągu dwóch miesięcy trzeciego kwartału bież. roku. Plan ów przewidywał również utworzenie specjalnej Komisji Kontroli wykonywania dyspozycji nowego planu. Plan ten wszedł w życie przynajmniej częściowo na Wyspach Malajskich. Wysyłki z tych wysp wyniosły istotnie w sierpniu, wrześniu i październiku b. r. jedynie 28.553 tony wobec 35.567 ton w ciągu analogicznego okresu w roku 1929. Jednakże *nie spowodowało to poprawy w sytuacji rynkowej. ponieważ zdawano sobie sprawę, że ograniczenie to jest przejściowe* i że uruchomiwszy fabryki, przedsiębiorstwa rozpoczną produkować w całe. pełni. Tak się też stało, to też zapasy cyny wzrosły znowu w październiku.

Nowa próba skończyła się więc niepowodzeniem. *Planowane obecnie nowe systemy ograniczeń podzielą zapewne los poprzednich.* Przyczyną tego jest różny poziom kosztów produkcji. *W licznych przedsiębiorstwach koszty produkcji kształtują się poniżej 100 ft. szt.* Dlaczegoż miałyby one zgodzić się na obniżenie wydobycia o 20 proc., na zmniejszenie swych zysków, a wzrost kosztów produkcji? Wolą one, by *walka konkurencyjna wyeliminowała stopniowo przedsiębiorstwa pracujące w mniej korzystnych warunkach.* Proces ten zresztą odbywa się w rzeczywistości. W Boliwji, gdzie większość zakładów osiąga zyski przy cenie 150 ft. szt. w ciągu pierwszych 8 miesięcy b. r. wydobycie zmalało o 30 proc., natomiast na Wyspach Malajskich przy kosztach produkcji naogół niższych od 100 ft. szt., wydobycie niemal nie zmalało.

W obecnym momencie podaż cyny przewyższa jeszcze zapotrzebowanie. Wydaje się jednak, *że możliwości zniżki są już ograniczone*, to też na rynku widoczna jest jawna stabilizacja. Niebezpieczeństwo zniżki dlatego maleje, że przedsiębiorstwa Boliwji, Australji i Nigerji, które w ostatnich latach rozwinęły swoją produkcję, nie mogą produkować zyskownie. To też będą one zmuszone stopniowo ograniczyć produkcję. Ponadto kopalnie Kornwalji zaprzestały całkowicie wydobycia. Otóż te cztery okręgi dostarczyły w roku 1929 blisko 1/3 światowej produkcji.

Nie należy jednak oczekiwać szybkiego wzmocnienia cen. *Konsumcja cyny jest związana bowiem w wysokim stopniu z działalnością przemysłu automobilowego*, który jak wiadomo, przeżywa obecnie w Stanach Zjednoczonych poważny kryzys. Niemniej nie ulega wątpliwości, iż *w przyszłości ceny cyny osiągną znacznie wyższy poziom od obecnego*, gdyż metal ten jest dość rzadki i produkcja jego nie może znacznie wzrastać. Ponieważ przemysł automobilowy dalekim jest od szczytowego punktu swego rozwoju, nie ulega wątpliwości, że wzrost zapotrzebowania prędzej czy później spowoduje zwyżkę cen. Przedtem nastąpić musi jednak całkowita sanacja rynkowa.

Roman Battaglia.

Czeskosłowacki Kartel Żelaza obniża ceny

(g) Jak „Prager Presse" donosi, obniżono w tych dniach w Czechosłowacji ceny na żelazo fasonowe, betonowe i dźwigary o 10 kor. czeskich na 100 kg. Cena żelaza wynosić będzie zatem loco fabryka wyłącznie podatek obrotowy — 135 koron czeskich, t. j. o ca. 7 proc. poniżej dotychczasowej ceny. Koła przemysłu żelaznego podkreślają, że ta zniżka cen wcale nie jest wynikiem jakiejś poprawy konjunktury, lecz wręcz przeciwnie. Cały dany przemysł, jak: fabryki drutu, śrub, odlewnie, a nawet kopalnie węgla, zainteresowane w cenie żelaza, stracą wskutek obecnej zniżki 50 milj. kor. czeskich zysku. Mimo to skłoniły się odnośne czynniki do tego kroku w nadziei, że inne gałęzie produkcji pójdą za ich przykładem. Co ważniejsze jednak, Kartel wziął gwarancję na siebie, że zniżka cen przedostanie się poprzez hurt do detalu w całej rozciągłości. Trzeba bowiem wiedzieć, że zapasy czechosłowackiego handlu żelazem wynoszą 6—7 tys. wagonów. Tak znacznie spadła konsumcja. Zatem też cały handel żelazem spodziewa się w związku ze zniżką ożywienia popytu względnie całego ruchu budowlanego.

Wspominana zniżka 10-cio-koronowa odnosi się również do grubej blachy, odnośnie zaś cienkiej blachy nastąpi jeszcze większa zniżka, do 15 koron czeskich na 100 kg.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki

Przemysł obrabiarkowy w każdym kraju jest dowodem dażenia do usamodzielnienia i przejawem wysokiej formy życia gospodarczego. Nie ma on wytwarzać artykułów bezpośredniego spożycia, lecz narzędzia i maszyny dla przemysłu fabrycznego, a przedewszystkiem maszynowego, skutkiem tego wywiera wpływ wszędzie, gdzie tylko w życiu gospodarczem zastosowana jest maszyna. W przemyśle tym koncentrują się wysiłki organizacji przeróbki. Od pomysłowej konstrukcji obrabiarek zależy w dużym stopniu potanienie produkcji.

Najpotężniejszą obecnie placówką tej gałęzi jest Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki S. A. Warszawa, Marszałkowska 46 (tel. 106-22, 106-66, 106-99, 106-13 i 435-11) tak ze względu na rozmiary, jak różnorodność produkcji. Firma ta prowadzi:

1. Wytwórnię obrabiarek i narzędzi w Pruszkowie, wykonującą w szerokim zakresie precyzyjne narzędzia do obróbki metali: wiertła, frezy, rozwiertarki, gwintowniki, przyrządy, imadła, podzielnice itd. mniejsze typy obrabiarek do metali, jak tokarki stołowe, narzędziowe, precyzyjne, pociągowe, frezalki uniwersalne, dłutownice, strugarki poprzeczne itd.

2. Zakłady w Porębie, mające kilka oddziałów fabryk obrabiarek: tokarki szybkobieżne, heblarki podłużne i poprzeczne, karuzelówki, tokarki do zestawów kołowych i walcy itd. Odlewnie: odlewy maszynowe, rury, radjatory i naczynia emaljowane, odlewy sanitarne; fabrykę gwoździ i drutu.

Firma prowadzi w Pruszkowie Szkołę Rzemieślniczo-Przemysłową 3-klasową, w której teoretycznie i praktycznie kształci się 140 uczniów.

Międzynarodowa Federacja dla Norm Technicznych

W tych dniach odbywa się w Pradze Zjazd ścisłej komisji Federacji Międzynarodowej dla norm technicznych. Komisja ta ma wypracować międzynarodową nomenklaturę, oraz znaki dla pasowań części maszyn, oraz ustalić normy międzynarodowe dla dokładności pasowań.

Duża rozbieżność przy konstrukcji i wykonaniu części maszyn powoduje, że w razie uszkodzenia jakiejś maszyny, trzeba części składowe sprowadzać jedynie z fabryki, która maszynę wykonała. Chcąc np. naprawić uszkodzoną lokomotywę, potrzeba 105 dni czasu na rozbieranie i sprowadzenie, względnie uzupełnienie potrzebnych części składowych.

Zadaniem krajowych Komitetów Normalizacyjnych byłoby więc wypracowanie norm ogólnie obowiązujących w danym kraju tak, że przynajmniej w obrębie jednego państwa można było części składowe, jak np. śruby, nakrętki, trzpienie, noże itd. zastąpić wyrobami którejbądź fabryki, co w wyżej przytoczonym przykładzie lokomotywy spowodowało skrócenie czasu reperacji do 25 dni.

To samo odnosi się do t. zw. pasowań, t. j. do dozwolonych różnic od ustalonych, jako normy, wymiarów.

Zadaniem Komitetów Normalizacyjnych jest określić, jakie w każdym wypadku są dozwolone odchylenia, czyli stworzyć pewien układ pasowań. Te normy i pasowania dotychczas bywały ustalane przez narodowe komitety. Tak np. w Polsce pracuje intensywnie Polski Komitet Normalizacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Aby jednak usunąć rozbieżność między poszczególnemi krajowemi normami, istnieje Międzynarodowa Federacja Normalizacyjna i właśnie w Pradze odbywa się posiedzenie jednej z najważniejszych komisyj tejże międzynarodowej federacji.

Dalsze redukcje w przemyśle hutniczym

Sprawozdanie Związku Hut Polskich za październik r. b. stwierdza zanik zapotrzebowania żelaza na rynku wewnętrznym. W stosunku do miesiąca poprzedniego — września — zamówienia handlu hurtowego zmniejszyły się z 16.665 ton do 9. 992 ton, zamówienia rządowe z 15 do 2 tys ton. Pomimo pozostałości zamówień z poprzednich miesięcy i znacznego wywozu, do Rosji głównie, huty polskie przeprowadziły dalsze redukcje robotników o 770 osób, z czego 582 przypada na huty w województwach kieleckiem i krakowskiem.;

Zestawienie produkcji hut polskich za 10 miesięcy r. b. w porównaniu z takim samym okresem roku ub. wykazuje zmniejszenie produkcji walcowni o 6 proc., stalowni o 11 proc., rurkowni o 27 proc. i wielkich pieców o 32 proc. Ponieważ zamówienia jesienne ze strony rolnictwa zawiodły, poprawa stosunków w hutnictwie może nastąpić dopiero na wiosnę, po rozpoczęciu robót budowlanych lub w razie przeznaczenia większych sum na inwestycje kolejowe. I jedno i drugie wygląda obecnie bardzo problematycznie.

Sejmik Spółdzielni Zarobkowych

(w) W ostatnich dniach odbyły się w Poznaniu obrady Sejmiku Spółek Zarobkowych przy bardzo licznym udziale delegatów poszczególnych spółdzielni.

W pierwszym dniu brał udział w obradach Sejmiku J. E. Ks. Prymas Hlond, który w swem przemówieniu podniósł zasługi wybitnych obywateli wielkopolskich w dziedzinie spółdzielczości polskiej, poczem udzielił zebranym arcypasterskiego błogosławieństwa. Obrady Sejmiku toczyły się oddzielnie, w gronach delegatów poszczególnych spółdzielni.

I tak w zebraniu delegatów rolniczych spółdzielni handlowych wzięło udział 108 osób. Po referatach pp. dyr. Weissa, prez. Ponikowskiego i dyr. Nowakowskiego zebrani uchwalili odpowiednie rezolucje. Podobnie odbyły się zebrania delegatów spółdzielni mleczarskich i rolniczych spółdzielni wytwórczych, delegatów spółdzielni mieszkaniowych i budowlanych i delegatów spółdzielni spożywców.

Rachunki Związku za rok 1929 przedłożył p. dyr. Śmielecki. Dochód wynosił 509.443,95 zł, rozchód 486.319,77 zł, tak, że pozostaje nadwyżka 23.124,18 zł. Bilans wykazał po stronie pasyw i aktyw kwotę 528.437,44. Nadwyżkę 23.124,18 zł postanowiono podzielić: a) 20.000 zł na umniejszenie akcyj H. S. S., b) 312,18 zł do przeniesienia na rok następny. Sejmik przyjął zamknięcie rachunków.

Ponadto Sejmik zatwierdził preliminarz budżetowy na rok 1931, wykazujący tak w dochodzie, jak i rozchodzie sumę 478.000 zł.

Organizacja zakupów i zaopatrzenia w przedsiębiorstwach

Dnia 4. bm. staraniem Koła Katowickiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego odbył się odczyt szefa Wydziału Zakupów Polskich Kopalń Skarbowych na Górnym Śląsku p. Ludwika Krzymuskiego p. t. „Organizacja zakupów i zaopatrzenia w przedsiębiorstwie". Prelegent, który jest zwolennikiem stosowania w działach handlowych, administracyjnych i finansowych metod nowoczesnej organizacji polegających w pierwszym rzędzie na ścisłem określeniu wydajności, przedewszystkiem zwrócił uwagę na dominującą rolę w zakupie i zaopatrzeniu przedsiębiorstwa przemysłowego czynników organizacyjnych w porównaniu z konjunkturalnemi.

Doświadczenie uczy, że korzyści, jakie można osiągnąć z zakupów konjunkturalnych, są efemeryczne w porównaniu ze stratami wynikającemi z martwych zapasów i unieruchamiania kapitałów w magazynach i że zasadniczo należy kupować w miarę potrzeby tylko to, co jest konieczne dla zapewnienia produkcji.

Ponieważ możliwość operowania jak najmniejszemi zapasami jest funkcją sprawności cyklu zaopatrzenia, należy dążyć do zorganizowania techniki i gospodarki zaopatrzenia w sposób zapewniający osiągnięcie jak największej jej wydajności.

W ocenie tej wydajności nie można jednak polegać na wrażeniach i doraźnie wyciąganych wnioskach, lecz należy znaleźć sposób jej wymierzania oraz oceny na podstawie cyfr.

Prelegent opierając się na własnych doświadczeniach, scharakteryzował dokładnie trzy poszczególne cykle pracy, składające się na całokształt cyklu zakupów i udowodnił, że możliwe jest cyfrowe ujęcie wydajności personelu (resp. gospodarki personelem) oraz przyznanych kredytów, czyli gospodarki temi kredytami, które to dwa czynniki razem wzięte stanowią ogólną wydajność zakupów. Jeżeli połączyć cykl zakupów z cyklem gospodarki materjałowej przedsiębiorstwa aż do chwili dostarczenia towaru na miejsce spożycia, to można cyfrowo wyrazić ogólną wydajność całokształtu zakupów i zaopatrzenia w przedsiębiorstwie.

Przedsiębiorstwa przemysłowe często właśnie przez brak dostatecznie ścisłych kryteryj dla oceny wydajności działów handlowych i administracyjnych dopuszczają do zbyt wielkiego rozrostu ich biurowości oraz konieczności przyznawania tym działom zbyt wielkich kredytów z powodu słabego stopnia wykorzystywania takowych.

Zdaniem prelegenta najlepsze rezultaty osiągnąć można przy centralizacji w przedsiębiorstwie całokształtu funkcji zakupów i zaopatrzenia oraz zapewnienia wyłączności pertraktacyj w sprawach zakupu tak, aby zasadniczo jeden człowiek zastępował pod tym względem przedsiębiorstwo nazewnątrz.

Taryfa opłat konsularnych

W „Dzienniku Ustaw" Nr. 77 z dnia 12 listopada 1930 r. ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 11 sierpnia 1930 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości oraz Pracy i Opieki Społecznej w sprawie taryfy opłat konsularnych.

Rozporządzenie to postanawia co następuje:

§ 1. Pozycja 22 załącznika do rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 1 kwietnia 1928 r, w sprawie taryfy opłat konsularnych (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 474) otrzymuje brzmienie następujące:

22. Wizowanie świadectwa pochodzenia towarów albo wystawianie lub wizowanie dokumentu handlowego

a) w celu uzyskania zniżki konwencyjnej, ulgi celnej lub niestosowania maksymalnej taryfy celnej . . . . 1% od sumy rachunku (faktury) dotyczącego danej przesyłki, lecz nie więcej niż zł 43, — i nie mniej niż zł 1,75.

b) w celu udowodnienia pochodzenia towarów . . . zł 1.00

§ 2. Pozycja 50 załącznika do rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 1 kwietnia 1928 r. w sprawie taryfy opłat konsularnych (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 474) otrzymuje brzmienie następujące:

50. Wizowanie paszportu cudzoziemskiego (vide rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 8 listopada 1929 r. o ruchu cudzoziemców — Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 575) lub wystawionej przepustki

a) wiza pobytowa (terminowa i do odwołania) bez prawa do wielokrotnego przekraczania granic R. P. . . . . zł 17,50

b) wiza pobytowa (terminowa i do odwołania) z prawem do wielokrotnego przekraczania granic R. P. . . . . . . zł 35,—

c) wiza osiedleńcza . . . . zł 50,—

d) wiza przejazdowa uprawniająca do:
1. jednorazowego przejazdu . . . . . zł 1.70
2. jednorazowego przejazdu i zpowrotem zł 3,40
3. wielokrotnego przejazdu . . . . . . zł 8,50

e) wiza zbiorowa, od każdej wymienionej w paszporcie osoby, po . . . . zł 3,—

f) wiza zbiorowa przejazdowa uprawniająca do
1. jednorazowego przejazdu po . . . . zł 0,50
2. jednorazowego przejazdu i zpowrotem po zł 1,00
od każdej wymienionej w paszporcie osoby.

Uwaga do pozycji 50.

1. Paszporty rodzinne: za wizowanie paszportu rodzinnego (rodzice z nieletniemi dziećmi) pobiera się opłaty o 50% niższe od przewidzianych literami a, b, d, od każdej wpisanej do paszportu osoby powyżej lat 16, o ile podróż odbywać będzie więcej aniżeli jedna osoba.

2. Stawki przewidziane w niniejszej pozycji nie dotyczą wizowania paszportów obywateli krajów, z któremi ustalono umownie stawki inne.

3. Wolne są od opłat wizy dyplomatyczne i służbowe.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Budujmy potęgę morską Polski

Komitet Floty Narodowej otrzymał od ks. Biskupa Lubelskiego (w odpowiedzi na prośbę o poparcie celów i zadań Komitetu) zapewnienie, że ks. Biskup „akcję Komitetu Floty Narodowej najchętniej poprze wśród Kleru i społeczeństwa katolickiego, jako obowiązek patrjotyczny każdego obywatela polskiego" i że „ze swej strony życzy Komitetowi, aby jego akcja dała wielki plon dla sprawy tworzenia potęgi morskiej Polski".

*

Komitet Floty Narodowej informuje nas, że kolejarze w Piotrowicach Śląskich opodatkowali się na budowę statku wojennego p. n. „Dar Kolejarzy".

*

Z Komitetu Floty Narodowej komunikują nam: Centralny Komitet Budowy Okrętu p. n.: „Temida", powołany do życia w porozumieniu z Komitetem Floty Narodowej przez organizacje i zrzeszenia, związane z wymiarem sprawiedliwości, ukonstytuował się już pod przewodnictwem sędziego Sądu Najwyższego Stanisława Nowodworskiego. Komitet ten postanowił przystąpić niezwłocznie do tworzenia w siedzibach Sądów Okręgowych lokalnych międzyzrzeszeniowych Komitetów Budowy Okrętu „Temida". Zbierane fundusze mają być wpłacane na specjalnie w tym celu otwarty rachunek w Pocztowej Kasie Oszczędności p. n.: „Komitet Floty Narodowej, Warszawa, na budowę Temidy Nr. 24624".

Kronika morska

WYSTAWA PROPAGANDOWA „POLSKIE MORZE I POMORZE".

Okręg warszawski Ligi Morskiej i Kolonjalnej organizuje pod protektoratem p. Ministra Przemysłu i Handlu, inż. Eug. Kwiatkowskiego, wystawę propagandową „Polskie Morze i Pomorze". — Wystawa ta obejmie wszystkie działy, dotyczące zarówno Pomorza, jak i polskiej polityki morskiej.

ROZBUDOWA GDYNI I WYBRZEŻA.

W dniach 5 i 6 grudnia br. odbędzie się w Gdyni posiedzenie stałej międzyministerjalnej komisji dla spraw rozbudowy Gdyni i wybrzeża.

Na posiedzeniu omówione będą m. in. sprawy wzmożenia ruchu budowlanego w Gdyni, oraz sprawy inwestycyj o charakterze użyteczności publicznej.

LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW W GDYNI.

(w) Dnia 1 października 1930 było w Gdyni 363 przedsiębiorstw handlowych i 283 przedsiębiorstw przemysłowych. Jak szybkie więc jest tempo rozwoju Gdyni! Zważmy, że w r. 1924 było tam zaledwie 10 placówek handlowych i 19 przemysłowych. Wśród wspomnianych przedsiębiorstw jest 15 hurtowni, 16 firm spedycyjnych i 14 firm maklerskich.

WYCIECZKI NA BOŻE NARODZENIE.

Amerykańskie przedstawicielstwo Linji Gdynia — Ameryka organizuje statkiem „Kościuszko" wycieczkę dla obywateli duńskich i polskich, którzy będą chcieli spędzić święta Bożego Narodzenia w ojczyźnie. Statek wyruszy z New Jorku w dniu 4 grudnia rb. i z Halifaxu w dniu 6 grudnia br. Wycieczki te będą całkowicie zorganizowane i poprowadzone przez urzędników Polskiego Transatlantyckiego Towarzystwa Okrętowego, Linji Gdynia — Ameryka.

ULGI DLA STATKÓW TURYSTYCZNYCH W GDYNI.

W Dzienniku Ustaw R. P. nr. 62 pod pozycją 497 ukazało się rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, wprowadzające ulgi w opłatach portowych w Gdyni od statków turystycznych. Mianowicie statki pasażerskie, przewożące wycieczki, a zatrzymujące się w porcie w celach turystycznych nie dłużej niż 3 doby, opłacają za każdą rozpoczętą dobę ryczałt po zł 100 tytułem wszelkich opłat portowych, z wyjątkiem opłat za holowanie.

NOWY POLSKI STATEK HANDLOWY UFUNDUJE MŁODZIEŻ I NAUCZYCIELSTWO

W Warszawie odbyło się posiedzenie przedstawicieli zrzeszeń nauczycielskich, poświęcone sprawie zakupu przez nauczycielstwo polskie, oraz młodzież szkolną okrętu. Na posiedzeniu postanowiono ufundować statek handlowy, prowadząc całą akcję pod egidą Komitetu Floty Narodowej. Zebrani doszli do wniosku, że ze składek nauczycielstwa i młodzieży można będzie osiągnąć kwotę 600.000 zł rocznie; w ten sposób za rok już można będzie rozpocząć budowę okrętu.

DALSZE ZWIĘKSZENIE FLOTY POLSKO-SKANDYNAWSKIEGO TOWARZYSTWA TRANSPORTOWEGO.

We wrześniu przybył z Göteborgu do Gdyni nowozbudowany parowiec Polsko-Skandynawskiego T-wa Transportowego „Robur V", który razem z parowcem „Robur IV" został zbudowany na specjalne zamówienie towarzystwa. Obecnie więc flota „Polskarob" liczy, prócz lichtug i holownika, 4 parowce towarowe o nośności przeszło 12.000 ton; pojemności około 8.000 ton rejestrowanych brutto. Godnem uwagi jest, że najstarszy statek towarzystwa liczy zaledwie 8 lat.

JAK WYGLĄDAJĄ W ŚWIETLE LICZB OBAWY GDAŃSKA O GDYNIĘ?

Hamburskie czasopismo fachowe „Hansa" w artykule polemicznym, występującym wprawdzie z obawą przeciw wspaniałemu rozwojowi Gdyni, przyznaje jednak niemniej, że dane statystyczne za pierwszą połowę br. wykazują w Gdańsku dalszy wzrost tak ilości przybywających i odchodzących okrętów, jak i ich tonażu. Tak więc w I-em półroczu 1930 r. wpłynęło do portu gdańskiego 2.917 statków o pojemności 1.962.535 ton rejestrowanych netto, wyszło zaś z portu 2.801 statków o pojemności 1.970.116 ton rejestrowanych netto. Cyfry odnośne za pierwsze półrocze 1929 były następujące: wpłynęło 2.241 statków o pojemności 1.701.334 ton rej. netto, oarz wyszło 2.261 statków o pojemności 1.723.361 ton rej. netto.

A więc wbrew pesymistycznym alarmom Gdańska, w porównaniu z I-em półroczem 1929 ruch okrętowy w Gdańsku zwiększył się o przeszło 24 procent.

W porównaniu z okresem rekordowego obrotu Gdańska przed wojną, t. zn. z r. 1913, obecny ruch okrętowy W. Miasta wzrósł o 400 procent.

OBRÓT MORSKI POLSKI.

W pierwszej połowie b. r. wzrastający obrót morski Polski zaznaczył się dalszem zwiększeniem się obrotów portu gdańskiego, w porównaniu z r. ub. W pierwszem półroczu r. 1930 liczby, dotyczące statków i tonażu przedstawiają się jak następuje:

W pierwszem półroczu 1930 r. wpłynęło do portu gdańskiego 2.817 statków o 1 milj. 962 tys. 535 ton rej netto, wyszło z portu 2.801 statków z 1.970.116 ton rej. netto.

„POLSKA BIBLJOGRAFJA MORSKA".

Ułożył ją dyr. Bibljoteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, dr. Stefan Wierczyński i zamieścił w „Kronice o polskiem morzu", skąd jako osobna odbitka obecnie się ukazała. Cenne to dla piszących o morzu naszem dziełko zawiera materjał za lata 1919—29 z częściowem uwzględnieniem początku roku 1930. Materjał jest podany w wyborze, jak zaznacza autor na wstępie, gdyż dla krótkości terminu i dla szczupłości miejsca niepodobna go było wyczerpać narazie. Ale, nim rzecz da się pogłębić i uzupełnić, bibljografja ta daje wyborne wyobrażenie o tem, w jaki sposób odzwierciedliło się w naszem społeczeństwie odzyskanie morza. Rozpada się ten cenny podręcznik na dwanaście działów, jak n. p. „Ziemia i morze", „Prehistorja, historja, etnografja", „Polska polityka morska", „Znaczenie dostępu do morza", „Handel morski" itd. Zajmujący się morzem — a oby ich było coraz więcej — otrzymali wyborny drogowskaz do orjentowania się w źródłach i w literaturze przedmiotu.

OBRADY ZWIĄZKU MORSKICH IZB HANDLOWYCH WE FRANCJI.

Na wezwanie francuskiego Ministra Handlu Związek Morskich Izb Handlowych rozpatrywał w połowie października br. aktualną obecnie sprawę podwyższenia opłat, pobieranych od towarów importowanych pod obcą flagą lub przechodzące przez obce porty, czyli t. zw. „surtaxe d'origine" i surtaxe d'entrepôt. Konkurencja portów północnoeuropejskich, zwłaszcza Antwerpji, Rotterdamu, Bremy i Hamburga dała się w ostatnich czasach silnie odczuć w obrotach portów francuskich, a szczególnie w Le Havre, Rouen, Dunkerque, Calais i Boulogne sur Mer. To też Izby Handlowe tych portów zażądały od Ministerstwa Handlu podwyższenia wyżej wspomnianych opłat. Konieczność podwyżki motywują Izby tem, że opłaty te pozostały dotychczas niezmienione od roku 1892 i nie odpowiadają obecnej wartości franka franc.

Wiadomości branżowe

ZJAZD HUTNIKÓW POLSKICH W KATOWICACH.

(w) Komitet Organizacyjny Sekcji Hutniczej Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych urządza w Katowicach w dniach 7 i 8 grudnia rb. Zjazd Organizacyjny Stowarzyszenia Hutników Polskich.

Zjazd rozpocznie się w niedzielę, dn. 7 grudnia mszą św. w katedrze katowickiej o godz. 9 rano, poczem o godz. 11.45 odbędzie się posiedzenie plenarne w sali Rady Miejskiej, na którem wygłoszą referaty: prof. dr. J. Czochralski p. t. „Technika i jej znaczenie gospodarczo-państwowe“ oraz dyr. inż. S. Korzycki p. t.: „Sytuacja gospodarcza w Polsce“. Po sprawozdaniu z dotychczasowych czynności Komitetu Organizacyjnego oraz wyborze i ukonstytuowaniu się władz Stowarzyszenia Hutników Polskich, odbędzie się wspólny obiad. W poniedziałek uczestnicy Zjazdu zwiedzą szereg hut śląskich. Sekretarjat oraz biuro informacyjne Zjazdu mieszczą się u inż. S. Majdego, Katowice IV, ul. Królewsko-Hucka 81 m. 1, tel. 517 lub 518, a podczas Zjazdu w Ratuszu m. Katowic (ulica Pocztowa).

PRZEMYSŁ METALOWY.

Przemysł metalowy wszedł w trzecim kwartale w okres wyraźnej, choć narazie powolnej w większości swych działów, poprawy sytuacji. Najniższy poziom produkcji został w lipcu—sierpniu przekroczony; likwidacja zapasów na składach fabrycznych i w handlu postąpiła naprzód, w niektórych grupach zakładów dopływ zamówień zaczął się wyraźnie zwiększać. W polityce przedsiębiorcy pojawiły się oznaki optymizmu, których dowodem było zwiększone zaopatrywanie się w surowiec. Jeśli zamówienia na wyroby walcowniane dokonane przez przemysł metalowy przetwórczy w poszczególnych kwartałach roku ubiegłego przyjąć za 100, to wskaźnik dla analogicznych okresów roku bieżącego wynosić będzie w kwartale I-ym — 58, w II-im — 62, w III-im — 90. Dane te ilustrują przemianę, jaka się dokonała w polityce przedsiębiorstw, spożywających znaczne ilości wyrobów hutniczych (cynkownie blachy, druciarnie, fabryki śrub i nitów itd.). Trudniej jest o cyfrowe świadectwo ilustrujące ten sam proces w przemyśle maszynowym. Poczucie, że okres depresji się kończy, powstające wśród przedsiębiorstw metalowych, ma duże i wybitne symptomatyczne znaczenie dla oceny konjunktury.

ŻELAZO.

W związku z ograniczeniem wytwórczości surówki oraz, w nieznacznym stopniu, wyrobów walcownianych następuje w hutach w trzecim kwartale dalszy niewielki spadek zatrudnienia, który trwa od maja ubiegłego roku. Stan załogi w ciągu lipca—września pozostaje o 20 proc. mniejszy, aniżeli w tymże okresie ubiegłego roku i po raz pierwszy od trzech lat spada poniżej poziomu z 1927 roku.

Wobec poważnego ograniczenia popytu głównie na surówkę odlewniczą ze strony odpowiednich gałęzi przemysłu metalowego oraz dość znacznych jej zapasów, ogólna wytwórczość tych wyrobów (surówka przeróbcza i odlewnicza) po silnem obniżeniu (blisko o 17 proc.) w drugim kwartale nie wykazuje w sprawozdawczym okresie większych zmian.

Wytwórczość wyrobów walcownianych, wykazująca w bieżącym roku wahania w zależności od napływu zamówień państwowych lub zagranicznych, utrzymuje się stale w okresie sprawozdawczym pomimo tendencja spadkowa na poziomie nieco wyższym, aniżeli ogólny zbyt tych wytworów. W związku z tem zapasy tych wyrobów w hutach podnoszą się w tym czasie o 12 proc.

Dość znaczny wzrost (blisko o 17 proc.) wywozu wyrobów walcownianych w trzecim kwartale wyrównał z niewielką nadwyżką spadek zbytu ich na rynku krajowym, spowodowany wyłącznie przeszło trzykrotnem obniżeniem się wysyłek kolejowych w tym okresie. Pojemność bowiem rynku prywatnego wykazuje w tym kwartale sezonowe zwiększenie (przeszło o 17 proc.), lecz pomimo to nadal utrzymuje się na poziomie o przeszło 8,9 proc. niższym niż w 1927 r.

HANDEL ŻELAZEM.

W Katowicach odbyło się posiedzenie Rady Centrali Hurtowników Żelaza i Syndykatu Polskich Hut Żelaznych. Ustalono granicę między rejonami centralnym i katowickim i powzięto uchwały, dotyczące ujednostajnienia kalkulacji cen składowych we wszystkich rejonach, w szczególności w miejscowościach granicznych między rejonami.

Powzięto zasadniczą uchwałę, że sposób obliczania cen żelaza formowego i betonowego winien być ujednostajniony dla całego obszaru państwa polskiego wraz z w. m. Gdańskiem.

KRYZYS W NIEMIECKIM PRZEMYŚLE MASZYNOWYM.

Jedna z największych znanych firm niemieckich, produkująca maszyny rolnicze, Rudolf Sack, została unieruchomiona na czas nieograniczony.

LOKOMOBILE.

Liczba nowozainstalowanych kotłów parowych od 1925 r. do 1929 r. włącznie mówi o tendencji do instalowania lokomobil zagranicznych (są to lokomobile przemysłowe) i kotłów stałych o dużej powierzchni ogrzewalnej (części zagraniczne montowane w kraju).

Biorąc pod uwagę, że elektryfikacja w kraju posuwa się w wolnem tempie i że przedewszystkiem uwzględniane są ośrodki przemysłowe ze względu na opłacalność, lokomobile mają jeszcze dużą przyszłość w Polsce. Lokomobila rolnicza ma jeszcze zapewnione powodzenie w województwach, gdzie brak meljoracji wyłącza używanie traktorów i gdzie jest dostateczna ilość taniego opału, jak np. torf, lokomobile zaś przemysłowe, — gdzie nie kalkuluje się założenie dużych siłowni i gdzie z tego powodu każdy najdrobniejszy zakład przemysłowy musi posiadać zasadniczo własne źródło energji.

Takich przedsiębiorstw w Polsce jest bardzo dużo, to też przed zakładami, produkującemi lokomobile przemysłowe, stoi droga otwarta do opanowania krajowego rynku. Niestety, warunki kredytowe dają często przewagę lokomobilom zagranicznym, pomimo, że są one droższe. Z pomocą mogłyby przyjść czynniki kierownicze, ustanawiając odpowiednie stawki celne, nietylko na sprowadzane lokomobile w całości, ale i na ich części; potrzebna byłaby także pomoc finansowa.

GWARANCJE DLA NIEMIECKIEGO HANDLU INSTRUMENTÓW PRECYZYJNYCH.

Stan zatrudnienia w fabrykach, produkujących instrumenty precyzyjne, jest zadawalający. Jedna ze znanych fabryk tego działu eksportuje znaczną część swej produkcji do Sowietów. W fabrykach budowy maszyn elektrycznych stan zatrudnienia poprawił się nieco w stosunku do pierwszej połowy bieżącego roku.

GWARANCJE DLA HANDLU TERMINOWEGO METALAMI.

Wedle informacyj, otrzymanych z Berlina przez „Frankfurter Ztg.“, w pierwszych dniach bm. przeprowadzone zostały w sposób pomyślny pertraktacje między berlińską Giełdą Metalową a „National Society Co., N. York“, w sprawie gwarantowania przez to towarzystwo ubezpieczeniowe kwitów składowych, wydawanych przez poszczególne huty na znajdujące się w ich magazynach miedź, cynk, cynę i ołów.

Dzięki tej gwarancji, kwity składowe wydawane przez huty nabędą charakteru identycznego z listami warrantowemi, wydawanemi przez koncesjonowane domy składowe, tj. będą mogły być sprzedawane drogą indosu, a tem samem stanowić będą papier wartościowy odpowiedni do handlu terminowego na giełdzie.

OGRANICZENIA PRACY W NIEMCZECH.

Przedsiębiorstwo „Gutehoffnungshütte“ zwolniło 1.215 robotników działu górniczego i koksowniczego.

„Eichener Walzwerk“, Attendorf i „Heggener Walzwerk“, należące do koncernu „Wolf Netter & Jacobi-Werke“, Sauerland, zwolniły z powodu braku zamówień 1.500 robotników.

W zakładach „Eisen und Stahlwerk Hoesch A.-G.“ w Dortmundzie zwolniono 400 robotników.

W zakładach „F. Krupp A.-G.“ w Essen zwolniono 1.500 robotników.

W kopalniach przedsiębiorstwa „Rheinische Stahlwerke A.-G.“ w Essen zwolniono 490 robotników.

WZROST WŁOSKIEJ PRODUKCJI.

Analizując dane statystyczne, dotyczące produkcji w ciągu miesiąca października rb., należy stwierdzić znaczny wzrost prawie we wszystkich dziedzinach. Produkcja stali wyniosła 155.897 ton wobec 154.72 ton we wrześniu. Produkcja żelaza lanego 48.590 ton wobec 44.768 ton we wrześniu. Wzrost produkcji dotyczy poza tem cementowni, hut żelaznych, ołowianych, górnictwa, zakładów chem., papierni, fabryk jedwabiu sztucznego, zakładów elektrycznych itd.

BRAK METALI W ROSJI.

Rada Komisarzy Ludowych w Rosji wydała okólnik, zalecający jak najoszczędniejsze użytkowanie wszelkiego rodzaju metali, specjalnie na kolejach żelaznych. Okólnik wydano z powodu kryzysu, który odczuwać się daje bardzo silnie od pewnego czasu w dziedzinie przemysłu metalowego, poczynając od zwykłego żelaza i stali, a kończąc na metalach półszlachetnych. Z każdym dniem zmniejszają się zapasy surowców i półfabrykatów i fabryki metalowe i metalurgiczne zmuszone są ograniczać produkcję.

CHROMOWANIE

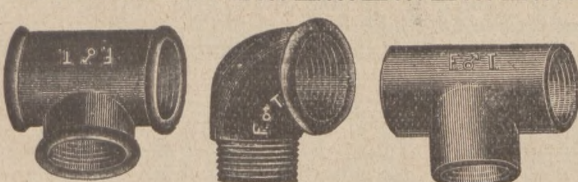
NIKLOWANIE, MOSIĄDZOWANIE i t. d.
ODTŁUSZCZANIE ELEKTROLITYCZNE.
KOMPLETNE URZĄDZENIA, APARATY
I SOLE PREPAROWANE.

8710

ZAKŁADY
LANGBEIN-PFANHAUSER
S. A.
LIPSK — WIEDEŃ

Generalne Przedstawicielstwo na Polskę i Składy:
STANISŁAW COHN
WARSZAWA
Senatorska 36 Tel. 41-61, 41-62

Miejsce zarezerwowane
dla firmy
Lloyd Bydgoski
Tow. Akc.
BYDGOSZCZ, ul. Grodzka 28/29.
Telefony: 471, 472, 259.

FEINSTAHLWERKE TRAISEN A. G.
VORM. FISCHER
TRAISEN (Austrja)
Odlewnia stali i metali miękkich, fabryka zamków

Specjalność: łączniki do rur gazowych i wodociągowych, ze specjalnego odwęglonego elektro-odlewu, marki sławy światowej „FT".
Fabrykacja zamków budowlanych, meblowych i kłódek pancernych.
Wykonujemy pozatem odlewy stalowe i z metali miękkich, według nadesłanych rysunków i modeli. Dla wygody klijenteli i szybkiej usługi otworzyliśmy w Warszawie skład konsygnacyjny ŁĄCZNIKÓW, ZAMKÓW I KŁÓDEK.

Zapytania, wzgiędnie zamówienia prosimy skierować do naszego przedstawiciela
Marjana Posłusznego
Warszawa, Żórawia 33
Adr. telegr. „Marposmetal", tel. 301-59
i do przedstawiciela na Małopolskę 8232
Jakób S. Karl jun., Wiedeń, Feuerbachgasse 8

9383

Polecamy nasze znane z solidnego wykonania
Okucia do wszelkiego rodzaju mebli
z dostawą natychmiastową tak czysto mosiężne jako też imitację (pomosiężane).
Katalogi i cenniki gratis.
Bydgoska Fabryka Okuć Meblowych i Budowlanych T. z o. p., Bydgoszcz
9019 w 8692

PRZEMYSŁ CYNKOWY.

pomimo silnego spadku wywozu nie zmniejszył wytwórczości, zwiększając w ten sposób zapasy, zredukowane znacznie pod koniec września. Ceny cynku na rynku międzynarodowym w październiku i pierwszej połowie listopada nie wykazywały większych zmian, co w części można przypisać oczekiwaniu na wyniki toczących się obecnie narad w sprawie utworzenia międzynarodowego kartelu cynkowego.

PRODUKCJA MIEDZI W MEKSYKU.

Miedź występuje w Meksyku w szeregu rud, to też produkcja jej z rud miedzi stanowi ca. 80 proc., z rud cynku 10 proc., ołowiu 7 proc., srebra 2,6 proc. Całkowita produkcja w r. 1928 dochodziła do 60 tys. ton, z czego gros eksportuje się. Głównym odbiorcą są Stany Zjednoczone, dalej Belgia, Niemcy i Francja. Pod względem przeróbki technicznej Meksyk dysponuje do wywozu rudą o zawartości 30—60% miedzi, koncentratami o zawartości 60—70 proc. miedzi oraz miedzią hutniczą, zawierającą zwykle 97 procent miedzi.

Cło wywozowe wynosi 3,2 proc. ad valorem od rudy, 2,7 proc. ad valorem od koncentratów i miedzi hutniczej.

STAŁY WZROST PRODUKCJI SREBRA.

Światowa produkcja srebra w roku 1929 wynosiła 256 milj. uncyj czystego srebra, wobec 249 milj. uncyj w r. 1928 i 180 milj. uncyj w roku 1913. Głównym producentem srebra jest Meksyk, w którym wydobycie wynosi 40 proc. produkcji światowej. Następnie figurują Stany Zjednoczone i Kanada. Srebro produkowane jest przeważnie jako produkt uboczny przy wydobywaniu cyny, ołowiu lub miedzi.

ALUMINJUM.

Europejski Kartel Aluminjowy obniżył swoje ceny, które pozostawały na stałym poziomie od maja 1928 r. z Ł 95 na Ł 85 za t., przystosowując się w ten sposób do zmian, jakie zaszły w poziomie cen innych metali. Narazie jeszcze niewiadomo, w jakim stopniu posunięcie to okaże wpływ na ceny wyrobów gotowych. Niemieckie walcownie aluminjum obniżyły coprawda ceny półfabrykatów w stosunku, odpowiadającym obniżeniu cen surowca, na kilka jednak dni przed postanowieniem Kartelu Aluminjowego podwyższyły ceny półfabrykatów, używanych do wyrobu naczyń; wobec tego ceny tych ostatnich półfabrykatów mimo późniejsze obniżenie w związku z redukcją cen surowca są obecnie nawet nieco wyższe niż poprzednio. Również brytyjskie ceny półfabrykatów aluminjowych, miarodajne dla rynku światowego, nie doznały dotąd zniżki, wobec czego niektórzy przypuszczają, że wchodzi tu w grę nieoficjalne międzynarodowe porozumienie walcowni aluminjowych, które zechce całkowicie lub częściowo wykorzystać zniżkę cen surowca. Stanowisko takie mogłoby zresztą wywołać pewien nacisk na walcownie ze strony Kartelu Aluminjowego.

OBRADY KOMITETU ZŁOTA.

Zakończył swoje genewskie obrady Komitet ZŁOTA, powołany przez Ligę dla przestudjowania wahań siły nabywczej złota. Komitet składa się z 10 rzeczoznawców, którzy nie reprezentują ani rządów, ani banków emisyjnych. Tematem obecnej sesji był problem złota oraz wpływ na niego mechanizmu waluty złotej w jego obecnej formie. W sesji brał również udział b. prezes Banku Polskiego Młynarski. Powierzono mu również opracowanie referatu o sposobach premjowania zakupów złota.

ZŁOŻA PLATYNY W POŁUDNIOWEJ AFRYCE.

Geologiczno-górnicze badania ostatnich lat wykazały wielkie zasoby pierwotnych złóż platyny w Afryce Południowej. Wydobywanie platyny na większą skalę rozpoczęto tu w okręgu Lydenburg dopiero w r. 1925. Z powodu gwałtownej zniżki ceny platyny w r. 1927 z 20 funtów szt. na 10—12 funtów szt. za uncję, osłabł gorączkowy rozwój przedsiębiorstw platynowych. Platyna występuje tutaj: 1. w złotonośnych konglomeratach okręgu Whitwatersrand, 2. w postaci żył w okręgu Waterberg, 3. w magnetycznych i kontaktowo-metasomatycznych złożach masywu Bushveld i 4. w aluwjalnych skupieniach. Bezwzględnie najbogatszym zbiornikiem platyny jest masyw Bushveld, przedstawiający podobny do grzyba erupcyjny olbrzymi lakkolit (czyli zastygłą w ziemi lawę), 450 km. długi i 250 km. szeroki. W okręgu Rustenburg-Lydenburg pracują trzy kopalnie, wydobywające rudę o zawartości platyny przeciętnie 10 g. na tonę. Platyna występuje tu przeważnie w postaci rozsianych w skale maleńkich, około 0,3 g. ważących kryształów platyny rodzimej.

Światowa produkcja platyny w r. 1928 wynosiła 5.425 kg., z czego Afryka Południowa dostarczyła nieznaczną ilość 17.800 uncyj = 553 kg., wartości około 10 miljonów złotych. Głównymi producentami platyny są Rosja i Kolumbja.

Na ukończeniu jest instalacja nowych kopalń w Afryce Południowej, których produkcja obliczona jest na 100.000 uncyj = 3100 kg. platyny rocznie. Niektórzy są zdania, że z chwilą wyczerpania pokładów złota, platyna zajmie jego miejsce w życiu ludzkości jako miernik wartości.

Kronika gospodarcza

W SPRAWIE GODZIN W HANDLU.

Sekcja handlowa Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie odbyła w dniu 20 listopada b. r. posiedzenie pod przewodnictwem wiceprezesa Izby Józefa Litwinowicza. Przedmiotem obrad był projekt ustawy, zmieniającej i uzupełniającej rozporządzenie p. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o godzinach handlu i godzinach otwarcia zakładów handlowych i niektórych przemysłowych. Na podstawie szczegółowego referatu wicedyrektora Izby dr. Wachtla, rozwinęła się ożywiona dyskusja, w wyniku której uchwalono wypowiedzieć się za zmianą względnie uzupełnieniem niektórych postanowień projektu, a w szczególności oświadczono się w kierunku przedłużenia godzin otwarcia sklepów spożywczych na 13 godzin na dobę we wszystkie dni powszednie, za zniesieniem kary aresztu za przekroczenie przepisu tego rozporządzenia w kierunku wyeliminowania zakładów fryzjerskich z pod jego postanowień itd.

Opinja Izby została przedłożoną kompetentnym czynnikom.

NARADA W SPRAWIE ZNAKOWANIA TOWARÓW.

W dniu 5 grudnia w lokalu Sekcji Popierania Wytwórczości Krajowej, działającej przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, odbędzie się posiedzenie Komisji do Spraw Znakowania Towarów z udziałem przedstawicieli poszczególnych gałęzi przemysłu, którzy wygłoszą szereg referatów na temat tego obchodzącego całą wytwórczość polską zagadnienia.

„DZIEŃ OSZCZĘDNOŚCI“ W POLSCE.

W dniu 7 grudnia b. r. odbędzie się w całej Polsce t. zw. „Dzień Oszczędności“, mający na celu propagandę idei oszczędności wśród społeczeństwa.

„Dzień Oszczędności“ wyznaczony był pierwotnie na 31 października b. r., jednak z powodu wyborów termin jego został przesunięty.

W programie „Dnia Oszczędności“ przewidziane jest przemówienie przez radjo prezesa P. K. O. d-ra Grubera, które retransmitowane będzie na wszystkie stacje nadawcze w Polsce. Nadto w szkołach odbędą się pogadanki dla młodzieży, na mieście zaś rozlepione będą plakaty, nawołujące do oszczędności i wskazujące korzyści systematycznego oszczędzania.

ILOŚĆ BANKÓW W POLSCE.

(w) Według ostatnich danych statystycznych znajduje się w Polsce ogółem 300 banków. W liczbie tej jest 53 banków prywatnych z 161 filjami. Reszta przypada na Bank Polski z 52 filjami, Bank Gospodarstwa Krajowego z 20 filjami i Państwowy Bank Rolny z 11 filjami.

DŁUGI WEWNĘTRZNE POLSKI.

Ogółem państwowe długi wewnętrzne oprocentowane wynoszą 508.551.661 zł, z czego na dług emisyjny przypada 371.174.328 zł i dług wobec Banku Gosp. Krajowego w 7- i 8-mio procentowych obligacjach hipotecznych tego banku 137.232.113 zł. Zadłużenie bezprocentowe wynosi 145.220 zł. Koszty z całej obsługi zadłużenia wewnętrznego za rok skarbowy 1930/31 wynoszą 46.418.250.

JUBILEUSZOWE PIĘCIOZŁOTÓWKI.

Minister Skarbu p. Matuszewski zarządził, w celu uczczenia setnej rocznicy powstania listopadowego, puszczenie w obieg pięciozłotowych monet srebrnych. Monety te będą bite z datą 1930 roku.

Po jednej stronie figuruje godło państwowe z napisem „5 złotych 1930“, po drugiej stronie umieszczono rysunek wyrażający sztandar pułkowy z napisem „Honor i Ojczyzna“. U dołu widnieje napis „1830—1930 setna rocznica powstania“.

NOWE BANKNOTY W NIEMCZECH.

Berliński „Boersen-Kurier“ z 15. bm. podaje, że cały zasób banknotowy waluty niemieckiej w najbliższych miesiącach będzie zastąpiony nowemi biletami. Znajdujące się obecnie w obiegu bilety będą stopniowo wycofane. Nie chodzi tu zaś tylko o nową emisję, lecz także o wprowadzenie nowego systemu drukowania banknotów. Zamiast bowiem dotychczasowego ma być użyty stalodruk. W tym celu cała Drukarnia Państwowa została zmodernizowana i wyposażona w nowe maszyny. Tym sposobem mają falsyfikaty być jeszcze bardziej niż dotychczas utrudnione.

Najpierw będą wycofane najsilniej używane bilety 10- i 20-markowe. Nowe bilety będą drukowane na lepszym papierze, zewnętrznie zaś nie będą się w niczem różniły od obecnych. Następnie puszczona będzie w obieg nowa emisja biletów 50- i 100-markowych, które zastąpią całkowicie także i znajdujące się obecnie w obiegu bilety rentowe.

Simmeringer

Małe ciągówki

z popędem benzynowo - elektrycznym. Idealna maszyna pociągowa dla przewozu

Lokomotywki

benzynowo-elektryczne, dla kolejek polnych, fabrycznych i kopalnianych

Zespoły benzynowo-elektryczne

Samodzielne źródło prądu elektrycznego

Pompki wodne, motorowe

stałe i jezdne dla rolnictwa, ogrodnictwa i budowy dróg

Stałe i jezdne 8727

silniki benzynowe i benzolowe

Nowoczesne maszyny o wielkiej wydajności

Simmeringer

Fabryka maszyn i wagonów, Tow. Akc.

Wiedeń XI, Hauptstrasse 38-40

Przedstawicielstwo: Inż. Ignacy Hüscher

Kraków, Św. Krzyża 1 Lwów, Sykstuska 56a

TORUŃSKA FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

FR. STREHLAU i S-KA

T. Z O. P.

TORUŃ

Rabiańska 4 — Tel. 188

Wykonuje wszelkie artykuły w solidnem wykonaniu:

Polewaczki z białej blachy	Maszynki do parzenia kawy
Polewaczki z pocynkow. blachy	Bańki do nafty
Bańki do mleka 1/2—20 ltr.	Konewki do nafty
Wiadra do mleka z wylew. i bez	Lampy kuchenne z białej blachy
Mierniki do mleka 15 i 20 ltr.	Maszynki do okowity
Kubły do mleka od 20—90 ltr.	Parawany do pieców
Kubły do mleka owalne na 40 ltr.	Podstawki przed piece
Sitka do mleka od 9—26 cm.	Skrzynki do węgli
Formy do budyngu 1½, 2¼ i 3	Wiadra do sypania węgli
Formy do lodu 1½ i 2 ltr.	Kubły do popiołu
Blachy do ciasta różn. wielkości	Szufelki do śmieci
Babki karbowane 6—24 cm.	Szufelki do węgli
Tortownice 24, 26, 28 cm.	Haki do ognia
Foremki do ciasta, różne	Oliwiarki osiem rodzajów
Konewki do syropu	Pompy do oliwy
Lejki z białej blachy	Bańki transportowe od 5—50 ltr.
Kubki niewzorcowane ¼, ½, 1 l.	Pompy do benzyny
Szufelki do mąki od Nr. I—VIII.	Kanistry samochodowe
Bańki do kawy z pat. zam.	Lejki samochodowe
Tarki do kartofli 18, 22 i 26 cm.	Wanny do kąpania dzieci
Tarki komb. do 'arzyn	Wanny do kąpania nóg
Tarki do korzeni	Wanny nasiadówki
Lejki do maszyn do mięsa	Klozety pokojowe.

Ilustrowane cenniki na żądanie wysyła się bezpłatnie. 9349

Tarcze szlifierskie „ECORUNDUM"
Tarcze szlifierskie „SILIZIT"

do wszystkich celów, znane ze swej pierwszorzędnej jakości

PŁÓTNO szmerglowe i karborundowe, PAPIER szmerglowy i naszklony, PROSZKI szmerglowe, korundowe i karborundowe

935 dostarcza w najlepszym gatunku po cenach fabrycznych natychmiast ze składu

L. Jakubowicz, Katowice, 3 Maja 19. tel 28-34

3205

ŁAŃCUCHY

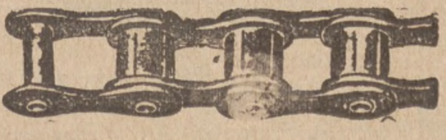
elektryczn.e spawane i kute na kuźniarkach z wykrojami kalibrowane i niekalibrowane dla górnictwa, hutnictwa, cegielń, cukrowni itd.

ŁAŃCUCHY Galla

w każdem życzonem wykonaniu. „ transmisyjne „ do samochodów „ Ewarta „ Fleyera 8793

Kompletne koleje łańcuchowe — — Gwoździe do szyn

dostarcza po cenach fabrycznych:

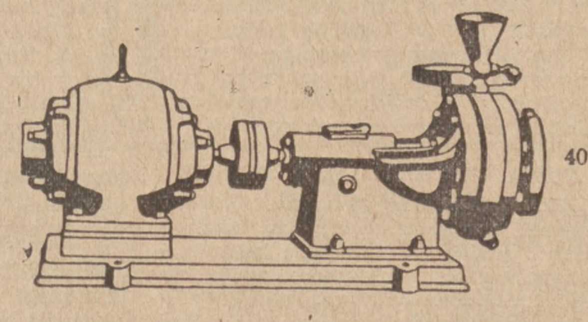

„ŁAŃCUCH"

Fabryka Łańcuchów, Gwoździ do szyn

KRÓL.-HUTA

ul. 3-go Maja 111 Tel. 155

4023

POMPY ODŚRODKOWE

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka Maszyn Górniczych, Katowice-Załęże

Przy wszelkich korespondencjach z firmami prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy"

KOMERCJALIZACJA KOLEI POLSKICH.

Na jednem z ostatnich posiedzeń Rady Ministrów zadecydowana została sprawa komercjalizacji kolei. W najbliższym czasie ma się ukazać dekret Prezydenta Rzeczypospolitej, nowelizujący ustawę z roku 1926.

Według tego dekretu Zarząd Polskich Kolei Państwowych powierza się przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe", które będzie tworzyło osobę prawną i ma być prowadzone z uwzględnieniem potrzeb czysto gospodarczych oraz interesów Państwa i Skarbu.

FINANSOWANIE ZAPOMOCĄ AKCEPTÓW.

Istnieje jedna forma finansowania prawie że nieznana w Polsce, a mianowicie akcepty bankowe. Ten sposób finansowania mógłby znaleźć zastosowanie we wielu wypadkach handlu zewnętrznego oraz w przesyłkach eksportowych, tworząc grupę papierów handlowych o wyższem zabezpieczeniu niż te, które istnieją obecnie. Rozwój rynku dla tego rodzaju papierów mógłby przyczynić się w dużym stopniu do wyzwolenia przemysłu i handlu polskiego z cokolwiek przestarzałych metod finansowania i zwyczajów kredytowych. Zagadnienie to jest ważne nietylko dla kredytu wewnętrznego, lecz niewątpliwie ogólne korzystanie z akceptów bankowych wpłynie na potanienie pieniądza dla handlu i przemysłu przez ułatwiony przypływ zagranicznego kapitału handlowego.

ZNIŻKA CEN I PŁAC W EUROPIE.

W Londynie wszystkie spółdzielnie spożywców zniżyły cenę chleba o pół penny na bochenku. W porównaniu z rokiem 1927 cena chleba spadła w Londynie o 2 penny.

W Berlinie pruski Minister Spraw Wewnętrznych rozwiązał kartel wielkich piekarń, które nie chciały się zgodzić na zniżkę cen chleba w tym samym rozmiarze, w jakim zniżyły już cenę chleba piekarnie drobne. Równocześnie minister wydał zakaz regulowania cen chleba, w drodze porozumień między wytwórcami.

We Włoszech ukończyła swe prace komisja dla badania cen zboża i mąki, ogłaszając sprawozdanie, w którem uznaje za możliwe obniżenie cen mąki i pieczywa. Zdaniem komisji, zniżka może wynosić ponad 10 proc. cen obecnych.

Faszystowski związek właścicieli nieruchomości postanowił zniżyć o 10 proc. czynsze, pobierane za mieszkania i lokale handlowe.

Przedsiębiorstwa prywatne we Włoszech postanowiły obniżyć płace wszystkim pracownikom, oraz zmniejszyć wynagrodzenia członków zarządów i rad nadzorczych.

ZNIŻKA CEN WĘGLA W NIEMCZECH.

Reńsko-Westfalski Syndykat Węglowy uchwalił wprowadzić zniżkę cen węgla z dniem 1 grudnia br. Uchwała ta jest niespodzianką, ponieważ wychodzi poza granicę, zapowiedzianą przez kanclerza. Zniżka ta miała wynosić 6 proc. Przy cenach za węgiel chodzi tym razem o zniżkę o 1 markę 60 fen. od tony, t. zn. o zniżkę w wysokości 9 proc.

SCHACHT O SPŁACANIU DŁUGÓW.

Na zgromadzeniu finansistów w San Francisco oświadczył dawny prezydent Banku Rzeszy dr. Schacht, że prawo pierwszeństwa Niemcy przyznają długom prywatnym i te zostaną spłacone co do feniga. Długi reparacyjne natomiast będą spłacane tylko w miarę wzrastającej nadwyżki wywozowej. Schacht zaznaczył następnie, że przemysł niemiecki jest po przemyśle amerykańskim najlepiej i najnowocześniej wyposażony tak, że w chwili obecnej produkcję swoją może zwiększyć o conajmniej sto procent.

AFERA BANKU OUSTRICA.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Robót Publicznych Falcoz, oraz podsekretarz stanu do spraw Sztuki Lautier podali się do dymisji. Ustąpienie obu podsekretarzy stanu pozostaje w związku z krachem koncernu Oustric, który, jak wiadomo, pociągnął już za sobą Ministra Sprawiedliwości Pereta. Podsekretarze stanu oświadczyli premjerowi, iż byli klientami banku Oustric, z którym utrzymywali normalne stosunki.

Jutro odbędzie się pierwsze posiedzenie komisji śledczej w sprawie banku Oustric, na którem obaj podsekretarze stanu chcą zeznawać, jako ludzie zupełnie niezależni od rządu.

ITALJA OBNIŻY PŁACE URZĘDNIKÓW.

Duże wrażenie wywołało postanowienie włoskiej Rady Ministrów, obniżające od 1-go grudnia rb. pobory wszystkich urzędników państwowych oraz zależnych od państwa o 12 proc. Postanowienie umotywowane jest koniecznością utrzymania budżetu w dotychczasowych granicach, bez nowych ciężarów skarbowych, oraz zniżką cen hurtowych, jak również zniżką czynszów mieszkalnych, spowodowaną dużą podażą mieszkań, zwłaszcza w miastach. Uchwała Rady Ministrów wiąże się logicznie ze zniżką cen chleba, która została dokonana po energicznej kampanji prasowej. Zaznaczyć trzeba, że widoczna jest chęć rządu przezwyciężenia trudności ekonomicznych na drodze daleko stosowanych oszczędności oraz przystosowania gospodarki państwowej i prywatnej do wartości lira, bez uciekania się do pożyczek zagranicznych.

DALSZA ZWYŻKA KURSU POLSKICH POŻYCZEK NA GIEŁDZIE NOWOJORSKIEJ.

Według otrzymanych przez ag. „Iskra" wiadomości z Nowego Jorku, na giełdzie tamtejszej nastąpiła dalsza zwyżka kursów polskich pożyczek państwowych i samorządowych. Kurs 7-proc. Pożyczki Stabilizacyjnej, który dnia 20. ub. m. wynosił 77, w dniu 21. ub. m. podniósł się na 78, kurs 8-proc. Pożyczki Dolarowej z 1925 r., który dnia 20. ub. m. wynosił 83, podniósł się dnia 21. ub. m. na 86, czyli zwyżkował o 4 punkty; kurs 6-proc. Pożyczki Dolarowej z 1926 r., który dnia 20. ub. m. wynosił 67.50, utrzymał się w dniu 21. ub. m. bez zmiany; kurs 7-proc. Pożyczki Dolarowej m. st. Warszawy z 1928 roku, który w dniu 20. ub. m. wynosił 63, podniósł się w dniu 21. ub. m. do 65, czyli zyskał 2 punkty zwyżki i zakończył dzień giełdowy przy bardzo mocnej tendencji.

MIĘDZYNARODOWY KONGRES RZECZOZNAWCÓW ROLNICZYCH W RZYMIE.

Rozpoczął się w Rzymie międzynarodowy kongres rzeczoznawców rolniczych. Reprezentowanych jest 24 państw. Jako przedstawiciele Polski występują radca Mikulski i dr. Jura. — W imieniu chorego Ministra Rolnictwa Acerbo, powitał uczestników kongresu poseł Marescalhi, poczem przemawiali szefowie delegacyj. Prace kongresu potrwają parę dni.

POSIEDZENIE MIĘDZYNARODOWEJ IZBY HANDLOWEJ W SPRAWIE KRYZYSU.

W dniu 5 grudnia odbędzie się w Paryżu poświęcone sprawom ogólno-światowego kryzysu gospodarczego posiedzenie Rady Międzynarodowej Izby Handlowej, które poprzedzi zebranie Komitetu Organizacyjnego Kongresu Międzynarodowej Izby Handlowej, mającego się zebrać w maju r. 1931 w Waszyngtonie. W związku z tem odbyło się w Warszawie posiedzenie polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Izby Handlowej, na którem dokonano wyboru referatów, które zostaną przez delegację polską wygłoszone na zebraniu paryskiem. W skład delegacji polskiej wchodzą pp. prezes Bogusław Herse, poseł-dyrektor Stanisław Wartalski, prezes Edm. Trepka, dr. Alfred Falter oraz p. Wł. Rasiński.

WYNIKI KONFERENCJI GOSPODARCZEJ W GENEWIE.

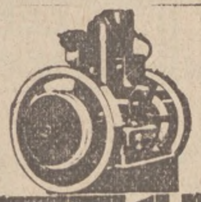
Dnia 28. ub. m. Konferencja Gospodarcza w Genewie zakończyła swe prace. Protokół końcowy konferencji nie stwarza żadnych formalnych zobowiązań, zawiera tylko uchwały i opinje opracowane przez Konferencję. W załącznikach podany jest raport podkomitetu dla zagadnień systemu uprzywilejowania płodów rolniczych Europy i kredytu rolnego, podniesionych przez warszawską Konferencję Rolniczą. Delegat Bułgarji, Michajłow, imieniem bloku 8-miu państw rolniczych, które przez cały czas trwania Konferencji występowały solidarnie, oświadczył, że marcowa konwencja handlowa nie może prowadzić do ustabilizowanej wymiany handlowej dopóty, dopóki nie będą powzięte skuteczne kroki dla zaradzenia obecnemu ciężkiemu przesileniu rolnemu.

W przemówieniu ostatniem przewodniczący Konferencji Colijn ocenił w sposób zdecydowanie pesymistyczny wyniki dotychczasowych prac nad naprawą życia gospodarczego. Przy tej okazji warto przypomnieć, że, w myśl obrad wrześniowej sesji Konferencji europejskiej, prace obecnej Konferencji Gospodarczej miały stanowić podłoże do dalszych prac nad federacją Europy.

BRAK GOTÓWKI W SOWIETACH.

Jak donoszą pisma sowieckie, ciasnota gotówkowa w Południowej Rosji przybrała formy katastrofalne. Bank Państwa, poczta i kasy oszczędności nie wypłacają gotówki zupełnie, bądź w małych dawkach po 10 do 15 rubli klienci muszą czasem przez kilka dni czekać na wypłatę w kolejce. Urzędnicy nie otrzymali jeszcze poborów za wrzesień, częściowo nawet za sierpień. Również robotnicy nie dostają pensji regularnie.

PATENTY na wynalazki
WZORY, ZNAKI
w kraju i zagranicą — obrona spraw spornych, unieważnienia i t. d.
9781 t
rzecznik patentowy przysięgły
Inż. dypl. Janusz Wyganowski
WARSZAWA, ul. Ordynacka 6, telefon 161-50

PERKUN

BEZSPRĘŻARKOWE ULEPSZONE

MOTORY ROPOWE

NAJTAŃSZA SIŁA ROBOCZA

MOTORY PRZEMYSŁOWE STAŁE DO 60 KM
ROLNICZE 3½, 6 i 13 KM
PRZENOŚNE i NA WÓZKACH
MOTORY TYPU MORSKIEGO DO 60 KM
KOMPLETNE WRAZ ZE ŚRUBĄ
ZESPOŁY OŚWIETLENIOWE
MOTO-POMPY PRZENOŚNE
MOTO-KOMPRESORY DO NARZĘDZI
PNEUMATYCZNYCH

9126

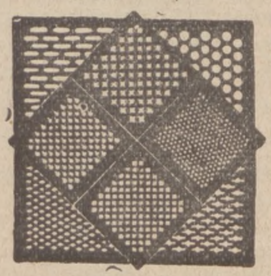
TOW. FABRYKI MOTORÓW

„PERKUN" SP. AKC.

WARSZAWA GROCHOWSKA 46

8973

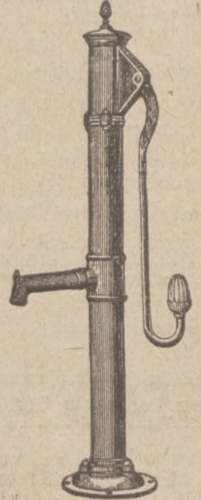
BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp. Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych
„Sito" Warszawa-Grochów, Wiatraczna 15, tel. 1-92

Nagrodzona Medalem Srebrnym Min. Przemysłu i Handlu oraz Wielkim Medalem Srebrnym na P. W. K. w Poznaniu 1929 r.

FABRYKA POMP, ODLEWNIA ŻELAZA

Wiercenie studzien artezyjskich

Wyrabiamy pompy podwórzowe, ogrodowe, skrzydłowe, ssąco-tłoczące i odśrodkowe na wielką wydajność.

Do napędu ręcznego, konnego i motorowego.

Dla cukrowni, browarów, gorzelni oraz małych i wielkich gospodarstw rolnych.

J. KOPCZYŃSKI i SP.

Poznań, ul. Marsz. Focha 127

Telefon 60-42 **Rok zał. 1893**

Cenniki wysyłamy na życzenie bezpłatnie.

St. Grabianowski i S-ka

Spółka Akcyjna

Biura Inżynierskie i Dom Techniczno-Handlowy

Zarząd: Katowice, ul. Słowackiego 24

tel. 1321, 1322, 1323

POZNAŃ	BYDGOSZCZ	GDYNIA
pl. Wolności 14a	ul. Dworcowa 66	ul. Starowiejska
tel. 4010, 4011, 4105	tel. 912	tel. 1688
magazyn przy Dworcu Towarowym — tel. 1309		

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminjowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

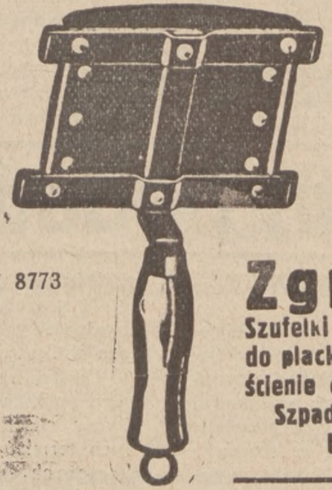
Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki, wosk do pasów, łączniki.

8601a

8773

WIELKOPOLSKA

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

POZNAŃ

Marszałka Focha 80 Tel. 6340

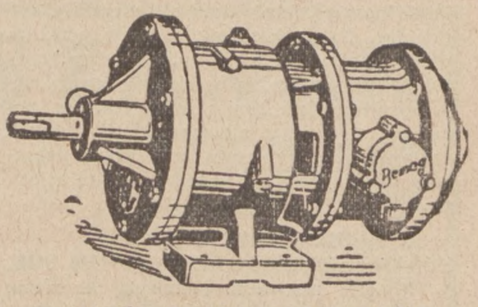
Zgrzebła do koni i bydła.

Szufelki do węgli i śmieci - Blachy do placka - Haki do łóżek - Pierścienie do kos - Grabie żelazne - Szpadelki i grabki dziecięce

Uszka do obrazów.

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko

napędy redukcyjne „BEMAG"

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!

Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych

T. z o. p. — Katowice — Załeże

Rozporządzenia

DEKRET PREZYDENTA O UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH.

Ukazał się dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 29 listopada 1930 r., dotyczący organizacji ubezpieczeń społecznych.

M. in. dekret przewiduje stworzenie kas, obejmujących większe tereny niż pojedyńcze powiaty, przyczem liczba ubezpieczonych poszczególnej kasy nie może wynosić mniej niż 10.000 osób. Wyjątek stanowią Kresy Wschodnie gdzie może być mniej niż 10 tys. członków. Wobec tego liczba Kas Chorych będzie mogła ulec poważnej redukcji przez połączenie małych kas w większe jednostki administracyjne.

Dalej, celem obniżenia kosztów administracji ubezpieczeń społecznych dekret stwarza możliwość uproszczenia trybu postępowania przez skoncentrowanie szeregu funkcyj, jak to: ściąganie składek, czynności ewidencyjne itp. w jednej instytucji ubezpieczeniowej. Reforma taka ma ułatwić znacznie zarówno ubezpieczonym, jak i pracodawcom załatwianie spraw w instytucjach ubezpieczeń.

Drekret wprowadza jednolity typ organizacji kas chorych, ubezpieczeń społecznych, oraz związków kas, względnie zakładów.

Organem sprawującym ogólne kierownictwo każdej z tych instytucyj, będzie, zgodnie z zasadą samorządu, ciało kolegjalne — rada zarządzająca. Jako organ wykonawczy w omawianych instytucjach dekret wprowadza dyrekcje fachowe.

W dalszym ciągu dekret nowelizuje postanowienia o związkach instytucyj ubezpieczeń społecznych, upraszczając ich konstrukcje i precyzując ich kompetencje. Jednocześnie stwarza on możliwość powstawania specjalnych organizacyj instytucyj ubezpieczeń społecznych, powołanych do prowadzenia sprawy lecznictwa, wspólnej akcji budowlanej, lokacyjnej, reasekuracyjnej itd.

Wreszcie dekret stwarza jednolity typ nadzoru państwowego nad instytucjami ubezpieczeń społecznych.

JAK USKUTECZNIAĆ WPŁATY I WYPŁATY SKARBOWE.

W myśl osobnego rozporządzenia p. Prezydenta Rzeczypospolitej, wszelkie wpłaty dla Skarbu Państwa i wypłaty Skarbu mogą być dokonywane jedynie za pośrednictwem Banku Polskiego, P. K. O. i kas państwowych przy pomocy specjalnych poborców dochodów państwowych.

O ile osobne ustawy nie stanowią inaczej, wszelkie wolne fundusze Skarbu mogą być lokowane jedynie w Banku Polskim, lub w P. K. O. z tem, że do wysokości ¾ pełnych zapasów kasowych fundusze te mogą być nabywane względnie skupywane przez Bank Polski dla Skarbu Państwa i opatrzone żyrem banku. (Krótkoterminowe weksle handlowe, zdolne do redyskontu w Banku Polskim oraz akcepty bankowe). Rozporządzenie to wchodzi w życie z dn. 30. 11. br.

PRACE NAD NOWYM PODZIAŁEM ADMINISTRACYJNYM PAŃSTWA.

Radca ministerjalny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, dr. Kazimierz Prökl, przedłożył komisji dla usprawnienia w administracji publicznej referat, dotyczący kwestyj prawnych, związanych ze sprawą granic projektowanych województw w związku z granicami obszarów odrębnych ustawodawstw państw zaborczych.

Referat ten obejmuje kwestję, dotyczącą organizacji administracji ogólnej, oraz kwestyj z zakresu resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; stanowi on część ogólnego uzasadnienia projektu nowego podziału administracyjnego państwa na województwa.

ZEBRANIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

9 grudnia:

Zakłady Akumulatorowe Systemu „Tudor", S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Złota 35.

„Górnośląskie Towarzystwo Akcyjne dla Przemysłu Drzewnego w Tarnowskich Górach", S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Tarnowskich Górach, ul. Sienkiewicza 47.

Dom Handlowo-Przemysłowy „Bracia Orszagh", S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Leszno 15.

10 grudnia:

Fabryka Maszyn i Odlewnia „Orthwein, Karasiński i S-ka", S. A.: zebr. nadzwycz. (powiększenie kapitału zakładowego, zmiany statutu i uzgodnienie go z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nowogrodzka 40 m. 1.

„Olkusz", Fabryka Naczyń Emaljowanych w Olkuszu, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w sali obrad Polskiego Banku Przemysłowego w Warszawie, ul. Senatorska 42.

„Kolej Miejscowa Łupków-Cisna", S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 w lokalu Biura Zarządów Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie (gmach Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych, IV p., pokój 453).

„Towarzystwo Akcyjne Budowy i Eksploatacji Teatrów", S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki, ul. Słowackiego 2.

13 grudnia:

Spółka Akcyjna Przemysłu Cementowego „Wiek", S. A.: zebr. nadzwycz. — o godz. 6 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nowogrodzka 40 m. 8.

„Kolej Lokalna Muszyna — Krynica", S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 min. 30 w lokalu Biura Zarządów Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie (gmach Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych, IV p., pokój 453).

14 grudnia:

Przedsiębiorstwo Wiertnicze i Robót Górniczych „M. Łempicki", S. A.: zebr. nadzw. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 10 w lokalu S-ki w Sosnowcu, ul. Małachowskiego 26.

„Wieluński Przemysł Drzewny i Budowlany", S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 14 w lokalu S-ki w Wieluniu, ul. Częstochowska 15 (ew. II termin — dn. 28 grudnia).

15 grudnia:

„Polesie", Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu Leśnego oraz Przemysłu Górniczego, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Sienkiewicza 2.

Sprawy podatkowe

PROJEKTY PODATKOWE W NOWYM SEJMIE.

W Ministerstwie Skarbu toczą się obecnie prace w sprawie projektów ustaw w sprawach podatkowych. Min. Skarbu niewątpliwie poza projektem ordynacji podatkowej wniesie do Sejmu również projekty ustaw, dotyczące reformy podatkowej, w szczególności zaś podatku od obrotu. W każdym razie projekty p. Min. Matuszewskiego wniesione do poprzedniego Sejmu nie przestały być aktualne. Nad całokształtem spraw podatkowych pracuje, jak wiadomo, specjalny komitet podatkowy, który ostatecznie sprecyzuje przedewszystkiem konieczności reformy podatków, wynikające z potrzeb chwili obecnej, następnie zaś wypracuje podstawy i szczegóły wielkiej reformy podatkowej, która leży w dalszych zamierzeniach Rządu.

ULGI PRZY SPŁACIE PODATKU DOCHODOWEGO ZA 1930 ROK.

W celu ułatwienia płatnikom uiszczenia państwowego podatku dochodowego, wymierzonego za 1930 r., Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 18 listopada 1930 r. upoważniło naczelników (kierowników) urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych do rozkładania we własnym zakresie działania, na indywidualne podania zainteresowanych płatników, należności z tytułu tego podatku, bez względu na jej wysokość, na raty, płatne do dn. 31 grudnia rb., w ten jednak sposób, by conajmniej połowa należności została zapłacona w listopadzie rb.

Od rozłożonych na raty kwot państwowego podatku dochodowego należy pobierać ulgowe odsetki za odroczenie od ustawowych terminów płatności, przyczem do wyznaczonych terminów nie może mieć zastosowania 14-dniowy ulgowy termin.

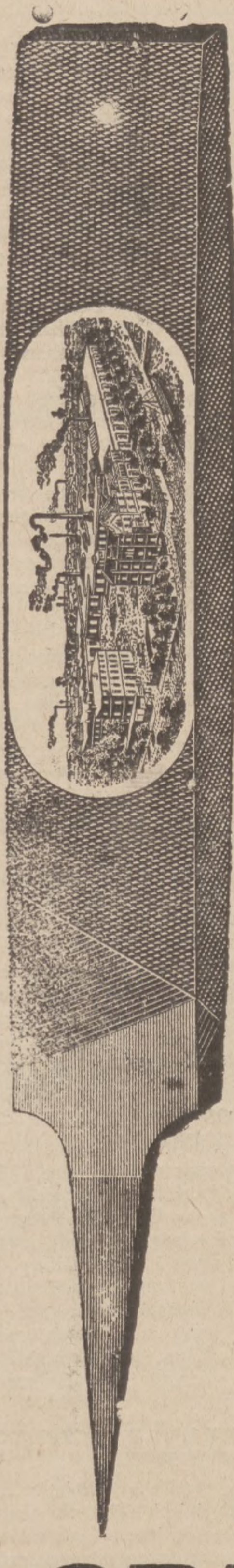
Jednocześnie Ministerstwo Skarbu zaznaczyło, że niedotrzymanie choćby jednego z wyznaczonych terminów pociągnie za sobą przymusowe pobranie całej należności podatku dochodowego wraz z karami za zwłokę od ustawowego terminu płatności oraz z ewentualnemi kosztami egzekucyjnemi.

NIE BĘDZIE REFORMY PODATKOWEJ.

Według ostatnich wiadomości Min. Skarbu nie zamierza wystąpić teraz z projektem „małej" reformy podatkowej, choćby w tych skromnych ramach, w jakich obracał się projekt, przedstawiony ostatniemu Sejmowi. Ministerstwo pragnie przeczekać obecny kryzys, a nadto przedyskutować najpierw gruntownie wszystkie zagadnienia, wiążące się z reformą podatkową, na terenie Komisji Rzeczoznawców, która już współdziałała z rządem w wypracowaniu projektu jednolitej ordynacji podatkowej.

Ten znak daje gwarancję za dobroć naszych wyrobów

ZNAK OCHRONNY

Wyrabiamy:

Pilniki

Pilniki różnych typów, tarniki do drzewa, skóry, miękkich metali, raszple kowalskie, pilniki do ostrzenia pił. Ponownie nacinamy stępione pilniki.

Narzędzia

Obcęgi ręczne, obcęgi monterskie różnych typów, kleszcze, przecinaki, młotki ślus. i stolarskie, skrobaki, rozwiertaki, oskardy młyńskie, oprawki do oskard, śrubociągi, przebijaki, babki i młotki do klepania kos.

Cukrownictwo

Noże dyfrezyjne, gryzy do ostrzenia noży, pilniki specjalne do ostrzenia noży. Ponownie frezujemy stępione gryzy.

Kuźnia wykrojowa

Klucze kute do nakrętek t. zw. niemieckie, klucze prasowane do samochodów i rowerów.

Przyjmujemy zlecenia na części kute i prasowane według rysunków i wzorów.

Gwarancja za każdą sztukę

›GRAKONA‹

Onufry Gertner i S-ka

Fabryka pilników i narzędzi T. z o. p.

Bydgoszcz, Marcinkowskiego 7/8

Adr. telegr: „Grakona" Bydgoszcz — Telefon Nr. 176

9400

Odlewnia Stali i Wyrobów Lano-kutych

„WULKAN"

Częstochowa

ul, Tartakowa 11/15. Telefon Nr. 393.

9504 Wykonuje

wszelkie odlewy stalowe i lano-kute, surowe i obrabiane pierwszorzędnej jakości i wykonania, podług modeli, szkiców i rysunków.

Poszukujemy przedstawiciela rejonowego, dobrze wprowadzonego w większych fabrykach

7287

„Wartome"

właść.: St. Zieliński

Fabryka Maszyn i Armatur

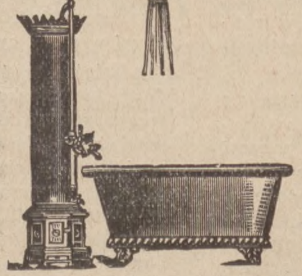
Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 6806

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

A. STANEK

specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

8755

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.

Telef. 33-50. Zał. w r. 1902

9018 w Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

Eksport — Import — Cła

POŚREDNICTWO W EKSPORCIE I IMPORCIE.

W Warszawie została uruchomiona reprezentacja międzynarodowej organizacji „Oversea Trade Organisor", która postawiła sobie za cel popieranie i rozwijanie handlu i pośrednictwo w stosunkach importowych, oraz eksportowych. Centrala znajduje się w Amsterdamie, zaś oddziały, względnie reprezentacje we wszystkich krajach, uczestniczących w wszechświatowej wymianie towarów.

Oversea Trade Organisor za opłatą rocznej składki przynosi swoim członkom następujące korzyści:

1. dostarcza bezpłatnie miesięcznik „Oversea Trade Organisor", wydany w czterech językach: francuskim, angielskim, niemieckim i hiszpańskim i zawierający informacje o ofertach eksportowych i zapotrzebowaniach importowych;
2. umieszcza w organie swym bezpłatnie ogłoszenie (40 wierszy miesięcznie) o dowolnym tekście i układzie;
3. daje co miesiąc bezpłatną wzmiankę w rubryce „oferty i zapotrzebowania";
4. przyjmuje jednorazowy artykuł opisowy w 4 wyżej wymienionych językach;
5. wydaje kartę członkowską, uprawniającą w czasie pobytu zagranicą do korzystania z osobistej pomocy reprezentantów O. T. O.;
6. zapewnia stałą obsługę ze strony wszystkich agentur O. T. O., które na żądanie członka uzyskują z odpowiednich krajów, lub do nich wysyłają, wszelkie cenniki, katalogi, wzory, zapotrzebowania, warunki sprzedaży etc.

Wszelkich bliższych informacyj udziela: Oversea Trade Organisor, Generalna Reprezentacja na Polskę i Gdańsk w Warszawie, ul. Okólnik nr. 11, tel. 201-17, lub reprezentanci rejonowi.

UBEZPIECZENIE KREDYTÓW EKSPORTOWYCH.

Polski przemysł tekstylny, w szczególności bielski, jest zainteresowany w utworzeniu Towarzystwa Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych. Bielsk zmuszony jest udzielać swym odbiorcom zagranicznym bardzo poważnych kredytów, dochodzących niejednokrotnie kilkudziesięciu miljonów rocznie.

Dzisiaj, kiedy wszystkie niemal gałęzie przemysłu krajowego walczą o zdobycie nowych rynków zbytu, jest utworzenie podobnej instytucji sprawą nader aktualną i ważną, której powinny poświęcić baczną uwagę i inne placówki oraz inne gałęzie przemysłu.

NASZ WYWÓZ DO ROSJI.

Struktura naszego wywozu do Z. S. S. R. nie w zupełności odpowiada, a raczej w minimalnym tylko stopniu wyczerpuje możliwości wywozowe naszej produkcji.

Wywóz nasz do Z. S. S. R. składa się właściwie z dwóch artykułów: żelaza (żelazo sztabowe i blacha) oraz cynku. Z pozycyj mniejszych zasługiwałyby na uwagę może jeszcze przędza; inne artykuły wywożone do Z. S. S. R. nie stanowią pozycyj większych i rzadko kiedy pojawiają się w statystykach obrotu towarowego przez kilka lat zrzędu. Zamówienia sowieckie, poza żelazem i cynkiem — mają zatem raczej charakter sporadyczny i nawet w latach, kiedy są w Polsce czynione, nie stanowią dla wytwórczości polskiej poważniejszego przedmiotu zainteresowania.

Na czas dłuższy nie można sobie wyobrazić oparcia stosunków handlowych dwu sąsiadujących ze sobą krajów na dwóch jedynie artykułach.

UDOWODNIENIE EKSPORTU PRZY PODATKU PRZEMYSŁOWYM.

Orzeczenie Najwyższego Trybunału Admin.

(w) W sprawie udowodnienia eksportu jako podstawy do zwolnienia od podatku przemysłowego, Najwyższy Trybunał Administracyjny wydał następujące orzeczenie:

Ustawa o państwowym podatku przemysłowym, zwalniając między innemi od podatku (w art. 3 p. 15) eksport wszelkiego rodzaju półfabrykatów i gotowych wyrobów, nie przepisuje sposobu, w jaki płatnik dla uzyskania tego zwolnienia ma udowodnić, że jego wyroby rzeczywiście zostały wyekspedjowane zagranicę. Dopiero rozporządzenie wykonawcze, wydane przez Ministra Skarbu, stanowi, że eksport wszelkiego rodzaju półfabrykatów i wyrobów gotowych winien być wykazany prawidłowo prowadzonemi księgami handlowemi, a ponadto fakt wywozu winien być udowodniony deklaracjami celnemi, względnie ich odpisami. Jednakże postanowienie to, z uwagi na brak w ustawie jakichkolwiek wymogów co do prowadzenia rzeczonego dowodu, nie może być rozumiane w ten sposób, by płatnicy, domagający się zwolnienia od podatku, mogli udowodnić fakt wywozu towarów zagranicę jedynie prowadzonemi księgami handlowemi i deklaracjami celnemi, tak, iż udowodnienie tych warunków przyznania zwolnienia od podatku w inny sposób musiałoby być wykluczone.

Widoczną intencją ustawodawcy było popieranie eksportu półfabrykatów i gotowych wyrobów wogóle, w interesie kraju, celem ściągnięcia do kraju walut zagranicznych i zrównoważenia bilansu handlowego, a pośrednio i płatniczego. Należy więc przyjąć iż ustawodawca, udzielając bardzo rozległego przywileju dla eksportu, bo zwalniając go zupełnie od podatku przemysłowego, nie chciał równocześnie utrudniać uzyskania tego przywileju przez wprowadzenie uciążliwych i we wielu razach trudnych do spełnienia warunków, w szczególności prowadzenia ksiąg handlowych, i uczynić tem samem przywilej ten niedostępny dla wielkiej grupy przedsiębiorców, ze szkodą dla samego eksportu i związanych z nim korzyści dla kraju.

Gdyby tedy, wbrew powyższym przesłankom, ustawodawca wymagał dowodu kwalifikowanego, byłby we wspomnianym art. 3 p. 15 nałożył na płatnika obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych, jak to uczynił, naprzykład, w wypadku sprzedaży hurtowej w art. 7 cytowanej ustawy.

Należy zatem, jak stwierdza Trybunał, dojść do wniosku, iż powołane postanowienie rozporządzenia wykonawczego, o ile ma odpowiadać duchowi ustawy, nie może wykluczać dowodu eksportu wszelkiemi środkami, któremi rozporządza płatnik, co, oczywiście, w konsekwencji rodzi prawo władzy do badania w każdym wypadku, czy ofiarowany dowód nadaje się do przeprowadzenia, tudzież do swobodnego ocenienia wyników postępowania dowodowego.

PROJEKT NOWEJ USTAWY CELNEJ.

Od dłuższego czasu toczą się w Ministerstwie Skarbu prace nad projektem nowej ustawy celnej, któraby zastąpiła obecnie obowiązującą ustawę celną z r. 1920.

Prace te powierzono specjalnej komisji kodyfikacyjnej, która na posiedzenia plenarne zbiera się raz na miesiąc. Komisji przewodniczący dyr. ceł w Poznaniu p. Radwański.

Komisja ta za podstawę swych prac wzięła projekt, opracowany jeszcze w 1926 r. i przesłany do zaopinjowania wszystkim ministerstwom. Projekt ten wraz z opinjami służy komisji za materjał do opracowania nowej ustawy celnej.

Prace posuwają się szybko naprzód tak, iż w początkach przyszłego roku projekt nowej ustawy celnej będzie już całkowicie opracowany. Ponadto komisja opiera się na materjałach, dostarczonych przez badania, przeprowadzone nad ustawami celnemi poszczególnych państw europejskich.

Nowa ustawa celna ma być przedewszystkiem ustawą ramową, bowiem opracowanie ustawy szczegółowej w naszych warunkach jest niezmiernie trudne i ustawa ta niewątpliwie wymagałaby ciągle drobnych zmian, które jednak musiałyby być uskuteczniane na drodze ustawodawstwa. Projekt nowej ustawy celnej po wykończeniu będzie przesłany do zaopinjowania wszystkim ministerstwom oraz zainteresowanym sferom gospodarczym.

ZMIANA METODY CLENIA NIEKTÓRYCH TOWARÓW.

Odbyło się w Ministerstwie Skarbu posiedzenie Rady Towaroznawczej. Postanowiono zmienić metodę clenia różnych towarów, jak np. wyrobów ze szkła, bibułek, tektury, jarzyn świeżych, skór baranich, płytek cementowych, wyrobów żelaznych, blaszanych, papierów pergaminowych, produktów z pomarańcz i cukrów w postaci galaretek, siatek z blachy żelaznej, koszulek żarówkowych miękkich itp.

UJEDNOSTAJNIENIE NOMENKLATURY CELNEJ.

Podkomisja rzeczoznawców, której Liga Narodów zleciła ujednostajnienie nomenklatury celnej, zebrała się w Genewie. Program prac w obecnej serji komisji obejmuje następujące sprawy: 1. rewizja nomenklatury XI grupy towarów — maszyny przędzalniczo-tkackie; 2. ustalenie nomenklatury w grupie XIII — wyroby z kamienia i innych materjałów mineralnych; 3. ustalenie nomenklatury w grupie XVI — maszyny i aparaty; sprzęt elektrotechniczny.

OGRANICZENIE PREMIJ WYWOZOWYCH W NIEMCZECH.

Fachowa prasa rzeźnicka niemiecka donosi, że w ostatnich dniach odbył się szereg konferencyj zainteresowanych ministerstw niemieckich w sprawie ewentualnego zniesienia, względnie ograniczenia systemu zwrotu ceł przy wywozie niektórych artykułów żywnościowych z Niemiec, gdyż fundusze na ten cel przeznaczone są już na wyczerpaniu. Jakkolwiek nie powzięto jeszcze definitywnych uchwał, należy się liczyć z dużemi ograniczeniami premij wywozowych.

Jak wiadomo, zniesiono w Niemczech z ważnością od dnia 3 października br. zwrot cła przy wywozie mięsa wołowego i baraniego świeżego, mrożonego i w prosty sposób przyrządzonego.

? Skrzynka zapytań ?

z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 5717. firmy, wyrabiającej osie ruchome.

Nr. 5757. firmy, która dostarcza zatrzaski (zameczki) znane powszechnie a używane do jedwabnych gotowych motylków męskich.

Nr. 5848. firmy, wyrabiającej prasy do robienia kółek opałowych.

Nr. 5852. firmy, wyrabiającej ozdoby do krat grobowych w formie liści.

Nr. 5866. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu karni.

Nr. 5872. firmy, wyrabiającej przyrządy do wyciągania korzeni z ogrodu o wadze 5—10 ton.

Nr. 5902/5914. krajowych i zagranicznych fabryk wiorów stalowych do froterowania.

Nr. 5920. firmy, wyrabiającej igły do maszyn do szycia.

Nr. 5939. fabryki wyrobów metalowych niklowych jak koszyczki do cukru, cukierków, podstawki do szklanek i t. p.

Nr. 5869. firm na Śląsku zajmujących się detaliczną sprzedażą surówek odlewniczych różnych jakości.

Nr. 5896. hurtowni artykułów technicznych.

Nr. 5952. fabryki krajowej, wyrabiającej urządzenia do fabrykacji papy białej (bezsmołowej).

Nr. 5953. fabryki maszyn do wyrobów galanteryjno-skórzanych.

Nr. 5969. fabryki, dostarczającej łożyska kulkowe do maszyn rolniczych.

Nr. 5972. firmy krajowej lub zagranicznej, wyrabiającej kompletne mechanizmy do gramofonów.

Nr. 5976. fabrykantów na żelazne szczotki do froterowania.

Nr. 5977. firmy, wyrabiającej korpusiki do wciągów do wciągania lamp o wadze 7½ kg.

Nr. 5978. firmy, dostarczającej dziubki do wylewania nafty lub okowity do palenia z butelki, jest to rurka w korku.

Nr. 5980. firmy, dostarczającej przędło do wytwarzania powrozów z wełny drzewnej (Holzwolle-Seil-Spinnmaschine).

Nr. 5990. firmy, dostarczającej maszyny parowe do plisowania.

Nr. 5991. firmy, wyrabiającej nakładacze do mierzwy do pługów, wytłaczane z jednego kawała blachy stalowej, kompletnie montowane.

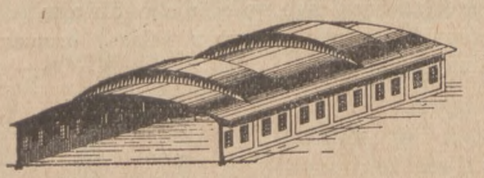
Nr. 5992. firmy krajowej lub zagranicznej, dostarczającej maszyny do wytwarzania lampionów i czapek maskowych z papieru.

UPRASZA SIĘ O PODANIE:

Nr. 5979. W jaki sposób można nakładać masę fosforową świecącą, jako napisy na zegarkach, gdzie można ewentualnie nabyć masę fosforyczną?

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

„Pedab" w Toruniu

Przedsiębiorstwo budowlane, spółka z ograniczoną odpowiedz. „Pedab" w Toruniu wykonuje wszelkie konstrukcje budowlane z drzewa, żelaza i żelazobetonu. Specjalnością jej natomiast jest wykonywanie wielkich hal z dachami o dużej rozpiętości, w którym to zakresie budownictwa dysponując specjalną metodą, posiada najlepszą opinię i renomę. Spółka „Pedab" za przeprowadzenie projektów oraz wykonanie kompletnych tego rodzaju prac we wszystkich niemal dzielnicach kraju, zdobyła ze strony różnych instytucyj i władz państwowych, komunalnych oraz wojskowych pełne wyrazy uznania. Jedyne w swym rodzaju pracy przedsiębiorstwo to, polecamy usilnie uwadze i zasłużonemu poparciu sfer interesowanych.

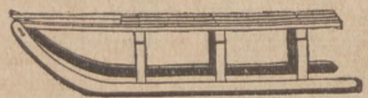
—p—

Naprawa motorów elektrycznych

Zakłady Elektromechaniczne **w Poznaniu, przy ul. Św. Marcinie 14**, których właścicielem jest dzielny zawodowiec p. **Henryk Liberski**, wykonują ściśle fachowo i najstaranniej nowonawijanie wszelkich motorów elektrycznych, prądnic, dynamomaszyn, i starterów. Poza tem przyjmują wskazane warsztaty zamówienia na budowę kolektorów i pierścieni ślizgowych oraz naprawę rozruszników jako też każdego typu aparatów elektrycznych. Jak wspomnieliśmy już, zakłady stoją pod osobistem kierownictwem właściciela - fachowca, to też zasługują na pełne zaufanie i najszersze poparcie sfer przemysłowych i kupieckich.

—p—

Saneczki „Mars" jako artykuł podarkowy na Gwiazdkę

Z okazji sezonu gwiazdkowego przypominamy uwadze pp. kupców branży żelaza i sprzętów domowych fabrykę **„Mars" w Lublińcu na Górnym Śląsku**, która wytwarza serjami saneczki rodelkowe. Zima za pasem, gwiazdka się zbliża, czas przeto najwyższy, by magazyny uzupełnić lub wogóle zaprowadzić sprzedaż tego pokupnego artykułu. Saneczki rodelkowe „Mars", wytwarzane są w kilku wielkościach i z najlepszego suchego materjału surowcowego, a ponieważ odznaczają się niezmierną wytrzymałością i trwałością, poza tem są w cenie bardzo przystępne, przeto utrzymywanie ich na składzie dla łatwego zbytu zapewnia korzyści. Placówka wytwórcza „Mars" znaną jest na rynku wewnętrznym również z produkcji pralek, czyli desek do prania, które z powodu szerokiego zbytu wytwarza masowo.

Wszelkie zamówienia przyjmuje **Biuro Sprzedaży** mieszczące się **w Katowicach, przy ul. Słowackiego nr. 16.**

—p—

Produkcja firmy „Wiepofana"

Powszechnie w kołach kupiectwa i przemysłu znana placówka wytwórcza **„Wiepofana" w Poznaniu**, przy **ul.** Dąbrowskiego 81, buduje jak wiadomo jako specjalność maszyny narzędziowe a szczególnie precyzyjnego wykonania i nowoczesne tokarki w kilku typach. Dalej na obecny sezon zimowy dostarcza również własnego typu piece żelazne, odznaczające się wielką oszczędnością paliwa i nadające się przedewszystkiem do nagrzewania wielkich rozmiarami pomieszczeń a więc odpowiednie dla warsztatów przemysłowych, lokali handlowych, sal towarzyskich i tanecznych przy zakładach gospodnio - restauracyjnych i t. p. Nowocześnie urządzony dział odlewnictwa metalowego poza wykonywaniem wszelkiego rodzaju odlewów handlowych i maszynowych, wyrabia na skład gotowe **ruszta,** dla różnych maszyn przemysłowych i lokomobil, który to dział polecamy szczególnej uwadze pp. interesentów. Zarząd Tow. Akc. „Wiepofana" służy w zakresie wskazanej produkcji odbiorcom swoim poradą fachową i wysyła na życzenie szczegółowe oferty.

—p—

Pilniki i narzędzia „Grakona"

Już w czasokresie przed wojną światową, wyroby bydgoskiej fabryki pilników, obecnie **„Grakona" Onufry Gertner i Ska,** cieszyły się rozgłośną renomą i jako narzędzie jakościowe stosowane były w wielkich zakładach przemysłowych zachodnich Niemiec. Fakt ten przemawia najlepiej na korzyść fabrykatów marki „Grakona", strzeżonych prawnie specjalnym znakiem ochronnym. Fabryka ta, mieszcząca się **w Bydgoszczy,** przy **ul. Marcinkowskiego 7/8,** wyrabia pilniki różnych typów, tarniki do drzewa, skóry, miękkich metali, raszple kowalskie i pilniki do ostrzenia pił. Dalej dostarcza na rynek obcęgi ręczne, monterskie, kleszcze, przecinaki, młotki ślusarskie i stolarskie, skrobaki, rozwiertaki, oskardy, śrubokręty, przebijaki, babki i młotki do klepania kos oraz różne inne narzędzia. Dla cukrownictwa wykonuje firma „Grakona" noże defrezyjne, gryzy do ostrzenia noży i t. d. i przyjmuje stępione gryzy do frezowania oraz pilniki do ponownego nacinania. Wreszcie wspomnieć jeszcze wypada, że fabryka „Grakona" dysponując kuźnią wykrojową wytwarza wielkiemi partjami klucze kute do nakrętek, tak zwane niemieckie, klucze prasowane do samochodów i rowerów oraz przyjmuje każdego rodzaju zlecenia na części kute i prasowane według rysunków i wzorów. Na wszelkie wyszczególnione fabrykaty firma „Grakona" udziela pełnej gwarancji, to też jako bezpośrednie i wielce korzystne źródło zakupu, zasługuje na intensywne poparcie.

—p—

Krajowa produkcja zasuw do ogrzewań centralnych

Fabryka armatur, odlewnia bronzu fosforowego, metali i żelaza **E. v. Münstermann w Bielsku Śląskim,** której właścicielem są pp. Vogt i Stanzel, jako pierwsza z polskich wytwórni armatur, zdecydowała się wykonywać specjalne zasuwy do ogrzewań centralnych. Na fakt powyższy zwracamys zczególniejszą uwagę dlatego, ponieważ tego rodzaju zasuwy sprowadzaliśmy dotychczas z zagranicy, czego obecnie zupełnie zaniechać możemy tembardziej, że wyroby fabryki bielskiej pod względem wykonania i jakości dorównują zupełnie fabrykatom zagranicznym a mimo to są znacznie tańsze. Korzystać w danych rażach przy zapotrzebowaniu z wytwórczości rodzimej, to obowiązek każdego przemysłowca, kupca i obywatela Polski.

Przy tej sposobności nadmieniamy zarazem, że wskazana fabryka bielska od lat 35 pracuje na polu produkcji wszelkiego rodzaju armatur na parę, gaz i wodę, dostarczając towar pierwszorzędny a prócz tego wykonuje według własnych lub dostarczonych modeli odlewy z żelaza, bronzu fosforowego oraz innych metali.

—p—

„Wulkan", Częstochowa

W krajowym przemyśle odlewniczym niepoślednie miejsce zajmuje **Odlewnia Stali i Wyrobów Lano - Kutych „Wulkan" w Częstochowie,** przy ul. Tartakowej 11/18. Urządzona nowocześnie dla specjalnych celów odlewnictwa, wykonuje wszelkie odlewy stalowe i lano - kute, surowe i obrabiane pierwszorzędnej jakości podług własnych oraz nadesłanych modeli, szkiców i rysunków, zarówno dla celów budowy maszyn jako też każdego innego przeznaczenia. Firma „Wulkan", jak to wynika z zamieszczonego w dzisiejszym numerze ogłoszenia, poszukuje przedstawiciela rejonowego, dobrze wprowadzonego w poważniejszych fabrykach przemysłu metalowego, na co interesowanym również zwracamy uwagę.

—p—

Przedstawicielstwo Zakładów Langbein-Pfanhauser, Lipsk-Wiedeń

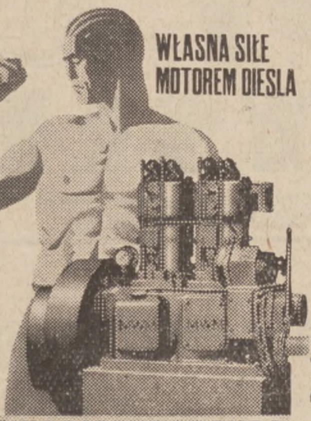
Szanownym Czytelnikom naszym z kół przemysłowych zwracamy uwagę na ogłoszenie firmy **Stanisław Cohn w Warszawie, przy ul. Senatorskiej 36.** Firma ta posiada generalne przedstawicielstwo i składy na Polskę renomowanych zakładów przemysłowych Langbein - Pfanhauser, których fabryki mieszczą się w Lipsku i Wiedniu, a specjalizują się one na polu chromowania, mosiądzowania i t. d., oraz odtłuszczania elektrolitycznego i wykonując tego rodzaju zlecenia dostarczają gotowy materjał. Prócz tego zakłady te budują kompletne do tych celów urządzenia i aparaty oraz dostarczają sole preparowane.

Wskazana placówka handlowa w Warszawie, utrzymując na miejscu składnicę konsygnacyjną, wykonuje wszelkie zlecenia w terminie najkrótszym i na warunkach zakładów centralnych.

—p—

Kupując wyroby krajowe, wzbogacasz kraj i siebie samego.

PRZEDSTAWICIELSTWO:

MWM PATENTU BENZA

MOTOREN-WERKE MANNHEIM A.G.
VORM. BENZ ABT. STATIONÄRER MOTORENBAU

Ostmotor, Breslau II, Tauentzienstr. 61 — Tel. Amt Ohle 27637

MOTORY DIESEL'A

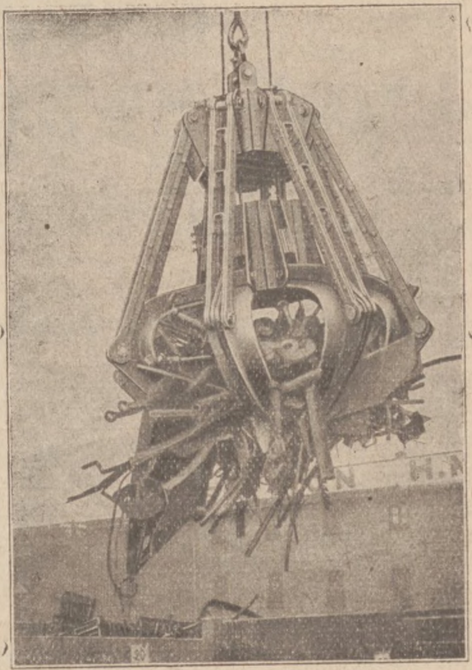
czterotaktowe 6—1500 PS.
dwutaktowe 6—80 PS.

Diesel'a MOTORY OKRĘTOWE

z trybem zwrotnym z bezpośrednią zmianą kierunku biegu.

OLIWA do lokomotyw Diesel'a, szybkobieżnych maszyn Diesel'a, traktorów i motorów.

8986

„POLYP'Y"

chwytają wszystko!

W użyciu o wadze wł. 100—14.000 kg.

Żądajcie ofert od specjalnego przedsiębiorstwa urządzeń transportowych:

BIURA TECHN.-HANDL. **„JANGOS"** Sp. z o. o. WARSZAWA Senatorska 38 tel. 613-41 i 723-99

9398

Zasadą nowoczesnego kupca jest:

„Największy obrót i najmniejsze zapasy, by nie więzić kapitału obrotowego".

Zasadę tę realizuje samolot, przywożąc towary z odległych miast z szybkością telegraficzną.

Samoloty kursują codziennie. Niskie taryfy przewozowe. Ułatwione formalności celne. Dostawa do domów.

Informujcie się w biurach Polskich Linij Lotniczych „LOT".

„Der Eisenhändler"

Berlin SW 68, Alte Jakobstr. 156/157

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 37-miu lat raz w tygodniu

Na życzenie numery okazowe.

Wszelkich wiadomości udziela się za nadesłaniem kosztów pocztowych

Korespondencja tylko w niemieckim języku.

RUSZTA Tow. Akc. „Wie Pofana"

POZNAŃ
DĄBROWSKIEGO
81
Tel. 61-56

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

(PRZEDRUK ARTYKUŁÓW DOZWOLONY JEDYNIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA).

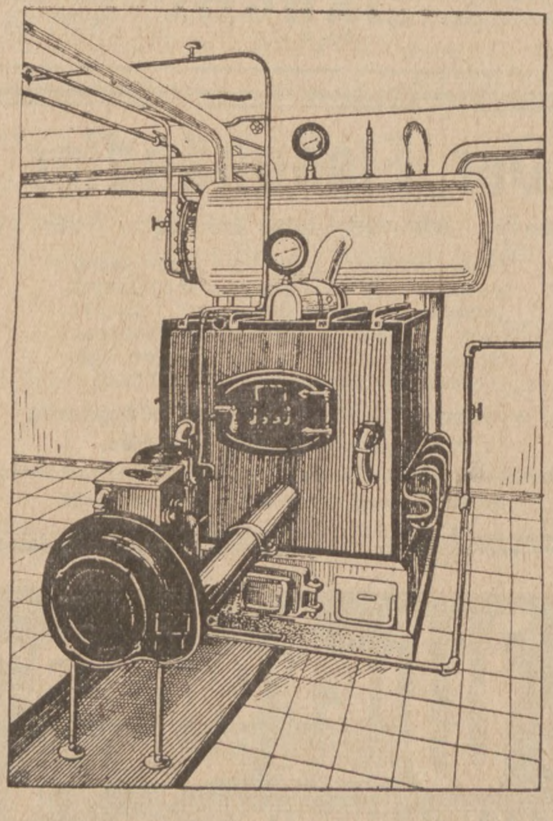
Dypl. inż. M. Rzęcki.

Postępy techniki ogrzewania centralnego

Technikę centralnego ogrzewania charakteryzowała doniedawna rozrzutność kaloryj cieplnych zawartych w paliwie jak również złe przeniesienie ciepła. Dopiero z chwilą oparcia ogrzewania centralnego o naukowe podstawy, osiągnięto nietylko ekonomiczne wytwarzanie ciepła, ale zracjonalizowano w wysokim stopniu rozdział tegoż, zależnie od rodzaju i wymiarów pomieszczeń.

Celem racjonalnego rozwiązania zagadnienia centralnego ogrzewania, uwzględnić należy wiele czynników wśród których najważniejszemi są:

a) rozplanowanie pomieszczeń,
b) materjał budowlany,
c) rodzaj ogrzewania (ogrzewanie ciągłe, przerywane, uzupełniające i t. p.),
d) łatwość zasilania paliwa,
e) wymagania obsługi, dozoru, konserwacji i regulacji.

Nowoczesna instalacja ogrzewania centralnego opalana mazutem.

Wstępne badania naukowe szły w kierunku określenia spółczynników przewodnictwa materjałów budowlanych oraz wpływu powietrza zawartego w lukach muru na skuteczność ogrzewania. Dzięki tym badaniom, uzyskano szereg materjałów izolacyjnych przez stosowanie których otrzymuje się przy cienkim murze wysoką ochronę termiczną doniedawna jeszcze otrzymywaną jedynie przez stosowanie grubych, wysoce kosztownych murów.

Zasady ogrzewania centralnego.

Racjonalne ogrzewanie centralne opiera się na tej zasadzie, że produkcję ciepła koncentruje się w jednym miejscu, z którego dopiero następuje rozdział tegoż do poszczególnych odbiorników. Jako fluid może być użyta para, woda ciepła lub też ogrzane powietrze. Poszczególne instalacje centralnego ogrzewania różnią się między sobą wielkością, rodzajem paliwa, fluidem przenoszącym ciepło oraz sposobem jego rozdziału do odbiorników.

Rozpatrując centralne ogrzewanie pod względem jego wielkości, rozróżnić przedewszystkiem należy ogrzewanie domu mieszkalnego. Widzimy tutaj oddzielny kocioł zasilany stałem lub płynnem paliwem, ustawiony przeważnie w piwnicy budynku. Kocioł ten połączony jest z radjatorami za pośrednictwem specjalnych rurociągów, przenoszących parę, ciepłą wodę lub ogrzane powietrze. Ostatnio rozpowszechnia się coraz bardziej ogrzewanie urbanistyczne w którym ogrzewa się równocześnie większą ilość domów. Ogrzewanie to posiada wielkie zalety, ponieważ pozwala produkować ciepło w centrali zaopatrzonej w nowoczesne udoskonalenia, i funkcjonującej przy wysokiej sprawności pod okiem fachowców. Ponadto w czasie mniejszego obciążenia wykorzystać tutaj można nadmiar wolnej pary z central elektrycznych. Ogrzewanie urbanistyczne rozpowszechniło się ostatnio w Ameryce, Niemczech, Holandji oraz we Francji gdzie istnieje nawet projekt ogrzewania północnej części Paryża parą z kotłów unieruchomionej elektrowni. Ogrzewanie to w niczem nie zmienia zasad ogrzewania centralnego, zmieniony jest nieco kocioł parowy w tych instalacjach, w których wyprodukowana para służy jedynie do stałego podgrzania fluidu przenoszącego ciepło. Jedyną trudnością jest utaj obliczanie konsumcji ciepła przez odbiorców.

Poza ogrzewaniem urbanistycznem spotykamy jeszcze ogrzewanie centralne piętrowe wyróżniające się mniejszemi kotłami uproszczonej konstrukcji a zatem obsługi, dozoru i regulacji.

Produkcja ciepła.

Kocioł przeznaczony dla produkcji pary dla celów ogrzewczych musi posiadać silną budowę, łatwą i uproszczoną eksploatację oraz wysoką sprawność termiczną. Równie ważną jest łatwość zasilania kotła i dostawy paliwa oraz przystosowanie produkcji ciepła do chwilowych potrzeb, unikanie tworzenia się dymu coraz bardziej szkodliwego w wielkich miastach.

Poza antracytem należącym do poszukiwanych lecz drogich paliw, używany jest do kotłów również węgiel w gorszych gatunkach. Ponadto coraz szersze rozpowszechnienie zdobywa koks, ze względu na swą podatność w obsłudze, oraz że nie tworzy nieprzyjemnego i obfitego dymu. Wspomnieć należy, że huty produkują obecnie specjalnego gatunku koks metalurgiczny, t. zw. antrakoks nadający się korzystnie do opalania centralnego. Paliwo to posiada wysoką wartość kaloryczną oraz wysoką temperaturę topliwości, dzięki czemu otrzymuje się całkowite spalanie.

Poza paliwem stałym stosuje się ostatnio również i oleje ciężkie posiłkując się specjalnemi palnikami o funkcjonowaniu automatycznem.

Oleje te pozwalają otrzymać wysoką sprawność kotłów, dochodzącą do 80%. Dalszą zaletą tych olejów jest zupełny brak popiołu i żużla, dymu i nieprzyjemnego zapachu, oraz łatwa obsługa, ponieważ oleje zostają przelane bezpośrednio z wagonu cysterny do zbiornika zapasowego, skąd dopiero automatycznie przepływają do palników poprzez szczelne przewody. Ponadto ma się tutaj możność automatycznej regulacji przez stosowanie termostatu pozwalającego otrzymywać stałą temperaturę w ogrzewanych pomieszczeniach niezależnie od temperatury zewnętrznej.

Równie ważną zaletą tych kotłów jest łatwość ich zapalania i wygaszania, ponieważ palnikiem dla olejów ciężkich można tak samo operować, jak palnikiem gazowym. Stosowanie olejów ciężkich nie przedstawia za sobą żadnego niebezpieczeństwa, ponieważ zapłon paliwa odbyć się może jedynie w wysokiej temperaturze, tak że przy niskiej temperaturze niema obawy pożaru, wybuchu lub t. p.

Również wspomnieć należy o wzrastającem coraz bardziej opalaniu kotłów centralnego ogrzewania gazem świetlnym oraz gazem z koksowni. Opalanie kotłów gazem jest nawet racjonalne w wypadku ogrzewania piętrowego, ponieważ zmniejsza się w ten sposób obsługę i dozór. Ogrzewanie to nadaje się do opalania przerywanego.

Rozprowadzanie ciepła.

Rozprowadzanie ciepła odbyć się może 3-ma sposobami; ciepłą wodą, ogrzanem powietrzem lub parą. Najprostszem jest ogrzewanie powietrzne w radjatorach w których czyste powietrze ogrzewane zostaje w palenisku kotła, poczem przewodami przesyłane do pomieszczeń zaopatrzonych w wpustowe klapy rozdzielcze. Ogrzewanie pomieszczeń odbywa się tutaj zatem drogą zmieszania świeżego ciepłego powietrza dopływowego z istniejącem ochłodzonem.

Ogrzewanie powietrzne przedstawia znaczne korzyści nietylko przez swą prostotę ale wobec możliwości powiązania z instalacją wentylacyjną, ozonifikacyjną, regulacją wilgotności itp.

Ogrzewanie powietrzne doniedawna zwalczane i odsunięte na dalszy plan przez ogrzewanie parowe i wodne, znajduje się obecnie ponownie na czołowem miejscu, szczególnie pod postacią powietrza pulsującego dając znaczne korzyści przy ogrzewaniu pomieszczeń fabrycznych.

Ogrzewanie ciepłą wodą pozwala przenosić ciepło na dalsze odległości znacznie korzystniej aniżeli przy ciepłem powietrzu. Pomieszczenia ogrzewane zostają radjatorami w których cyrkuluje ciepła woda wytworzona w kotle. Powietrze ogrzewa się wówczas przez konwekcję. System ten pozwala dowolnie powiększać powierzchnię ogrzewalną pomieszczeń jak również dowolną regulację temperatury. Nadaje się on specjalnie dla małych instalacyj, szczególnie dla indywidualnego ogrzewania mieszkań. Przez stosowanie termosyfonów oraz pomp przyspieszających cyrkulację wodną, można zapewnić równomierny rozdział ciepła w rozległych instalacjach, dzięki czemu też ogrzewanie wodne znalazło ostatnio wielkie rozpowszechnienie.

Ogrzewanie parowe jest również coraz bardziej rozpowszechnione. System ten nadaje się nawet najlepiej do przeniesienia ciepła na dalekie odległości bez jakichkolwiek urządzeń pomocniczych, posiłkując się jedynie niewielką różnicą ciśnienia. Powietrze w obsługiwanych pomieszczeniach ogrzewa się jak i w wypadku wodnego ogrzewania przez konwekcję, jednakowoż podniesienie temperatury otrzymywane jest tutaj dzięki kondensacji pary. Para wytworzona jest w kotle umieszczonym w najniższem miejscu instalacji. Skroplona para wraca zpowrotem do kotła siłą własnego ciężaru. Stosowanie wysokich ciśnień spotykamy jedynie w tych wypadkach gdy ciepło ma być przeniesione na dalekie odległości. Ma to miejsce przy ogrzewaniu urbanistycznem. Ogólnie stosuje się ciśnienie w granicach 0,1—0,2 atm. ponad atmosferyczne.

Urządzenia ogrzewcze.

W budowie urządzeń ogrzewczych dąży się obecnie do zmniejszenia ich objętości. Rzeczywisty dostęp tworzą zatem radjatory o małej pojemności wodnej.

Fabryka Armatur

E. V. Münstermann

Bielsko (Śląsk)

Armatury do pary, wody i gazu

Wentyle żeliwne i stalowe

Zasuwy lekkiej i ciężkiej budowy oraz do centralnych ogrzewań

Hydranty pod- i nadziemne

Kurki zwykłe oraz w specjalnem wykonaniu

Odlewy z bronzu fosforowego do 15000 kg jednej sztuki

Wyłączny przedstawiciel na Poznańskie, Pomorze oraz Gdańsk

Stefan Duchowski

Biuro Inżynierskie

Poznań, Al. Marcinkowskiego 1

Telefon 32-26 9509

Dalszym postępem jest ustawianie radjatorów w sposób ukryty, zaopatrując je w powłokę ochronną z aluminjum.

Ogrzewanie przez pulsację powietrza.

System pulsacji powietrza jest nową formą ogrzewania, nadającą się znakomicie do ogrzewania dużych lokali, w których uzyskanie potrzebnej temperatury jest utrudnione, a nawet nieraz kosztowne.

Przez stosowanie powietrza pulsującego, ogrzewa się pomieszczenie wentylatorami lub turbinami powietrznemi. Napęd wentylatora uzyskuje się silnikiem elektrycznym lub też parą. System ogrzewania przez pulsację powietrzną jest powiązaniem ogrzewania parowego i powietrznego.

Ogrzewanie elektryczne.

Stosowanie elektryczności może być powiązane ze wszystkiemi wyżej wspomnianemi metodami ogrzewania. Może ono być używane na miejsce paliwa dla produkcji wody ciepłej lub pary w centralach kotłów. System ten jest szczególnie stosowany zagranicą w okolicach górzystych gdzie energja elektryczna jest tania. Równie duże zastosowanie może znaleźć elektryczność w różnych systemach ogrzewania przez pulsację powietrza, przy którym powietrze ogrzewa się na baterjach doprowadzonych do wysokiej temperatury prądem elektrycznym. Stosowanie elektryczności dla ogrzewania pomieszczeń rozwija się coraz bardziej pod formą bezpośrednią przez t. zw. radjatory opornicowe.

Istnieje wiele typów radjatorów ogrzewanych elektrycznością. Jedne ogrzewają przez promieniowanie, inne przez przewodnictwo, inne znowu przez powiązanie obu systemów. Poza radjatorami o ogrzewaniu bezpośredniem, rozwija się równie stosowanie aparatów ogrzewczych przez akumulowanie ciepła pozwalającego wyzyskać niskie taryfy w okresie małych obciążeń w centralach. Używając prądu elektrycznego w nocy oraz stosując odpowiednio dobrane materjały i izolacje, mogą piece elektryczne regularnie oddawać akumulowane ciepło podczas całego dnia.

Pod koniec należy jeszcze wspomnieć o powiązaniu ogrzewania elektrycznego z ogrzewaniem wodnym pod formą pojedyńczych niezależnych urządzeń, utworzonych przez małe kotły ogrzewane elektrycznością.

Pokaz pierwszego polskiego silnika samolotowego

W dniu 20. b. m. odbył się w fabryce „Avia" w Warszawie pokaz silnika samolotowego „Avia W. Z. 7" konstrukcji inż. Zalewskiego; prototyp silnika tego wykonany został przez konstruktora jeszcze przed dwoma laty i jest pierwszym polskim silnikiem samolotowym.

Silnik „Avia W. Z. 7" o mocy 80 koni, chłodzony jest powietrzem i znajdzie on zastosowanie w aparatach sportowych. Trzy silniki tego typu zostały już zamówione przez departament aeronautyki oraz trzy przez Zarząd Główny Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

Pokaz prototypu silnika wypadł zadawalająco i w najbliższym czasie zostanie on poddany próbom technicznym, poczem wmontowany będzie do aparatu.

Komunikacja i Transport

Kryzys na kolejach państwowych

W związku z pracami nad układaniem budżetu na rok 1931-32, Ministerstwo Komunikacji stara się oszacować w przybliżeniu kształtowanie się ruchu przewozowego na kolejach w przyszłym roku. Wnioski, do jakich dochodzi, nie są zbyt pocieszające. Z oceny obecnej sytuacji niepodobna spodziewać się większego ożywienia ruchu na kolejach w pierwszych miesiącach 1931 roku. Pod uwagę bierze się dziesięcioprocentową poprawę w porównaniu z rokiem 1930, tj. osiągnięcie przeciętnej dziennej normy przewozowej w ilości 12.600 wagonów w pierwszem półroczu 1931 r.

Na wzrost importu z zagranicy liczyć nie można wobec trwającego nadal konfliktu gospodarczego z Niemcami. W związku z tem przyjęcie wagonów od kolei zagranicznych dla dalszego transportu ich do stacyj krajowych nie wyniesie więcej niż 750 wagonów przeciętnie dziennie, tj. o 5 procent więcej niż przeciętna z roku bieżącego.

Przewozy tranzytowe nie zapowiadają się także lepiej niż dotychczas i przeciętna dzienna ilość wagonów tranzytowych nie przekroczy 1500.

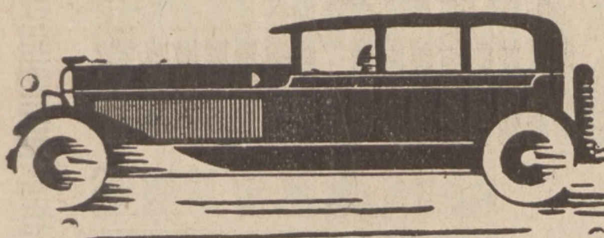
Razem wszystkie powyższe przewozy stanowić będą w pierwszem półroczu 1931 roku około 14.500 wagonów dziennie. Będzie to nieco więcej niż było przeciętnie w r. 1930, ale jeszcze ciągle znacznie mniej niż w roku 1928 i 1929. W pierwszem półroczu 1920 r. codzienne transporty wynosiły przeciętnie po 15.987 wagonów, a w pierwszem półroczu 1929 r. jeszcze więcej, bo 16.488 wagonów.

W porównaniu z rokiem 1929 spadek transportów kolejowych wynosi w roku bieżącym okrągło 19,5 procent.

W ostatniej chwili zanotować możemy fakt, przez sfery gospodarcze dawno oczekiwany. Faktem tym jest *komercjalizacja kolei*. W nr. 82 Dziennika Ustaw ukazało się rozporządzenie p. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. w sprawie zmian i uzupełnień rozporządzenia z dnia 24 września 1926 roku o utworzeniu przedsiębiorstwa *„Polskie Koleje Państwowe"*. Na mocy tego rozporządzenia cały majątek oddany temu przedsiębiorstwu, wynoszący 7 miljardów złotych, będzie wyodrębniony z ogólnego majątku Skarbu Państwa. Sprawę tę kilkakrotnie już poruszaliśmy. Spodziewać się należy, że wspomniane rozporządzenie przyczyni się do poprawy finansów Polskich Kolei Państwowych.

Polskie parowozy w Rumunji

W myśl zawartej dnia 18 września br. umowy polsko-rumuńskiej o wypożyczenie przez polskie koleje państwowe kolejom rumuńskim 200 parowozów na okres dwóch do trzech miesięcy, przeszło dotychczas przez Lwów do Rumunji około 60 parowozów towarowych typu T. R. 11 z tego 12 przynależnych do Lwowskiej Dyrekcji. Opłatę za wspomniane parowozy określono na 8 dolarów dziennie. Wraz z parowozami wysłano do Bukaresztu kilku polskich maszynistów w charakterze instruktorów. Umowa ta wobec chwilowego słabszego nasilenia ruchu towarowego wewnątrz kraju jest dla polskich kolei bardzo korzystna.

Dział Samochodowy

Przemysł samochodowy Francji

Według danych, opublikowanych przez „Usine", wyprodukowano we Francji w roku 1929 — 245.610 samochodów. Przy 300-tu dniach roboczych w roku przypada na jeden dzień po 818 samochodów. Przed 25 laty wyprodukowano we Francji 14.000 samochodów w jednym roku, a w r. 1913 — 45.000. Pomijając rok 1927, w którym zaznaczył się pewien spadek produkcji, liczba wyprodukowanych samochodów wzrasta nieustannie z roku na rok. W r. 1922 wynosiła 75.00, w 1923 r. — 110.000, w 1924 r. — 145.000, w 1925 r. — 177.000, w 1926 r. — 192.000, w 1928 r. — 223.000.

Z całkowitej produkcji przypadają trzy czwarte na wozy osobowe, jedna czwarta na wozy ciężarowe łącznie z autobusami. Pod względem rozmiarów wytwórczości przemysł francuski zajmuje pierwsze miejsce w Europie i stoi przed angielskim, niemieckim i włoskim. Na 180 samochodów francuskich 80 wozów posiada motory o sile mniejszej niż 10 KM.

W przemyśle samochodowym francuskim zatrudnionych jest 420.000 robotników (całe kolejnictwo francuskie zatrudnia 550.000, a cały przemysł węglowy 300.000) i jest najlepszym klientem krajowego przemysłu hutniczego, gdyż zużywa na wyrób podwozi rocznie 205.000 ton stali, 45.000 ton żelaza, 11.500 ton mosiądzu i bronzu oraz 5.000 ton innych metali. Na budowę karoseryj zużywa się 40.000 ton blachy stalowej, 4.500 ton farb i lakierów, 250.000 metrów kwadratowych szkła.

W roku 1929 Francja sprzedała zagranicę 55.200 samochodów, czyli 25 procent swej produkcji, przedstawiających wartość 1.566 miljonów franków. W tym roku nastąpiło znaczne wzmocnienie eksportu samochodów, który od roku 1925 był stosunkowo nikły. Wzrósł przedewszystkiem eksport samochodów ciężarowych z 5.900 sztuk w roku 1928 na 11.800 sztuk w roku 1929. Znaczna część tego eksportu przypada na kolonje francuskie, na Algier i Tunis. Z krajów europejskich najlepszym klientem jest Hiszpanja z 7.245 kupionemi samochodami (1929 r.), następnie Niemcy z 4.900, Anglja i Belgja po 3.800, Włochy 2.800, Danja i Holandja po 1.200 Do Ameryki sprzedano tylko 115 samochodów, natomiast Francja kupiła 19.600 samochodów amerykańskich. Na 5 samochodów zbudowanych we Francji przypadają dwa samochody, sprowadzone z zagranicy, głównie z Ameryki. Amerykańskie wozy, sprzedawane we Francji, wszystkie bez wyjątku montowane są we Francji.

Zarejestrowanych samochodów jest we Francji 1.322.000. Na 31 mieszkańców przypada jeden samochód. Pod tym względem Francja zajmuje również pierwsze miejsce w Europie. Okrągło 64 procent wszystkich zarejestrowanych samochodów znajduje się w miejscowościach, liczących mniej niż 20 tysięcy mieszkańców — 20 proc., w miastach o zaludnieniu powyżej 20.000, a 16 procent w samym Paryżu. Świadczy to o stosunkowo bardzo równomiernym podziale samochodów w całym kraju. *(„Prawda".)*

Sprzedaż na raty w amerykańskim handlu samochodowym

Początkowo żądano w Ameryce zapłacenia 30 do 50 procent ceny samochodu gotówką przy kupnie, a resztę rozkładano na 12 równych rat miesięcznych. Z biegiem czasu w miarę wzrostu konkurencji pomiędzy poszczególnemi fabrykami, wpłatę gotówkową zmniejszono do 20, a nawet 10 procent, dzieląc resztę na 18 do 24 rat miesięcznych. Ponieważ system taki narażał kupiectwo na straty, doszło w roku 1924 do skutku porozumienie, według którego minimalna wpłata gotówkowa przy kupnie nowego wozu określona została na 33⅓ proc., a przy kupnie używanego na 40 procent. Reszta ceny kupna mogła być rozłożona na 12 rat miesięcznych maksymalnie.

W roku 1922 sprzedaż na raty obejmowała 17 procent wszystkich sprzedanych samochodów, w roku 1925 liczba ta wzrosła do 68,2 procent. W latach 1926 i 1927 sprzedaże na raty uległy zmniejszeniu skutkiem wprowadzonych ograniczeń. W r. 1928 sprzedano 58,1 procent wozów nowych, a 60,8 procent wozów używanych na raty.

Dla sfinansowania sprzedaży, dokonywanych na raty, powstało szereg specjalnych instytucyj kredytowych. W roku 1922 było ich około 1000 — w roku 1925 liczba ich wzrosła do 1.700.

Dla zabezpieczenia rat wprowadzono specjalny typ umów pomiędzy nabywcą, a kupcem i kupcem, a

towarzystwem finansującem. Z reguły kupiec sprzedawał z zastrzeżeniem prawa własności aż do zapłacenia ostatniej raty, względnie otrzymywał gwarancję na sumę, która miała być spłacona w ratach. Towarzystwa finansowe żądają zwykle prawa regresu od kupca na wypadek gdy nabywca odmawia zapłacenia raty. W tej dziedzinie istnieje szereg systemów, które naogół wykazały swą skuteczność i praktyczność.

Koszt kredytu ratalnego wynosi od 6—10 procent ceny kupna samochodu, jeżeli jednak przeliczymy to na procent od sumy, jaką kupujący dłużny jest sprzedawcy w chwili płacenia poszczególnych rat, dojdziemy do stopy 40 procent i więcej. Nabywca nie dostrzega tego, gdyż zasłonięto to przed nim, stawiając mu na oczy stosunek nadpłaty do ceny samochodu.

Płacić, czy nie płacić?

Ankieta dla przedsiębiorstw autobusowych i automobilowych

Na wniosek Związku Związków Właścicieli Przedsiębiorstw Samochodowych, Biuro Zjazdów Samorządu Ziemskiego rozpisało ankietę na terenie tegoż samorządu na temat pobieranych opłat od przedsiębiorstw autobusowych z tytułu nadmiernego zużywania dróg.

Po otrzymaniu i opracowaniu wyników tej ankiety, obie organizacje zbiorą się na naradę, aby ustalić projekt jednolitego uregulowania tej sprawy na obszarze całego państwa.

SAMOCHODY
OKAZYJNE
w pierwszorzędnym stanie gotowe do jazdy poleca na dogodnych warunkach
Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Samochodów S.A.
dawn. „Austro-Daimler" oddział w Poznaniu
ul. Dąbrowskiego 7 Telefony 7558 - 7665
Własne warsztaty i garaże.
9468

O rekord szybkości

Z Dayton na Florydzie donoszą, że bawiący tam znakomity automobilista amerykański Malcolm Cambell zapowiedział oficjalnie nową próbę pobicia światowego rekordu szybkości samochodowej, zdobytej w roku zeszłym dla Anglji przez najszybszego na świecie automobilistę, nieżyjącego już dziś sir Henry Segrave.

Jak wiadomo Segrave osiągnął na torze specjalnym w Dayton szybkość samochodową około 373 km. na godzinę. Segrave zginął tragiczną śmiercią podczas ustanawiania rekordu szybkości przeszło 200 km. na godz. na łodzi motorowej w Anglji.

Nieustraszeni automobiliści zapowiadają zatem w roku przyszłym, nowe prawdziwe orgje samochodowe. — Malcolm Cambell, liczący lat 47, spodziewa się osiągnąć szybkość około 7 km. na minutę, a więc, nieco ponad 400 km. w stosunku godziny. Automobilista ten buduje w tym celu dwa potężne samochody, na których chce odebrać Anglji palmę zwycięstwa. Wystarczy zaznaczyć, że budujący się samochód pędzony będzie 4 silnikami wielocylindrowemi o mocy łącznej 4.000 koni mech. Na przygotowania do tych rekordów wydano już w Dayton około 500.000 dol. (5 milj. zł).

Obecne rekordy szybkości

Największą szybkość na świecie uzyskał dotychczas lotnik angielski Orlebar, który na dystansie 3 kilometrów podczas ostatnich słynnych zawodów hydroplanowych o puhar Schneidra rozwinął przeciętnie 575 kilometrów 700 m. na godzinę.

Drugim zkolei, co do szybkości, jest słynny automobilista angielski, Segrave. Rozwinął on na swym specjalnym samochodzie, na dystansie jednej mili z rozbiegiem, szybkość 372 kilometry 478 m. na godzinę.

Trzecim rekordzistą jest motocyklista angielski, Wright. Rekord jego padł niedawno na dystansie jednego kilometra z rozbiegiem. Wright rozwinął na dwucylindrowym motocyklu O. E. C., zaopatrzonym w 998 ctm. motor Jap szybkość średnią 242 kilometrów 550 m. na godzinę. Stało się to około Corku w Irlandji, w dniu 6 listopada r. b.

Rekord szybkości na łodzi motorowej wynosi 159 klm. na godzinę i należy do Segrav'a, który zginął przy ustalaniu tego rekordu, uderzywszy łodzią o pływający bal.

Wreszcie należy zanotować szybkość 122 klm. 771 m., przebytych w ciągu jednej godziny na torze w Monthlery przez cyklistę Leona Vanderstuyfta, za prowadzeniem motoru.

Fabryka Citroën w Warszawie istnieje i prosperuje

Rynek polski jest przedmiotem zainteresowania samochodowego przemysłu amerykańskiego. Między innemi mówi się wiele o pertraktacjach, prowadzonych przez pewną wielką firmę amerykańską, dotyczących założenia fabryki montażowej, co uzależnione jest jednak przez tę firmę od uzyskania pewnych koncesyj oraz ulg celnych.

Fabryka Citroen natomiast, która istnieje w Warszawie od blisko 2 lat, przyjmując za podstawę pracy istniejące warunki, została założona bez uprzedniego żądania od władz jakichkolwiek przywilejów czy ulg. Takie postawienie kwestji wynikało z ufności w mocne ugruntowanie na rynku polskim reputacji samochodów Citroen.

Produkcję tej fabryki oparto na zasadzie maksymalnego wykorzystania materjałów krajowych oraz miejscowych sił roboczych. Celem fabryki jest danie konsumentowi polskiemu taniego samochodu wysokiej klasy, jakim jest bezwątpienia dzisiejszy samochód Citroen.

A teraz kilka cyfr:

W drugiem półroczu roku 1929 fabryka Citroen w Warszawie zatrudniała 54 robotników oraz 19 pracowników umysłowych, zaś w dniu 30 września 1930 r. 165 robotników i 70 pracowników umysłowych. Wartość towarów zakupionych w kraju wzrosła w tym okresie czasu pięciokrotnie.

Cyfry powyższe świadczą dobitnie o rozwoju fabryki, a więc o powodzeniu marki Citroen.

Nie można też pominąć milczeniem korzyści istnienia tej fabryki dla rozwoju pomocniczych przemysłów i rzemiosł krajowych.

Coraz więcej cylindrów

Konstruktorzy amerykańscy idą nadal konsekwentnie w kierunku, który możnaby określić słowami „coraz więcej cylindrów". Chrysler, który dotychczas budował tylko cztero i sześciocylindrowe modele, wypuścił niedawno dwa modele ośmiocylindrowe, General Motors dał Buickowi również ośm cylindrów, a szesnastocylindrowy Cadillac otrzyma niebawem konkurenta, którym będzie samochód jednej z firm mniejszych.

Z drugiej strony niebywałem powodzeniem cieszy się w Ameryce samochód mały. Angielski Austin, który budowany jest w drodze licencji przez jedną z firm amerykańskich, stał się tam ostatnim krzykiem mody i szyku. Zaledwie pierwsze egzemplarze tego „dziecinnego" wózka ukazały się w handlu, posypały się zamówienia jak z rogu obfitości. W czerwcu fabryka miała zamówień na 170 tysięcy sztuk. Niebawem budowany będzie w Ameryce także i Mathis, należący również do najmniejszej odmiany samochodu europejskiego.

Automobilizm obniża zamiłowanie muzyczne

Co mówi o tem Paderewski

W czasie powitania mistrza I. J. Paderewskiego przez delegacje polskie w N. Yorku, w udzielonym przedstawicielom prasy wywiadzie, rzekł on m. in. że radjo nie pomogło wprawdzie prawdziwej muzyce, ale i nie zaszkodziło jej wiele. Groźniejszą dla muzyki jest zdaniem p. Paderewskiego manja automobilowa.

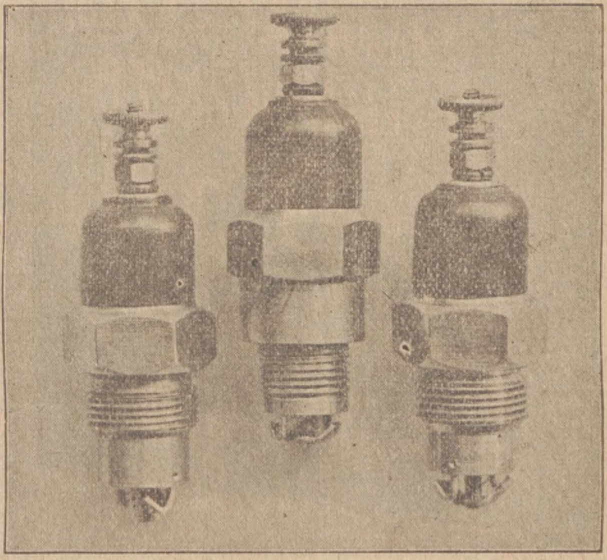
„Automobil — mówił Paderewski — znaczy szybkość. Szybkość zaś jest pewną formą sztucznej podniety. Dawniej ludzie lubieli spędzić parę godzin na słuchaniu muzyki, dzisiaj wolą upajać się szybkością i spędzają dużo czasu w automobilach".

15-letni złodziej samochodów

Do stojącego w środę. 26 bm. przy kinie „Stylowem" samochodu Ludwika Szkudlarka przystąpił jakiś 15-letni chłopak i polecił się zawieźć na ul. Bukowską 15. Tutaj poprosił młody pasażer Szkudlarka, żeby udał się na III. piętro po walizkę. Szofer wykonawszy zlecenie, przekonał się, że nikt z lokatorów III. piętra nie zamierza nigdzie jechać. Po powrocie na ulicę sprawa się wyjaśniła.

15-letni pasażer ulotnił się z samochodem w niewiadomym kierunku, wywiódłszy Szkudlarka w pole.

Dzięki wdrożeniu natychmiastowych dochodzeń policyjnych, odnaleziono skradziony samochód w Dębcu, gdzie go 15-letni złodziej samochodowy ukrył.

Nowość! AUTOMOBILIŚCI Nowość!

ŚWIECA ZAPŁONOWA DO SILNIKÓW SPALINOWYCH

Patent zgłoszony 6. VIII. 1930 r. L. P. 31807.

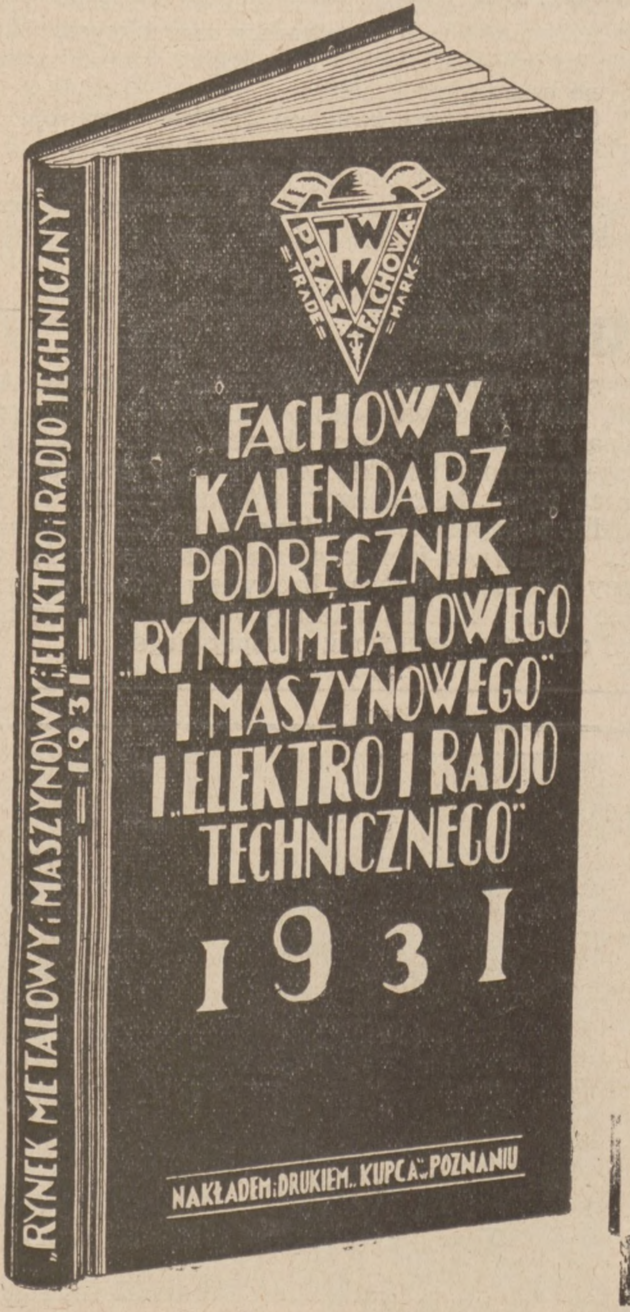
Świeca zapłonowa system Domiszewski posiada następujące zalety: Elektrody jej nie zaoliwiają się i dają się ustawiać bez naginania. Izolacja jest niepękająca, niewrażliwa na gorąco i uderzenia. Świeca daje się łatwo rozbierać i czyścić. Wskutek tych zalet, świeca System Domiszewski jest niezawodna i najtrwalsza w użyciu. Prawidłowy ruch silnika osiągniecie, stosując świece zapłonowe Systemu Domiszewskiego.

FIRMA WYTWÓRCZA Żądajcie ofert!

9285

Warsztaty maszynowo-techniczne K. Domiszewski i Syn, Kołomyja

KALENDARZ FACHOWY jest dla firm wytwórczych i hurtowych nadzwyczaj korzystną okazją do zareklamowania się! Wydatek jest jednorazowy i nieduży, a inserat działa skutecznie przez cały długi rok! Wszystkie zainteresowane firmy upraszamy o szybkie nadsyłanie zamówienia.

⅓ naturalnej wielkości.

DOROCZNY
Fachowy Kalendarz-Notatnik i Podręcznik

dla branży metalowo-maszynowej, elektro- i radjotechnicznej, budowlanej, drzewnej, ceramicznej, automobilowej, rowerowej, motocyklowej i maszyn rolniczych

na rok 1931

Administracja „Rynku Metalowego i Maszynowego"
Poznań, ul. Wielka 10. Telefon 22-77.

Uwaga: Firmy, które jeszcze w tych dniach zamówią Fachowy Kalendarz na rok 1931, pomieszczone będą w spisie subskrybentów Fachowego Kalendarza.

Samochód
kryty „Renault" mały w bardzo dobrym stanie na korzystnych warunkach na sprzedaż. 507
W. Markuszewski, Wąbrzeźno, Pom. Rynek 16.

Okazyjnie do sprzedania: samochód „Citroen" 5 konny, w dobrym stanie, oraz „Styer" model 12. Wiadomość: **Salon samochodowy, Kraków.** Szpitalna 40. 788

Samochód kryty 6 osobowy Landolet, maszyna mało używana za 4500 zł, rolwaga na 5000 kg. za 750 zł do sprzedania. Zgłoszenia **Krotoszyn, skrzynka pocztowa 7.** 777

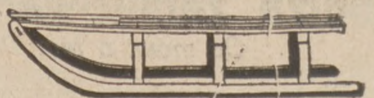
Samochód
ciężarowy używany 3—4 tonn kupię za gotówkę. Opis i cenę.
C. Leitgeber, Poznań, ul. Naramowicka 25. 666

Samochód „Tatra"
5-cio osobowy z nakładką w bardzo dobrym stanie do sprzedania. Wiadomość: 100
Smoleńsk 31. Autopalais W. Ripper.

Samochód „Chrysler" 50
4-cyl. 5-osob. 4-drzwiowy LIMUZYNA, gotów do jazdy, w bardzo dobrym stanie, z nowem ogumieniem, bardzo korzystnie sprzedam.
Stefan Walczak, Poznań, Dąbrowskiego 35/37

Ciężarówka
Mercedes z zamkniętą nadbudówką, 12/32 PS. dobrze utrzymana korzystnie na sprzedaż. Wiadomość: **F. Gehrwien, Danzig-Obra, Südstr. 9-10.** Telefon Danzig 25314.

Saneczki rodelkowe
Pralki czyli deski do prania
najlepszej jakości
wytwarza i dostarcza
„MARS" Sp. z o. p., Lubliniec G. Śl.
Biuro sprzedaży: Katowice, ul. Słowackiego 16
9166

PEDAB w TORUNIU
SP. Z OGR. ODP.
poleca się do wykonywania
Hal z dachami o dużej rozpiętości

z drzewa żelaza i żelazobetonu.
9088a

Przemysł Rowerowy i Motocyklowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią

Refleksje posezonowe

Z nastaniem jesieni należy uważać sezon kolarski za skończony. Z tego właśnie powodu cała prasa sportowa oraz prasa codzienna, poważniej sportem się zajmujące, robią przegląd tego, co w bieżącym roku w kolarstwie zrobiono. Ogółem prawie wszyscy zgadzają się w tem, że bieżący sezon kolarski został zamknięty poważnym „deficytem" sportowym. Deficyt ten został spowodowany, zdaniem „Kurjera Sportowego", osłabieniem tętna pracy Z. P. T. K., który zachorował na „bezhołowie".

„Bezhołowie" u góry, wyniki słabe lub przeciętne, żadne występy naszych kolarzy zagranicą, za wyjątkiem fatalnego startu Szamoty na mistrzostwach świata, ciągłe tarcia i protesty, wzajemne animozy przodujących klubów kolarskich, nagonki prasowe pewnego klubu na najwyższą magistraturę kolarską, oto owoce tegorocznej działalności naszego kolarstwa. Mówić tu o bilansie — t. zn. zapisać wielkie minus, gdyż Z. P. T. K. w bieżącym roku jubileuszowym, nie zaznaczył żadnej większej aktywności, nie wypełnił swoich zadań statutem objętych, nie zmienił regulaminów i przepisów wyścigowych, jak uchwaliło ostatnie walne zgromadzenie, lecz ograniczył się tylko do automatycznego załatwienia „kawałków" i protestów".

Jak widzimy, krytyka ostra, aczkolwiek, zdaniem fachowców słuszna. W sumie, po klapie sportowej — klapa handlowa, gdyż brak zainteresowania sportem rowerowym w połączeniu z kryzysem ekonomicznym, nielojalną konkurencją i innemi „chronicznemi" bolączkami spowodowały powstrzymywanie się publiczności od zakupu rowerów.

Najważniejsze imprezy sportowe ubiegłego sezonu

Wyścig „Expressu Porannego" wygrał Wiktor Olecki (Legja). Kryterjum warszawskie 200 km. wyścig Warszawa — Radom — Warszawa Józef Stefański (AKS Warszawa).

Mistrzostwo górskie Polski Kraków — Zakopane J. Kukieła (Sosn. Tow. Cykl.). Mistrzostwo szosowe Polski, zorganizowane przez „Ilustrowany Kurjer Codzienny" 20 km. Kraków — Śląsk — Kraków J. Stefański po raz trzeci. Wyścig Kraków — Lwów 340 km. Kazimierz Tropaczyński LTKM. Kraków — Katowice — Kraków 160 km. Stefański. Wyścig do Morza Polskiego 900 km. Feliks Więcek (Polonia Bydgoszcz). Mistrzem torowym Polski jest Henryk Szamota. Mistrzów torowych długodystansowych narazie jest dwóch, tj. Włodarczyk (WTC) i Schmidt (Union).

Ponadto kilka dni międzynarodowych zawodów torowych na Dynasach oraz „Grand Prix" Legji na jej nowym torze.

Wodny rower

Nieudana próba przebycia kanału La Manche.

Od paru lat w Europie Zachodniej modnym jest sport wodny na rowerach. Mianowicie używa się w tym celu rowerów zaopatrzonych w duże pływaki i śrubę wodną, zapędzaną przy pomocy nożnej przekładni. Ubiegła jesień przeszła np. na kanale La Manche pod znakiem tych rowerów, tak, że prawie wszyscy pasażerowie, którzy przebywali tę przestrzeń na parostatkach w czasie dobrej pogody, spotykali takich oryginalnych jeźdźców.

Obecny rok, z powodu złej pogody, mniej sprzyja takim eksperymentom. Znalazł się jednak śmiałek Francuz Saward, który chciał odbyć podróż do Anglji Sekwaną i przez kanał La Manche. Już w początkach podróży spotkało go kilka przygód. Wreszcie wyruszył on przez kanał z Calais do Doveru; kiedy był już blisko celu, morze zaczęło się burzyć, co uniemożliwiło mu dalszą podróż. Saward zapomocą sygnałów świetlnych zaczął prosić o pomoc, która nadeszła w chwili, gdy zupełnie wyczerpany znajdował się w odległości trzech kilometrów od Doveru. Aparat Savarda usiłowano przyholować do brzegu, ale skutkiem urwania się liny zatonął.

ZE SPORTU ROWEROWEGO

DRUGI WYSCIG „DOOKOŁA NIEMIEC"

na dystansie 4.200 km., a podzielony na 16 etapów, odbędzie się w dniach od 3 do 24 maja 1931 r. Wyścig ten finansują znane zakłady samochodowo-rowerowe „Opel" w Ruesselsheim. Regulaminu „Tour de France", to znaczy, iż udział biorą drużyny państwowe, liczące po 8 kolarzy. W wyścigu „dookoła Niemiec" startować będą zespoły następujących państw: Niemiec, Francji, Włoch, Belgji, Szwajcarji, oraz prawdopodobnie jedna osada mieszana, składająca się z Austrjaków, Hiszpanów i Holendrów. Trasa prowadzić będzie z miejsca startu Ruesselsheim przez Freiburg, Ulm, Monachjum, Schweinfurt, Erfurt, Drezno, Wrocław, Lignica, Berlin, Magdeburg, Hamburg, Hannower, Dortmund, Aachen, Trier do mety w Ruesselsheim.

KAROL PELISSIER, JEDEN Z CZOŁOWYCH KOLARZY FRANCUSKICH,

występuje obecnie we filmie pod tytułem: „Rekord światowy", zarabiając dziennie 6.000 franków.

Nowości techniczne w motocyklizmie

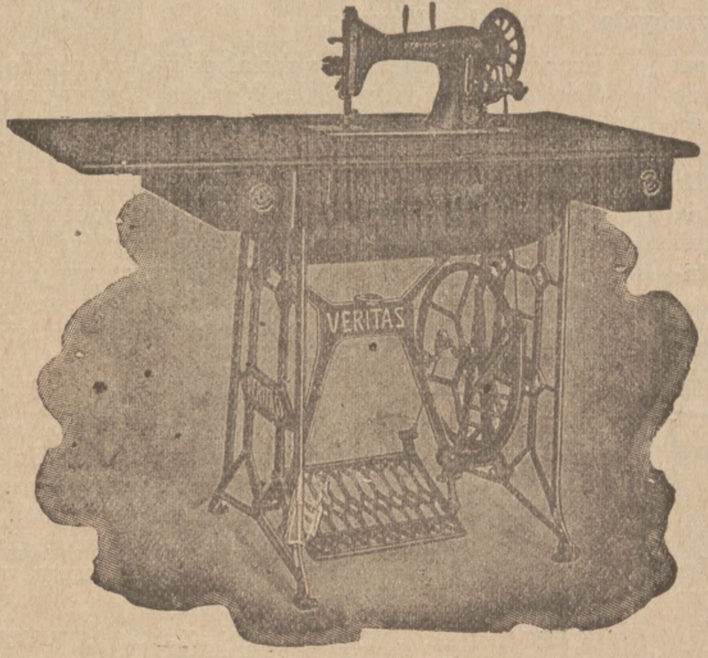
W ostatnim roku zarysowały się bardzo charakterystyczne nowe linje w dażeniach konstruktorów motocyklowych. Klasyczny typ motocykla jedno lub dwucylindrowego z trzema biegami ustępuje powoli miejsca maszynie znacznie silniejszej cztero lub nawet sześciocylindrowej. Te poważne zmiany konstrukcyjne zawdzięczamy dążeniu konstruktorów do zwiększenia elastyczności maszyn. Równocześnie z motorami cztero i sześciocylindrowemi o dość dużem litrażu ukazały się na rynku motocykle z kompresorami, które dzięki tym ostatnim, mimo bardzo małej pojemności rozwijają wielką moc i posiadają dzięki temu zdolność znacznego przyspieszania biegu. Do motorów tego typu należy zaliczyć sensacyjną nowość mianowicie „Villiersa" model 175 ccm, który na pełnych obrotach daje 22 konie. Do firm światowych o dużem znaczeniu, które obecnie wystąpiły z seryjnemi motocyklami czterocylindrowemi należy zaliczyć „Matchlessa" i „Ariela". Uprzednio budowano już motory czterocylindrowe seryjne w Ameryce (Henderson i Ace), nie cieszyły się one jednak większem powodzeniem i rozpowszechnieniem.

Równocześnie ze zwiększeniem mocy i elastyczności rozpoczyna się w motocykliźmie walka pomiędzy klasycznym motorem czterotaktowym a nowszą od niego i poważnie w ostatnich latach udoskonaloną dwutaktówką. Obecnie trudno przewidzieć jaki z tych typów motorów zwycięży.

Jako uzupełnienie szybkobieżnych dwutaktówek wielkiej mocy, elastycznych czterocylindrówek i nowoczesnych motocykli z kompresorami ukazuje się coraz częściej czterobiegowa przekładnia. Na uwagę zasługuje też fakt, że mechanizm do przekładania biegów i wogóle inne organa sterowe wędrują powoli w dół celem odciążenia rąk kierowcy który przy trudnej jeździe nie może puszczać rękojeści steru.

Możnaby przypuszczać, że równocześnie z wymienionemi wyżej zmianami, rozpowszechni się ulepszone resorowanie motocykli. Na nieszczęście jednak wszystkie dotychczas wynalezione systemy zawieszania tylnego koła na resorach lub amortyzatorach jakoś zawodzą. Możnaby to częściowo wytłomaczyć faktem, że kraje nadające „ton" w motocykliźmie, to znaczy Anglja, Niemcy i Stany Zjednoczone posiadają dobre drogi. Szczególnie Anglja ze swemi klasycznemi, gładkiemi jak stół bilardowy szosami pod względem resorowania motocykli zajmuje stanowisko konserwatywne. Mechanizmy do resorowania tylnego koła przyjęłyby się znacznie łatwiej w krajach o drogach gorszych, jednakże modele obmyślane przez Anglików i Niemców są zbyt delikatne.

„VERITAS" maszyny do szycia

Od 75 lat słynne w całym świecie i uznane za pierwszorzędne.

Generalny zastępca na Wschodnią Europę:

Bernhard Davidson
Gdańsk-Reitbahn Nr. 19/20

9152

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ LEONA KOZŁOWSKIEGO.

Oferty elektryfikacyjne

W okresie pertraktacyj rządu z firmą Harrimana o koncesję elektryfikacyjną wszystkie inne oferty zarówno krajowe, jak i zagraniczne, o nadanie elektryfikacyjne w poszczególnych okręgach kraju nie były rozpatrywane. Obecnie Ministerstwo Robót Publicznych przystąpiło do przestudjowania ofert, celem sprawdzenia, które z nich byłyby jeszcze aktualne w chwili obecnej.

Jedną z ofert jest oferta Zjednoczonych Elektrowni Okręgu Radomsko-Kieleckiego. Firma ta ubiega się właściwie o rozszerzenie uprawnienia na wspomnianym terenie i pochodzi wyłącznie od kapitału krajowego. Miejsce poczesne w tej grupie zajmują zakłady Starachowickie oraz zakłady w Mościcach. Ponadto do grupy tej należą również inne wielkie objekty przemysłowe okręgu radomsko-kieleckiego.

Na elektryfikację okręgu łódzkiego wpłynęło 7 ofert, reprezentujących przeważnie kapitał zagraniczny.

Po dokładnem zbadaniu powyższych ofert pięć pośród nich zostało odrzuconych jako nieodpowiadających wymaganiom. Pozostałe zaś dwie oferty są obecnie rozpatrywane przez Ministerstwo.

Oferty powyższe zostały złożone: jedna przez grupę elektrowni z b. min. Skulskim, Tołłoczko i dyr. elektrowni łódzkiej prof. Ullmanem na czele, druga zaś przez elektrownię zgierską, należącą do Tow. Łódzkich Kolei Dojazdowych.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa obie powyższe grupy obejmą wspólnie wykonanie robót elektryfikacyjnych woj. łódzkiego, przyczem grupa zgierska wykona prace w powiatach łódzkim, łaskim, łęczyckim i brzezińskim z wypadami na miasteczka Wartę, Sieradz i Uniejów, pozostałe zaś roboty zostaną wykonane przez drugą grupę reflektantów.

Złożone oferty przewidują przeprowadzenie całkowitej elektryfikacji powiatu łódzkiego z miastami Konstantynowem i Aleksandrowem w ciągu roku, zaś całego okręgu przemysłowego łódzkiego w ciągu dwóch lat.

O koncesję na elektryfikację zagłębia węglowego ubiega się również związek elektrowni kopalnianych w zagłębiu Dąbrowskiem oraz elektrownia okręgowa Zagłębia w Małobądzu. Ponadto wpłynęła oferta na koncesję elektryfikacyjną na terenie Małopolski Zachodniej.

W okr. warszawskim w związku z mającą nastąpić w niedługim czasie elektryfikacją kolei doj. Jabłonna — Karczew, wysuwany jest projekt równoczesnej realizacji planu elektryfikacyjnego części województwa warszawskiego. Projekt ten łączy się z budową elektrowni, która stanie w Świdrze i ma służyć dla użytku kolei dojazdowych. Elektrownia ta o mocy 1 500 kilowatów będzie w stanie pełnić jednocześnie rolę elektrowni okręgowej dla szeregu miejscowości, należących do powiatów warszawskiego oraz radzymińskiego. Według obliczeń tymczasowych, koszt elektryfikacji gmin podstołecznych ma wynieść około 15 miljonów zł. O koncesję elektryfikacyjną ubiega się koncern belgijski, finansujący koleje dojazdowe. Ponadto ofertę na elektryfikację województwa złożył magistrat warszawski i elektrownia pruszkowska, pracująca przy pomocy kapitału angielskiego.

(Przegl. Elektr.).

DAIMON

BATERJE · LATARKI · ŻARÓWKI

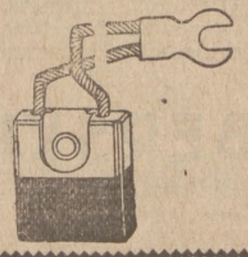
Największa produkcja bateryj w Europie.

9353/4 6585/6

TECHNOPOL Sp. z o. o.

FABRYKA SZCZOTEK WĘGLOWYCH

Tarnowskie Góry, ul. Gliwicka 20, tel. 1014

Szczotki węglowe, węgiel grafitowy
Szczotki bronzowe, węgle stykowe.
Ćwieki do elementów. Pręty - płyty
węglowe do spawania. Anody do
szwajsowania elektrycznego.

Przy zamówieniu prosimy o nadesłanie wzoru albo szkicu

8917

Projekt elektryfikacji całej Polski

Związek elektrowni polskich na skutek porozumienia z Min. Robót Publicznych opracowuje obecnie, jak się dowiadujemy, projekt elektryfikacji całego kraju. W pracach tych uwzględnia się podział Polski w celach elektryfikacyjnych na cały szereg okręgów. Przy takim systemie elektryfikacja może być przeprowadzona jednocześnie przez jeden lub kilka syndykatów elektryfikacyjnych. Projekt elektrowni polskich został już przedyskutowany w szczegółach przez prezydjum związku i w najbliższym czasie będzie przedstawiony radzie związku. Prace nad projektem zakończą się w ciągu dwóch tygodni najdalej, poczem zostanie on przedstawiony Ministerstwu Robót Publicznych.

Elektryfikacja Włoch

Produkcja energji elektrycznej we Włoszech wykazuje stałą tendencję zwyżkową. W pierwszych pięciu miesiącach 1930 roku wyprodukowano we Włoszech 4.052 miljonów kilowatgodzin elektrycznej energji, podczas gdy w roku 1929 w tym samym okresie tylko 3.852 miljonów KWH. Oznacza to wzrost produkcji o 5 procent. Plan elektryfikacyjny, opracowany przed kilkoma laty przez rząd faszystowski, jest systematycznie realizowany, dzięki czemu zużycie energji elektrycznej podnosi się z roku na rok w całym kraju.

Radjofonizacja Rosji przy pomocy dzwonów kościelnych

W związku z planem olbrzymiej radjofonizacji Rosji rozważano ostatnio w Ludowym Komisarjacie Poczt i Telegrafów zagadnienie racjonalnego zużytkowania dzwonów cerkiewnych w kraju Unji Sowieckiej.

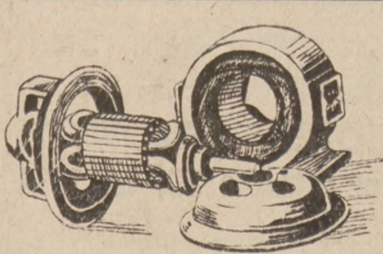
W konferencji, która obradowała nad tą sprawą w Komisarjacie Poczt w Moskwie wziął między innemi udział także związek „wojujących bezbożników" oraz „związek dla metali i złota".

Przedstawiciel Komisarjatu Poczt oznajmił w zagajeniu zebranym, że z całego kraju napływają do Komisarjatu Poczt wezwania pod adresem rządu centralnego, by usunąć dzwony cerkiewne i wzamian za nie dać ludności drut. Z dalszych przedstawień wynikło, że według posiadanych urzędowych obliczeń suma wszystkich dzwonów cerkiewnych w Rosji przedstawia się jako 144.000 ton najdroższego metalu. Z całości tej zużyło państwo dotychczas około 6.000 ton na radjofonję.

Dalsza akcja w tym kierunku jest właśnie przedmiotem konferencji. W tym celu Komisarjat Poczt proponuje przystąpienie do opracowania odpowiedniego rozporządzenia, które regulowałoby kwestję odszkodowania dla gmin za zabrane im dzwony oraz rozdział pieniędzy, uzyskanych ze sprzedaży dzwonów, na cele kulturalne w ogólności, w szczególności zaś na cele radjofonizacji wsi sowieckiej.

Nowy środek walki z przeszkodami radjowemi
w Czechosłowacji

We większych miastach Czechosłowacji rozpoczęto obecnie planową walkę z przeszkodami w odbiorze radjowym. Rozmaite stowarzyszenia radjowe uzyskały już bardzo dobre rezultaty. Posługują się one w tym celu zupełnie nowym środkiem, mianowicie specjalną płytą gramofonową, na której utrwalone są różne szmery i zgrzyty, spowodowane przez przyrządy elektryczne, jak np. odkurzacze, wysoko częstotliwe aparaty lecznicze itp. Poza tem do płyty takiej dodane są odpowiednie objaśnienia. W ten sposób można z łatwością stwierdzić, jaki aparat wywołuje w danym wypadku zaburzenia w odbiorze. Dzięki temu wynalazkowi wykrycie źródła zaburzeń jest bardzo ułatwione.

Nowonawijanie
wszelkich
motorów elektrycznych
prądnic, dynamomaszyn, starterów — budowę kolektorów, pierścieni ślizgowych — naprawę rozruszników i wszelkich aparatów elektrycznych
9501 wykonuje po przystępnych cenach
HENRYK LIBERSKI
ZAKŁADY ELEKTROMECHANICZNE
POZNAŃ, św. Marcin 14. Telefon 13-35

Wiadomości radjowe z całego świata

Państwowy Urząd dla Spraw Radja, t. zw. Radio-Commision w Stanach Zjednoczonych przedsięwziął bardzo energiczne środki przeciwko radjostacjom, które dopuszczają się pewnych wykroczeń przeciw istniejącym zastawom. Do takich wykroczeń zalicza się: nietrzymanie się wyznaczonej fali, reklamowanie partactwa lekarskiego, propaganda różnych systemów odmładzających, podwyższenie siły nadawczej bez zezwolenia i in. Kilka stacyj już utraciło licencję za powyższe wykroczenia.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWNICTWO „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Traktor w rolnictwie i warunki jego rozpowszechnienia

(Dokończenie).

Pierwszym warunkiem rozpowszechnienia traktora śród naszych rolników — jest dostarczenie maszyny dobrze przemyślanej konstrukcyjnie, możliwie prostej w obsłudze i taniej.

Punktem ciężkości w układzie konstrukcyjnym traktora będzie sprawa odpowiedniego silnika, ponieważ obsługa tegoż w rękach niewykwalifikowanego robotnika płatnego nastręcza najwięcej przykrych niespodzianek.

Z czterech głównych organów silnika: zasilanie opałem, zapłon, oliwienie i studzenie — dwa pierwsze są podstawowe i na nich należy dłużej się zatrzymać.

Standartowym opałem dla traktorów budowanych w Ameryce — jest nafta.

Skład frakcyjny nafty amerykańskiej (Pensylwańskiej) — następujący:

destylaty	do 150° C.	—	15 proc.
destylaty	150—320° C.	—	85 proc.
			100 proc.

Skład frakcyjny naszej zwykłej nafty rafinowanej, używanej do lamp knotowych — następujący:

destylaty	do 100° C.	—	0 proc.
"	150—310° C.	—	90 proc.
"	> 310° C.	—	10 proc.
			100 proc.

Jak wynika z porównania powyższych dwóch opałów — nafta amerykańska posiada więcej lotnych składników i musi dać lepszy efekt spalania w silniku traktora.

Lotne destylaty (< 150° C.) nafty amerykańskiej służą do pewnego stopnia katalizatorem, ułatwiającym spalanie cięższych składników amerykańskiej nafty nierafinowanej.

Wypadałoby, iż w naszych warunkach należy dążyć nietyle do rafinowania nafty traktorowej, ile do wyposażenia jej w składniki lotne.

Mamy na rynku inny gatunek nafty t. zw. „silnopłomiennej", używanej do lamp żarowych, o granicach wrzenia 160—230° C. Tego rodzaju nafta — prawdopodobnie więcejby się nadawała do silnika traktorów amerykańskich.

Wyrób odpowiedniego opału dla danej konstrukcji silnika — zaciąży nietylko na kosztach zużytego opału, ale decyduje o pewnej i niezawodnej pracy traktora.

Nieodpowiedni opał powoduje tworzenie się koksu w cylindrach i zużycie tychże. Część niespalonego opału — trafia do oliwy w karterze silnika, obniża zdolność smarną oleju i powoduje ogólne zużycie silnika.

Zapalanie mieszanki w cylindrach silnika traktora — jest tą słabą stroną, jaka cechuje wszelkie silniki spalinowe.

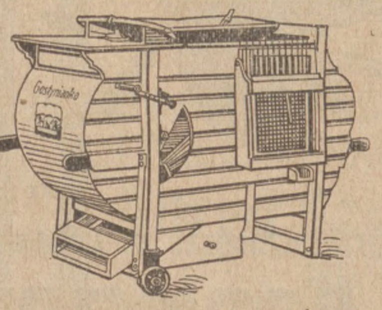
Niezastąpionym jest w tym wypadku zapłon elektryczny, zapewniający automatyczność i niezawodność działania silnika.

Stosowanie do zapalania mieszanki — rozgrzanych części głowicy silnika, w postaci kuli lub rurki, proste w teorji, lecz skomplikowane w praktyce, znalazło rozpowszechnienie przeważnie w silnikach stacyjnych, w których obciążenie nie podlega raptownym wahaniom.

Zmiana bowiem obciążenia, przy zmianie ilości spalonego w cylindrze opału, wywołuje zmiany temperatury zapalnika, a co zatem idzie — zmienia się moment i efekt zapalania.

Wprawdzie zapłon tego rodzaju, przez wprowadzenie t. zw. „różnicowej kuli żarowej" lub przez obracanie otworu dyszy opałowej — daje się od ręki nieco regulować. Ale w ten sposób pozbawia się zapalanie cech automatyczności.

Szofer przy traktorze z zapalaniem tego rodzaju — musi stale uważać na tempo pracy silnika, aby w odpowiednim momencie zmienić zapłon w tym lub innym kierunku.

Wialnie kombinowane
Młocarnie szerokomłotne
Sieczkarnie bębnowe
Maneże pałąkowe
oraz wszelkie narzędzia rolnicze
poleca
Gostyńska Fabryka Maszyn, St. Grześkowiak
Gostyń Wlkp. Telefon 108. 9397
ODSPRZEDAWCOM UDZIELAM WYSOKI RABAT.

Wobec stałego wzrostu zapotrzebowania na traktory rolnicze można mieć nadzieję, iż obecny import tych maszyn będzie wkrótce zastąpiony przez wyroby krajowe.

Produkcja traktorów, oparta narazie na rocznej wydajności 500 maszyn, ogólnej wagi około 1.500 ton, przy obrocie rocznym około 8.000.000 zł., nie może liczyć na powstanie specjalnej fabryki traktorów.

Prawdopodobnie budowa traktorów wejdzie do programu produkcji poważniejszej wytwórni maszyn, stojącej na odpowiednim poziomie technicznym.

O jednem należy pamiętać: nawet dobrze skonstruowany i bez zarzutu zbudowany traktor rolniczy nie potrafi dotrzeć do konsumenta i utrzymać się na rynku, o ile dostawca niedość orjentuje się w swej klienteli, a dostarczone maszyny pozostawi bez opieki, bez zapasowych części, w okresie tych kilku lat krótkiego żywota traktora rolniczego.

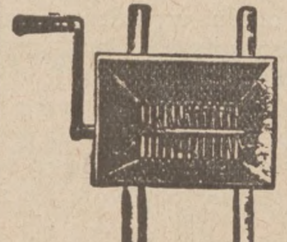
Silnik spalinowy stacyjny, pracując w warsztacie fabrycznym, zwykle jest odpowiednio zabezpieczony, posiada fachową obsługę i choć od czasu do czasu jest kontrolowany przez fachowca-zwierzchnika.

Samochód — kierowany jest przez właściciela lub przez szofera pod kontrolą właściciela, który tym samochodem jeździ. Traktor rolniczy — trafia najczęściej w ręce niefachowe, właściciel go zwykle nie widzi, maszyna pracuje w atmosferze ciągłych niespodzianek i technicznych absurdów, a w sposobie przechowywania zrównany jest z maszynami rolniczemi.

A jak odbywa się przechowywanie maszyn rolniczych, o tem najlepiej wiedzą tylko konstruktorzy tych maszyn.

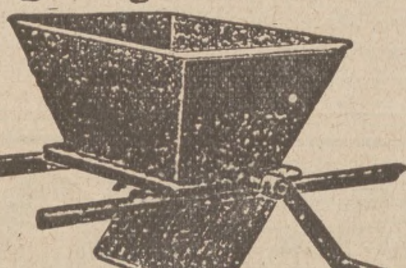
Inż. Stanisław Emme.

Gniotowniki do ziemniaków

„Joko"

pierwszorzędny fabrykat krajowy

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

po cenach konkurencyjnych.

6116c są 9180t

najlepsze i najpraktyczniejsze w użyciu

Józef Konieczny

Fabryka maszyn i kotlarnia

Telef. 328. Gniezno, Moniuszki 1. Telef. 328.

Kupujcie wyroby krajowe

Motory ropowe

o sile 4 do 10 K.M. stacyjne i przewoźne

Młocarnie motorowe

z pełnem czyszczeniem, o wielkiej wydajności

Imadła równoległe

i maszynowe, szerok. szczęk 60—200 mm.

Piły mechaniczne

do rżnięcia żelaza 9447

poleca jako wyrób własny

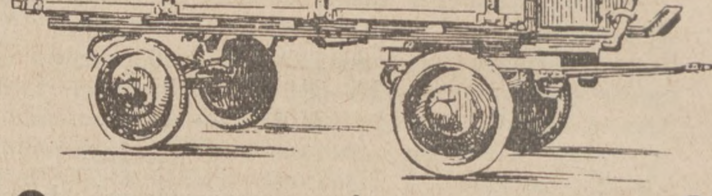
MOTOR POLSKI

Sp. Akc.

w ŻNINIE

Adres telegr. „MOTOR". Telefon 82.

HURT! DETAL!

I.

Maneże pałąkowe, talerzowe, Haakowskie, walce pierścieniowe, gwiazdkowe Cambridge, Cambridge-Croscill oraz gładkie, młocarnie, sieczkarnie, wialnie i t. d.

II.

Przyczepki samochodowe, traktorowe, wozy mieszkalne, beczkowozy, wozy robocze, bryczki

9020 dostarcza:

St. Malinowski

Fabryka maszyn, wozów i odlewnia żelaza

ŚREM (Wielkopolska)

Telefon 17. P. K. O. 204.272

DOGODNE WARUNKI! PIERWSZORZĘDNE WYKONANIE!

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

Administracja „RYNKU METALOWEGO i MASZYNOWEGO".

Posiedzenie Hurtowników Żelaza

W dniu 26 listopada b r. odbyło się w Katowicach pod przewodnictwem p. Gen. Dyr. Bolesława Grodzieckiego wspólne posiedzenie Syndykatu Polskich Hut Żelaznych z przedstawicielami Centrali Związków Hurtowników Żelaza oraz poszczególnych Zrzeszeń Hurtowników Żelaza.

Obrady dotyczyły przedewszystkiem dalszej pracy nad ujednostajnieniem kalkulacji cen składowych, której to pracy Syndykat P. H. Ż. poświąca dużo uwagi, zmierzając do usunięcia wszelkich rozbieżności w tym względzie w poszczególnych częściach kraju i do zapewnienia konsumentom równomiernej i sprawnej obsługi przez handel a równocześnie poddając zyski hurtowników stałej i ostrej kontroli Syndykatu P. H. Ż., przez co z jednej strony konsument jest chroniony przed samowolnem podwyższaniem cen przez kupiectwo, a z drugiej strony handel ma zapewniony godziwy zysk. Dążenie Syndykatu do ujednostajnienia cen składowych opiera się na podstawowej zasadzie, że ceny te — z uwzględnieniem różnicy wynikającej z kosztów przewozu kolejowego — powinny być równe w całem Państwie.

Na szczególną uwagę zasługuje wyraźne oświadczenie Dyrekcji Syndykatu, że jakakolwiek zniżka cen żelaza w najbliższym okresie nie może nastąpić. Stanowisko to znajduje całkowite uzasadnienie przedewszystkiem w tem, że dzisiejsze ceny obowiązujące niezmiennie już od szeregu lat są — jak to zresztą wykazały również badania przeprowadzone w ubiegłym roku przez czynniki rządowe — tak niskie, że o zniżeniu ich absolutnie nie może być mowy. Zmuszenie hut do obniżenia cen żelaza byłoby równoznaczne z całkowitem zamknięciem hut. Do tego dochodzi jeszcze fakt, że w obecnym okresie kryzysu gospodarczego i zupełnego zastoju w zbycie krajowym huty — chcąc choćby jakotako utrzymać ruch w swych zakładach i nie pozbawić zatrudnienia dziesiątek tysięcy swych robotników — zmuszone są forsować eksport nawet z wielkiemi ofiarami, tak, że dziś już uzyskiwana przez huty średnia cena sprzedażna nie dochodzi nawet do średniej kosztów własnych.

W dalszych obradach uchwalono przystąpić do opracowania zasadniczej tabeli dla obliczania cen składowych żelaza formowego w metrach na całym obszarze Państwa Polskiego celem ujednostajnienia rozmaitych systemów obliczenia wagi i ceny żelaza formowego, jakie dotąd obowiązują w różnych częściach Polski. Nowe zasady mają być wprowadzone w życie z początkiem przyszłego roku.

Poza tem załatwiono szereg spraw organizacyjnych.

Budownictwo szkieletowe w Niemczech

W dniu 25. 8. 1930 r. wyjechali do Niemiec dla zapoznania się ze stanem nowoczesnego budownictwa szkieletowego panowie: inż. S. Manduk, szef propagandy przem. cementowego, M. Krzymuski, szef propagandy przem. żelaznego, arch. S. Syrkus, oraz dr. Kaufman, delegowany przez Województwo Śląskie.

Zwiedzono przedewszystkiem, jako najbardziej interesujące, objekty, które się buduje w roku bieżącym w następujących miastach: Wrocław, Berlin, Celle, Kassel, Frankfurt nad Menem oraz Baumesse w Lipsku.

WROCŁAW.

Dom projektu arch. Radinga. Dom mieszkalny i biurowy o konstrukcji nośnej stalowej wypełnionej płytami z bimsbetonu. Dom ten, wykonany na wystawe „Wuwa" okazał się bardzo dobry pod względem izolacji ciepła. Dom wykazuje drobne rysy, wskutek niedostatecznej izolacji szkieletu, zdaniem fachowców, nieszkodliwe.

BERLIN.

Europa-Haus, gmach 10-piętrowy, o szkielecie z normalnych profilów. Wyższe piętra obecnie się montuje, na niższe wypełnia się ściany. Jako materjał na ściany użyto cegieł bimsbetonowych.

Dom galerjowy przy Neuschatellerstr. Konstrukcja stalowa z profilów Peinera (wychodzących stop-

HURTOWNIA WYROBÓW ŻELAZNYCH
i OKUĆ BUDOWLANYCH
Alfred Szwarcbaum
BĘDZIN
Telefony: biuro 63, mieszk. 114. P. K. O. Katowice 301.552
SPECJALNOŚĆ:
okucia budowlane i meblowe!
Ceny przystępne!
Szybka i solidna obsługa! Oferty na żądanie!
9326

niowo z użycia). Podciągi i belki z normalnych profilów. Montaż dzienny konstrukcji żelaznej ok. 10—15 t. Stropy z gotowych płyt zbrojonych (oszczędność czasu przy układaniu). Wypełnienie szkieletu z żużlo- i bims-betonu

Wille przy Schorlemerallee. Domki stalowe jednorodzinne systemu Müllera. Słupy z 2 ceówek. Skomplikowana konstrukcja ściany zewnętrznej złożona z bimsbetonu, papy izolacyjnej oraz tynku wewnętrznego na siatce ciągnionej

Bloki mieszkaniowe proj. arch. O. Haeslera. Zasługują na uwagę ze względu na konsekwentne przeprowadzenie koncepcji społecznej i architektonicznej.

Zabudowanie osiedli o kierunku N-S w celu właściwej orjentacji ubikacyj mieszkalnych. Mieszkania dostosowano do liczebności rodziny, o wielkościach ubikacyj zasadniczych, tj. przedpokoju, kuchni, sypialnych, stałych i zmiennej powierzchni izby mieszkalnej (ubikacje b. małe, ale zaopatrzone we wbudowane meble). Bloki mają wspólną pralnię, suszarnię i łaźnię.

Bloki jednopiętrowe o bardzo lekkim szkielecie żelaznym (słupy z kątówek).

Ściany wypełnione od zewnątrz cegłą pustą od wewnątrz heraklitem.

Osiedle zbudowało miasto; budowę rozpoczęto w końcu maja, a już w początkach września pierwsze mieszkania oddane być miały do użytku.

KASSEL.

Osiedle Rothenberg, budowane przez miasto, zawierające kilkaset mieszkań w blokach 3-piętrowych. Osiedle projektował również O. Haesler, przeprowadzając tę samą koncepcję co w Celle. Konstrukcję stanowi szkielet żelazny, wypełniony od zewnątrz płytami z bimsbetonu, od wewnątrz — heraklitem.

Grubość ściany 26 cm. Przy stosowaniu tego rodzaju konstrukcji uzyskano ok. 300 marek oszczędności na mieszkaniu w porównaniu ze ścianami z cegły zwykłej grub. 38 cm.

FRANKFURT NAD MENEM.

Miasto to, które dotąd uczyniło najwięcej w dziedzinie budowania małych nowoczesnych mieszkań, przeszło również do budowy szkieletowej na większą skalę.

Buduje się obecnie osiedle Tornov z bloków 3-piętrowych o szkielecie żelaznym. Ściany wypełnione płytami z bimsbetonu. Zwraca uwagę wielka liczba różnych sposobów konstrukcji ścian i stropów.

WYSTAWA BUDOWLANA W LIPSKU.

Na jesiennych targach lipskich przemysł budowlany zajmował prócz licznych stoisk na wolnem powietrzu 2 duże hale.

Przemysł stalowy w swej stałej hali „Stahlbau" dał jasny przegląd możliwości przeróżnych zastosowań żelaza. Bogaty zbiór fotografij budownictwa szkieletowego, rozwieszonych na ścianach z podziałem na takie grupy, jak np.: budynki handlowe, biurowe, szkoły, szpitale, kościoły, budownictwo mieszkalne wielkie, średnie (od 1—4 p.) i małe oraz przeróżnego rodzaju hale i mosty, uwidoczniał szerokie rozpowszechnienie konstrukcji żelaznej w Niemczech.

Przeróżne systemy stalowych mebli z rur oraz meble żelazne biurowe, wykonywane według zasad naukowej organizacji przez kilkadziesiąt fabryk, specjalizujących się w poszczególnych typach i rodzajach, zaznaczała wymownie przyjęcie się również w Niemczech mebli żelaznych, ze względu na ich higjeniczność, trwałość i lekkość.

Wielka liczba broszur, prospektów i ulotek propagandowych oraz firm, współdziałających w zwiększeniu konsumcji żelaza, zwraca uwagę na centralizację i koordynację współpracy przemysłu żelaznego z odpowiedniemi przemysłami, jak np.: cementowni, lekkiej cegły pustakowej, różnych płyt izolacyjnych itd.

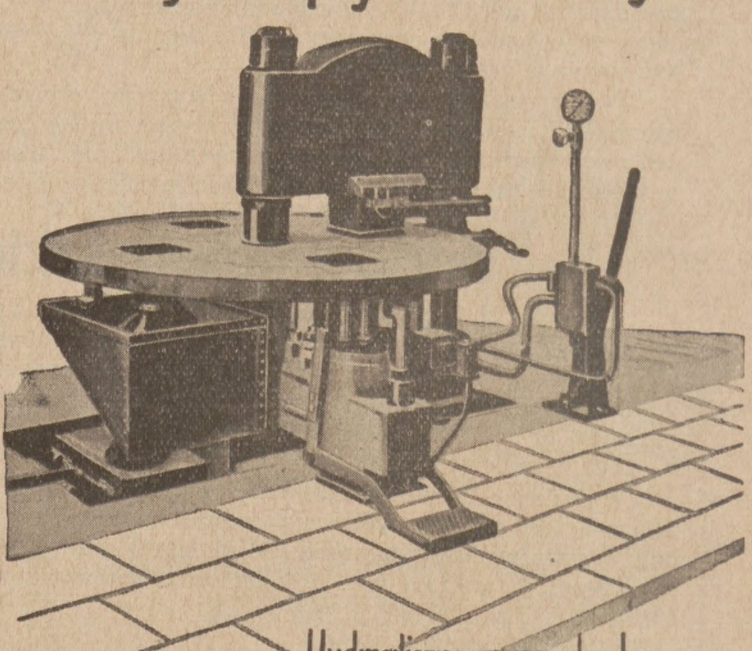
Wciągu dnia, od g. 10—17.20 wyświetla się wiele filmów propagandowych, któremi niemiecki przemysł żelazny dysponuje w liczbie kilkunastu. Między innemi wyświetlano „Stahlskelettbau", „Stahlerzeugung", „Absatzvermehrung für Stahlerzeugnisse" i wiele innych.

Na wolnym terenie, przyległym do hali, znajdują się: wieża radjowa, konstrukcja dachowa, szopy, wzgl. stodoły, rusztowanie z rur, które można zapomocą specjalnych złącz bardzo szybko zmontować na budowie. Poza tem liczne przykłady wiązania szkieletu z materjałami, służącemi do wypełniania ścian, uwidoczniają, jak wiele udoskonalonych materjałów budowlanych nadaje się jako wypełnienie szkieletu w nowoczesnych budynkach.

Z powyższego widać, że wprowadzenie nowoczesnych metod budowania z zastosowaniem szkieletu żelaznego nie godzi w niczyje interesy, lecz wciąga do zorganizowanej współpracy fachowców budowlanych oraz producentów materjałów, odpowiadających wymaganiom nowoczesnego, zracjonalizowanego budownictwa.

M. Krzymuski.

Do wyrobu płyt trotoarowych:

Hydrauliczna prasa obrotowa

„ROTADOR"

z aparatem do wstrzasania i hydraulicznym wybijaczem.

Prosze żądać katalogu Nr 43 jak również druków tyczących pras dla jedno i kilkobarwnych płyt cementowych i terazzo.

9272

DR GASPARY & CO., MARKRANSTÄDT, KOŁO LIPSKA.

Światowej sławy specjalna fabryka maszyn do rozdrabniania, budownictwa, wyrobu sztucznego kamienia oraz dla przemysłu chemicznego.

Znak fabryczny 9421 NSP Prawnie zastrzeżony

OKAZJA!

Mamy korzystnie do oddania natychmiast ze składu naszego w Poznaniu używane, lecz gruntownie wyremontowane:

Lokomobile

1. Flöther nr. 1080, 7 atm., r. 1898, ca 10 KM.
2. Cegielski nr. 566, 10 atm., r. 1905, ca 10 KM.
3. Marshall, nr. 28825, 6 atm., r. 1897, ca 8 KM.
4. Niebaum i Gutenberg nr. 536, 7 atm., r. 1903, ca 10 KM.
5. Davey Paxmann nr. 18.355, 8 atm., r. 1914, z nowem paleniskiem, ca 10 KM.
6. Ransomes nr. 18146, 7 atm., r. 1906, ca 12 KM.
7. Clayton et Schüttleworth nr. 26763, 5 atm., r. 1891, ca 5 KM.
8. Epple i Buxbaum nr. 748, 6 atm., r 1895, ca 8 KM.
9. Ransomes nr. 11726, 6 atm., r. 1898, ca 10—12 KM.
10. Güttler et Co, nr. 351, 7 atm., r. 1901, ca 10—12 KM.
11. Davey Paxmann, nr. 14679, 6½ atm., r. 1911, ca 10 KM.
12. Badenia nr. 1521, 6 atm, r. 1899, ca 12 KM.
13. Ruston Proctor, nr. 23324, 7 atm., r. 1899, ca 10 KM.
14. Marshall Sons nr. 40183, 7 atm., r. 1904, ca 10 KM.
15. Förster et Co. nr. 530, stacjonowana, 9 atm., r. 1900, ca 100 KM.
16. M. Kir Allamvasutak, węgierska, nr. 1961, 12 atm, r. 1896, ca 100 KM.
17. Lanz, nr. 34248, 10 atm., r. 1915, ca 48/60/70 KM.

Oprócz tego mamy do oddania kilkanaście nieremontowanych, lecz nadających się do naprawy lokomobil.

Młocarnie

18. parowa Paxmann, nr. 2450, 66×24.
19. parowa Marshall, 60×24.
20. parowa Ruston Proctor, nr. 12057, 36×20.
21. parowa Marshall, nr. 23384, 66×24.
22. parowa niemiecka, 62×18.
23. motorowa Bruns, 56 cm.
24. motorowa Mayfarth et Co., 66×16.
25. motorowa Schulze, nr. 1068, 60×18.
26. motorowa Lanz, N64, 67×18.
27. parowa Richard Garret, nr. 8393, 60×24.
28. parowa Ransomes, A 60, nr. 18271, 60×24.

Maszyny parowe

29. leżąca Laass et Co., ca 45 KM.
30. leżąca Schönemann et Co., ca 30 KM.
31. leżąca Alborn Hildesheim, ca 10 KM.
32. stojąca 4—5 KM., fabrykat nieznany.

Traktory i motory

33. traktor „Deering", 15/30 KM.
34. 2 traktory „Bulldog", Lanza 22/28 KM., na ropę.
35. traktor Lanza „Felddank" 38 KM.
36. traktor Hansa Lloyd, 35/40 KM.
37. traktor amerykański Casse, (prawie nowy).
38. motor benzynowy, Paul Landsberg, 6 KM.
39. motor leżący, gazowy, ca 20 KM.
40. benzynowa łódź motorowa, na 10 do 12 osób

Oprócz tego mamy do oddania szereg innych maszyn i narzędzi dla Rolnictwa i Przemysłu jak, **pługi do traktorów**, mianowicie: **Eberhardta, Sacka i Bachera, prasy do słomy i torfu, pompy, kotły** i t. p.

Informacje wprost w firmie:

NITSCHE i S-ka

Fabryka Maszyn, Poznań, Kolejowa 1-3. Tel. 6043, 6044, 6906.

Wymiary cegły niepalonej

Minister Robót Publicznych, prof. Matakiewicz, wydał rozporządzenie, według którego wymiary używanej przy budowie w charakterze materjału zastępczego niepalonej cegły piaskowo-wapiennej lub piaskowo-cementowej powinny wynosić: długość 27 cm., szerokość 13 cm., grubość 6 cm. Wyrób cegły niepalonej na sprzedaż dla celów budowlanych o wymiarach odmiennych od podanych wyżej, jest dozwolony tylko dla eksportu i dla specjalnych celów, za osobnem jednakże zezwoleniem Ministra Robót Publicznych.

Rozporządzenie to, które ma doniosłe znaczenie dla budownictwa, wchodzi w życie w dniu 1 stycznia 1932 roku.

Stan produkcji drenów

O ile w latach wzmożonego stosowania meljoracyj odczuwany był ogromnie brak drenów, a w latach 1926 i 1927 zaszła nawet potrzeba sprowadzania ich z Czechosłowacji o tyle teraz są one w dużym nadmiarze, a to wobec poważnego zahamowania akcji meljoracyjnej, datującej się od połowy roku ubiegłego.

Brak zapotrzebowania postawił w trudnej sytuacji zwłaszcza te wytwórnie drenów, które rozbudowały się w ostatnich latach, często zapomocą krótkoterminowego kredytu, a obecnie poczynionych inwestycyj nie mogą wykorzystać. Duża podaż przy małem zapotrzebowaniu oczywiście spowodowała zniżkę cen, która jak dotychczas, obraca się w granicach 10—20 procent.

WIADOMOŚCI DROBNE

SPRZEDAŻ PREMJOWEJ POŻYCZKI BUDOWLANEJ PRZEZ P. K. O.

Celem umożliwienia nabycia Premjowej Pożyczki Budowlanej wszystkim, którzy nie wykorzystali tej okazji w czasie subskrypcji, P.K.O. sprzedawała te obligacje przez pewien czas z własnych zapasów po cenie nominalnej.

Obecnie, wobec wielkiego zainteresowania ze strony publiczności, zapas ten został wyczerpany. Dalszą więc sprzedaż uskutecznia P.K.O. po cenie zł 50 gr 50 za sztukę z doliczeniem wartości bieżącego kuponu. Należy przypuszczać, że kurs ten ulegnie zwyżce.

FABRYKA CEMENTU W KRYCZEWIE.

Prasa sowiecka donosi, że pod Kryczewem od dłuższego czasu znajduje się w budowie duża fabryka cementu. Koszty budowy obliczone są na 18 milj. rb., a produkcja fabryki, która zostanie uruchomiona w listopadzie 1931 r. wynosić ma 1.400 tys. beczek cementu rocznie. Obok fabryki buduje się „miasto socjalistyczne", przeznaczone na pomieszczenie 1.100 robotników.

PROJEKT USTAWY MIESZKANIOWEJ.

Min. Robót Publicznych rozesłało zainteresowanym Ministerstwom projekt ustawy mieszkaniowej do uzgodnienia. Przykładem tego projektu jest wydana przez Min. Robót Publicznych obszerna publikacja p. t. „Materjały do projektu ustawy mieszkaniowej". Publikacja ta zawiera m. in. uwagi co do potrzeby zmiany przepisów prawa cywilnego w celu umożliwienia intabulowania prawa własności w domach wielomieszkaniowych, tudzież uzasadnienie konieczności zastosowania w przemyśle budowlanym, jako sezonowym, dłuższego dnia pracy.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 2. 12. Na rynku materjałów budowlanych płacono przy warunkach wekslowych za 1000 sztuk loco cegielnia podmiejska: Cegła 65—70, fracht 15—20, razem wagon Warszawa 78—85, zwózka na budowę 10—15, razem więc cena cegły loco budowa wynosi 90—97 zł., cegła górnośląska loco cegielnia G. Śląsk kosztuje 52—56, plus fracht do Warszawy 35, loco stacja kalkuluje się 95—104, cegła częstochowska loco cegielnie częstochowskie 58—60, fracht 30—32, franco stacja Warszawa 88—90, loco budowa 100—105, cegła dziurawka zależnie od gatunku za 1000 sztuk 95—105 zł., franco budowa. Dachówka franco budowa za 1000 sztuk karpiówka 165 do 175 zł. Cement tylko za gotówkę, zasadnicza cena Syndykatu franco wagon Warszawa za 100 kg. wynosi 9.50, cena więc beczki 200 kg. w Warszawie wyniesie 9.50, plus 9.50, plus opakowanie 3.80, plus stemple i podstawienie wagonu 0.25, razem 23.05 zł., doliczając do tego 1 zł. zwózki na skład i zarobek hurtownika oraz podatek obrotowy dojdzie do ceny loco skład 26, loco budowa 27 zł., cena beczki 180 kg. wyniesie odpowiednio 23.05 i 24.50—25, w opakowaniu papierowem cement kalkuluje się 1.60 zł. taniej, ponieważ cena opakowania za worek wynosi 55 gr., co przy 200 kg. stanowi 2.20 czyli worek 50 kg. kosztować będzie na wagonie w Warszawie 5.39 zł. Loco budowa, cement ze składu kalkulować się będzie przy dostawach większych 6.—6.25 zł. Wapno w różnych gatunkach franco wagon Warszawa za 100 kg. Kadzielnia kielecka I gat. 5.60, II gat. 5.20, III gat. 4.90. Jaworznia kielecka 4.90. Chęciny kieleckie 4.92, Rudniki 4.50, Rędziny częstochowskie 4.60, — sosnowieckie 4.60 i Piechcin poznański 4.85. Zwózka wapna na skład i ze składu na budowę kosztuje 2.00, tak, że cena najlepszego wapna loco budowa dochodzi do 7.50 wapno lasowane za 1 m. sześć. z dostawą na budowę 40—45, stare lasowanie, mające conajmniej rok, oddawane jest w cenie minimum 50 zł. Gips solwayowski za 100 kg. loco skład: murarski 11, sztukatorski 12, modelowy 13, alabastrowy 17, przy dostawach większych o 1 zł. drożej. Gips kielecki jest znacznie tańszy i kalkuluje się od 3—4 zł. na worku 100 kg. taniej. W dziale materjałów budowlanych ceny bez zmiany. Ruch budowlany zupełnie ustał. Obroty minimalne. — Przy zapłacie gotówką kupujący otrzymuje 5 proc. skonta.

Bydgoszcz, 2. 12. Zjednoczenie Fabryk Papy dachowej w Bydgoszczy notuje ceny następujące loco stacja odbiorcza: Papa dachowa asfaltowa Nr. 80 — 10.45 zł., Nr. 100 — 8.60, Nr. 125 — 7.20, Nr. 150 — 6.10, Nr. 175 — 5.55, Nr. 200 — 4.90, Nr. 250 — 4.50 za rolkę 10 $m.^2$. Papa izolacyjna 5 mm. grubości, w rolkach 5 $m.^2$ za $m.^2$ 2.25 zł. Płyty izolacyjne 10 mm. grubości za $m.^2$ 3.25 zł., za przecinanie 10 proc. dopłaty. Smoła węglowa dest. i prep. przy odbiorze każdej ilości w beczkach za 100 kg. Br.-N. 26 zł., — w cysternach za 100 kg. netto 21.50 zł. Lepnik przy odbiorze każdej ilości za 100 kg. B.-N. 25 zł., Karbolineum jako doładunek franco za 100 kg. Br.-N. 36 zł., — drobnicą z fabryki lub składnicy za 100 kg Br.-N. 38 zł., przy odbiorze od 10 beczek i więcej 5 proc. rabatu.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 2. 12. Biuro Rozdzielcze Zjednoczonych Fabryk Blachy Cynkowej notuje za 1000 kg. franco stacja Chebzie na Górnym Śląsku w funtach szterlingach Blacha cynkowa przy odbiorze ponad 30 ton Ł. 24.10, od 5—30 ton 25, do 5 ton dla kupców hurtowych 26 Ł., dla konsumentów i kupców detalicznych 27 Ł. W ubiegłym sezonie zbyt był dość znaczny, co przypisać należy prawdopodobnie obniżce cen cynku, a tem samem i blachy cynkowej, która skutkiem tego mogła skutecznie konkurować z innemi materjałami do krycia dachów. Obecnie, wobec ukończenia prac budowlanych, zbyt osłabł, utrzymuje się jednak na niezłym poziomie.

Katowice, 2. 12. Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje za tonę franco huta. Żelazo sztabowe — cena zasadnicza 350 zł., żelazo formowe (do włącznie Nr. P. 24) 350, żelazo formowe (NP. 26 i ponad) 390, bednarka gorąco walcowana 422.50, żelazo uniwersalne 390, blacha gruba (do 5 mm.) 525, drut walcówka (w jakości handlowej) 387.50, blachę do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonym bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm. — 10.345 procent, 0,875 mm. — 5,36 proc., 0.75 mm. — 4.68 proc., 0.625 mm. — 4.04 proc., 0.562 mm. — 4.85 proc., 0.50 mm. — 6.32 proc., 0.48 mm. — 1.88 proc., 0.375 mm. — 0.58 proc. Za blachy o grubościach niewymienionych w powyższem zestawieniu liczy się sąsiednią wyższą dopłatę. Ceny blach dwa razy dekapowanych (efektywne) za 1 t. grubość: 0.32 do poniżej 0.35 mm. — Ł. 25.10, 0.35 do poniżej 0.37 mm. — Ł. 23.10, 0.37 do poniżej 0.62 mm. — Ł. 21.05, 0.62 do poniżej 0.75 — Ł. —, 0.43 mm. — Ł. 22, 0.43 do poniżej 0.50 mm. — 21.15, 0.50 do poniżej 0.55 mm. — Ł. 21.10, 0.55 do poniżej 0.62 mm. — Ł. 21.05, 0.62 do poniżej 0.75 mm. — Ł. 21, 0.75 do poniżej 0.87 mm. — Ł. 20.15, 0.87 do poniżej 1 mm. — Ł. 20.10, 1 do ponad 11 mm — Ł. 20.05, za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen nadpłata (Tiefstanzbleche) dolicza się 10 proc. Blachy jeden raz dekapowane kosztują o Ł. 3 na tonie mniej, niż blachy dwa razy dekapowane. Do cen tych dla hurtowników dolicza się 2 proc.

Katowice, 2. 12. Surówka odlewnicza Nr. 1 „Huta Pokój" oraz Górnośląskich Zjedn. Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Al. Jerozolimskie 11: cena za tonę 220 zł. loco stacja wysyłająca.

Warszawa, 2. 12. Ceny hurtowe w zł. (podług danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi": Za tonę franco wagon stacja zał. Surówka „Starachowicka" franco wagon huta Nr. 0 — 220 Nr. 1 — 215, Nr. 2 — 210. Złom żeliwny (fragment lany maszynowy) 155.

Berlin, 2. 12. Not. w RM. za 100 kg.: Miedź elektrolityczna na dostawę cif. Hamburg, Brema lub Rotterdam 113¾, oryginalne aluminjum hutnicze 98—99 proc. w blokach 170, — w sztabach walcowanych i ciągnionych 174, nikiel czysty 98—99 proc. 350, antymon Regulus 54—56, srebro w sztabach ca. 900 za kg. 48—50, złoto w wolnych obrotach za 10 gramów 28—28.20, platyna w wolnych obr. 1 gram 3—5.

Londyn, 2. 12. Srebro $16^{1}/_{16}$, — na dostawę 16 dol., złoto 85 sh. 2 d. za 1 uncję.

Londyn, 2. 12. Not. metali w Ł. za tonę: Miedź Standard per kasa $50^{3}/_{8}$—50½, 3 mies. $50^{3}/_{8}$—50½, — Settl. $50^{3}/_{8}$, Elektrolyt 55 do 56½, Best selected 52—53¼, Elektrowirebars 56½, Cyna Standard per kasa 114¼—$114^{3}/_{8}$, — 3 mies. 115½—$115^{5}/_{8}$, — Settl. 114¾, Banka (obroty nieoficjalne) 119¾. Straits (obroty nieof.) 118½, Ołów zagran. dostawa natychm. $15^{7}/_{8}$, — terminowa 16. — Settl. $15^{7}/_{8}$. Cynk zwykły dostawa natychm. $14^{7}/_{16}$, — termin. $14^{15}/_{16}$, — Settl 14½. Not. nieof.: Rtęć $22^{5}/_{8}$ Wolfram 15½.

DRZEWO.

Warszawa, 2. 12. Ceny osiągane na terenie Dyrekcji Lasów Państwowych według zestawienia Departamentu Leśnictwa. Transakcje hurtowe loco wagon stacja załadowcza, pierwsza cena w wrześniu, druga w październiku: Drzewo użytkowe w stanie okrągłym: Kłody i dłużyce sosnowe tartaczne za metr sześc. Dyrekcja Warszawska 36 i 36, Dyrekcja Radom 35 i 35, Dyrekcja Siedlce 36 i 30, Dyrekcja Wilno 26 i —, Dyrekcja Białowieża 33 i 32, Dyrekcja Poznań 36.50 i 36, Dyrekcja Bydgoszcz 40 i 43, Dyrekcja Toruń 43 i 40. Kłody świerkowe tartaczne za metr sześc.: Dyrekcja Siedlce 25 i 31.50, Dyrekcja Lwów 26 i 24.50, Kłody dębowe stolarskie za metr sześc.: Dyrekcja Łuck 155 i 155, Kłody dębowe tartaczne za m. sześc.: Dyrekcja Białowieża 71 i 58, Kopalniaki sosnowe za m. sześc. Dyrekcja Warszawa 24 i 24 Dyrekcja Radom 25 i 24 Dyrekcja Siedlce 20 19, Dyrekcja Poznań — i —, Dyrekcja Bydgoszcz 20 i 19, Dyrekcja Toruń 28 i —, Papierówka okrągła za mp.: Dyrekcja Siedlce 23 i 18, Dyrekcja Wilno 18 i —, Dyrekcja Białowieża 21.35 i 18. Drzewo opałowe, Szczapy opałowe, sosnowe za mp.: Dyrekcja Warszawa 14 i 14, Radom 14 i 14 Siedlce 12 i 10, Wilno 9.50 i 9, Białowieża 11.50 i 13, Poznań 9.50, Bydgoszcz 16 i 16, Toruń 15 i 15, Szczapy opałowe świerkowe za mp.: Dyrekcja Lwowska 7 i 7. Szczapy opałowe bukowe za mp.: Dyrekcja Lwowska 9 i 9. — Ceny uległy zniżce we wszystkich Dyrekcjach.

Katowice, 2. 12. Notowanie drzewa podł. komunikatu Depart. Leśnictwa za październik. Drzewo kopalniane 35—42 zł. za 1 m. sześc., papierówka za mp. 30—32. Sosnowe materjały stolarskie za m. sześc. 150—170 zł., deski podłogowe heblowane i szpuntowane za metr sześc. 130 belki sosnowe 6 m. długie za metr sześc. 90—105, sosnowe łaty 4×6" za metr sześc. 95—105, kantówka sosnowa wiąz. 70 do 85, sosnowe deski 40×50 mm. za m. sześc. 85—95 legary 10×10 cm. za metr sześc. 70 do 75, szalówki za metr sześc. 70—75, drągowiny do robót betonowych za m. sześć. 45 do 50 Listwy do robót betonowych za mp. 0.40—0.55, dębowy materjał stolarski 250, bukowy materjał stolarski 120, deszczułki dębowe posadzkowe I kl. za m. kw. 14.50—15, bukowe posadzkowe I kl. 12, dębina II kl. 12. Drewno opałowe sosnowe szczapowe za 1 mp. 16 zł. Drzewo kopalniane, papierówka i legary troszkę niżej, deszczułki podłogowe dębowe wyżej, reszta bez zmiany.

Złoty w dniu 3 grudnia 1930

Gdańsk 57.64—57.79; Złoty 57.65—57.80; **Berlin** przekaz na Warszawę i na Poznań 46.925—47.125; na Katowice 46.90—47.10; **Londyn** 43.83; **Nowy Jork** 11.22; **Paryż** 285.50; **Praga** $377^{1}/_{8}$; **Wiedeń** 79.47—79.75; **Zurych** 57.85.

Dolar w obrotach prywatnych 8.88½.

Przetargi • Submisje • Licytacje

PRZETARG OFERTOWY.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 2, ogłasza niniejszem publiczny przetarg na wykonanie: prac kanalizacyjno - wodociągowych przy budowie domów urzędniczych przy Alei Kasyna w Gdyni.

Wadjum należy składać w Kasie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu w gotówce lub w inny sposób podany w warunkach przy kosztorysie ślepym, a kwit dołączyć do oferty. Wysokość wadjum wynosi 6.000 zł.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem: Oferta na prace kanalizacyjno - wodociągowe przy budowie domów urzędniczych w Gdyni przy Alei Kasyna, do dnia 15. 12. 1930 r. godz. 11-tej w Z. U. P. U. w Poznaniu, ul. Seweryna Mielżyńskiego 2, pokój 6, gdzie otrzymać można podkładki ofertowe za opłatą zł 10,— i gdzie nastąpi otwarcie ofert w obecności przybyłych oferentów. Rysunki przedkłada oraz wszelkich wyjaśnień udziela oprócz Z. U. P. U. w Poznaniu, kierownik budowy p. inż. W. Tomaszewski w Gdyni, ul. Abrahama, Dom Warszawskiego Tow. Ubezpieczeń, w godzinach od 9—11, telefon 11-51, oraz biuro projektów Stowarzyszenia Budowlano-Mieszkaniowego Z. U. S. w Warszawie, ul. Marszałkowska 11/13, telefon 806-95. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu zastrzega sobie prawo wyboru oferentów, nieuwzględnienia żadnej oferty lub też wyłączenia pewnych pozycyj kosztorysowych.

Oferty można składać li tylko na drukach dostarczonych przez Zakład.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu

(—) Wilczyński (—) Ligocki

Komisarz Rządowy. p. o. Dyrektora Zakładu.

Laboratorjum Maszynowe Politechniki Lwowskiej ogłasza

przetarg ofertowy

na

omurowanie kotła

syst. L. Zieleniewski i Fitzner - Gamper 100 m² pow. ogrz. 35 atm. ciśn. rob. Rysunki omurowania oraz warunki robót do obejrzenia w gmachu Lab. Masz. Lwów, ul. Kornela Ujejskiego 5, w godzinach między 9 a 13 u p. inż. Kraussa.

Dr. Inż. R. Witkiewicz (m. p.)

Profesor i Kierownik Lab. Maszyn.

9515

PRZETARGI Z. U. P. U.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie niniejszem ogłasza 4 przetargi na roboty instalacyjne, a mianowicie:

1) Na urządzenie kanalizacji, wodociągu i gazu.

a) w domu dla pracowników umysłowych przy ul. Mickiewicza na Żoliborzu,

b) w domu dla pracowników fizycznych przy ul. Krasińskiego i Placu Cecory na Żoliborzu,

c) w domu dla pracowników umysłowych przy ul. Mickiewicza na Żoliborzu,

d) w domu dla pracowników fizycznych przy ul. Krasińskiego i Placu Cecory na Żeliborzu,

Kosztorys i ogólne warunki umowy można otrzymać w Warszawie w Biurze Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przy ul. Długiej Nr. 29 (pokój Nr. 36), w godzinach urzędowych 8—15.

Tamże przeglądać można projekty urządzeń.

Opłata za komplet kosztorysów wynosi:

urządzeń oświetlenia elektrycznego	zł. 20.—
kanalizacji, wodociągu i gazu	zł. 30.—

Oferty w zapieczętowanych kopertach i z napisami, jak wyżej, wraz z dowodami, otrzymanemi, od Z. U. P. U. o złożeniu wadjum:

na urządzenie kanalizacji, wodociągu i gazu w wysokości 5.000 złotych,

na urządzenie oświetlenia elektrycznego w wysokości 3.000 złotych,

w gotówce lub w papierach, mających zabezpieczenie prawne, należy składać w Kasie Biura Z. U. P. U. — pokój Nr. 12 — oferty zaś składać należy w pokoju Nr. 36 w terminach następujących:

na oświetlenie elektryczne do dnia 11 grudnia r. b. do godz. 12-tej,

na kanalizację, wodociągi i gaz do dnia 13 grudnia r. b. do godz. 12-tej.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta, względnie nieprzyjęcia podanej oferty.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie.

Prezes Komisji Organizacyjnej

Dyrektor (—) B. Siwik. (—) Dr. W. Adamczak.

Zegary kontrolne robotnicze „Univera"

Brünsch & Co. Wiedeń IX

WIEN IX, Kolingasse 10a

8488

PRZETARG

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Warszawie ogłasza na dzień 29 grudnia 1930 roku przetarg na dostawę:

1) roczną: a) od 120.000 do 200.000 m^3 tłucznia z kamienia twardego niezwietrzałego i nielasującego się, przygotowanego ręcznie lub maszynowo o wym. od 4 do 7 cm. w/g. proporji 20 proc. ogólnej ilości o wym. od 4 do 5 cm. i 80 proc. o wym., 6 do 7 cm. — Również jako materjał tłuczniowy może być zaoferowana szlaka piecowa. — Dostawa tłucznia winna być wykonana równomiernemi partjami, poczynając od 15 marca do 1 września 1931 r. Tłuczeń winien być zaoferowany loco wagon st. załadowania, przyczem dostawy ze st. Dyr. Warsz. będą przyjmowane w pryzmach przez komisję odbiorczą na przydzielonych przez Dyrekcję placach stacyjnych przed załadowaniem do wagonów. Dostawy wysyłane ze stacyj innych Dyrekcyj, będą przyjmowane po przybyciu na miejsce przeznaczenia. W ofertach należy podawać ceny na dostawy z terenów Dyr. Warszawskiej za 1 m^3, z miejsc zaś wysyłki w innych Dyrekcjach za tonę; w obu wypadkach loco wagon stacja załadowania, wymieniając nazwę stacji, z której dostawa będzie uskuteczniona; b) części składowe do gazow. oświetl. wagon., w czem manometry, odbłyski emalj., przepony skórzane, ustniki karborundowe i dysze metalowe; c) 1.000 kg. lakieru przezr. N. 17 i 4.800 kg. terebiny w płynie; d) 2.400 kg. kleju kostn. malarsk. i 6.000 kg. dekstryny pełnorozpuszczaln.; e) 6.000 kg. tonu kredow. i 20.000 kg. ugru francusk.; f) 200 kg. mydła tward. w lepszym gat.; g) 300 kg. pomeksu w kawałk.; h) 12.000 kg. kwasu soln. surow. 19—21^0 Be; i) 1.500 chorągiewek sygn. czerwn. w/g. war. techn. M. K.; k) 1.200 trąbek sygn. mosiężn.; l) 1.500 świstawek sygn. rogow.; l) 2.000 izolatorów szklan. N. 2 (szkło przezr.); m) 7000 izolatorów porcel. N. 2 do 6.000 volt różn. typu.

2) jednorazową: n) 225 kg. szellaku; o) 2.796 kg. śrub żel. nieobt. z głów. półokrągłą płas. i kwadrat różn. wym.; p) 2.590 szt. tabliczek emalj. z różn. napisami do wag. osob.

Na ilości wyszczególnione w poz. 1 począwszy od lit. b do m., Dyrekcja zawrze umowę roczną lub półroczną bez wskazywania ilości w granicach swych potrzeb z dostawą partjami na osobne zlecenie Dyrekcji. Wzory, wykazy i rysunki oraz warunki dostawy są do obejrzenia w biurze W-łu Zasobów. Oferty składać należy do dn. 29 grudnia 1930 r. do skrzynki, znajdującej się w korytarzu biura W-łu Zasobów, ul. Wileńska N. 2 (róg Targowej) w zapieczętowanych kopertach firmowych z napisem wskazującym zawartość, włożoną do koperty bez firmy, nieprzejrzystej i zapieczętowanej. Na zewnętrznej stronie czystej koperty bez firmy należy umieścić adres: Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych, Warszawa, W-ł Zasobów, ul. Wileńska Nr. 2, oraz napis: „Oferta na przetarg dn. 29 grudnia 1930 r. na dostawę..." (wymienić na jaki przedmiot). Oferty wysłać można na wskazany termin również pocztą. — W taki sam sposób należy składać oferty na cofnięcie lub uzupełnienie. Otwarcie ofert rozpocznie się dnią następnego w W-le Prawnym w Gmachu Nowej Dyrekcji. W kopertach nie mogą być zamieszczane pieniądze, weksle i inne papiery wartościowe. Do każdej oferty należy dołączyć kwit na wpłacone wadjum w kasie Dyrekcyjnej. K. P. Oferty bez złożenia wadjum nie będą rozpatrywane. Do jednej oferty należy pomieszczać przedmioty umieszczone pod jedną literą, czyli na każdą literę powinna być oddzielna oferta.

O wynikach przetargu Dyrekcją pisemnie nie powiadamia firm biorących udział w przetargu. Ogólne przepisy o dostawach i przetargach na P. K. P. są do nabycia w pokoju Nr. 16, za opłatą 1 zł. Warunki techn. po 50 gr. za egzemplarz.

PRZETARG.

Kierownictwo Budowy Gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie ogłasza niniejszem przetarg publiczny na wykonanie mebli dla nowobudującego się gmachu.

Oferty należycie opieczętowane z dołączeniem 5 proc. wadjum należy składać do dnia 12 grudnia r. b., do godz. 12-ej w biurze Kierownictwa Budowy, Aleja Jerozolimska Nr. 1.

Wszelkich informacyj udziela Kierownictwo w godzinach urzędowych, gdzie również można otrzymać warunki szczegółowe oferowania i odnośne rysunki.

Wojskowy Zakład Zaopatrzenia Intendenckiego i Taborowego zamierza oddać w drodze

PRZETARGU PUBLICZNEGO

dostawę:

1) 53 zest. narzędzi kołodziejskich,

2) 67 zest. rym. siodlarskich,

3) 58 kompl. torby podkuwacza,

4) 74 sztuk palenisk, 50 szt. wentylatorów, 30 szt. toczaków i 58 szt. kowadeł ciężkich.

Termin wykonania dostawy 1. 3. 1931 r.

Termin rozprawy ofertowej 10 grudnia 1930 r., godz. 11-a.

Wadjum 3 proc. oferowanej dostawy.

Miejsce dostawy: dla firm miejscowych magazyny Centralnej Składnicy Taborowej w Warszawie,

dla firm prowincjonalnych franco loco wagon.

Bliższe dane zostały ogłoszone w „Monitorze Polskim" Nr. 267 z dn. 19. 11. 1930 r. i Polsce Zbrojnej Nr. 317 z dn. 19. 11. br.

Kierownik W. Z. Z. Int. i Tab.
w. z. (—) Ogonowski ppłk.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych we Lwowie ogłosiła

PRZETARG PUBLICZNY

na dostawę żwiru i tłucznia na r. 1931, z terminem wnoszenia ofert do Prezydjum Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych Lwów do dnia 29 grudnia 1930 r. godzina 12 w południe. Szczegóły przetargu zamieszczone są w „Monitorze Polskim" Nr. 277 z dnia 1 grudnia 1930 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na urządzenie sanitarne dla Zakładu Ubezpieczenia na Wypadek Inwalidztwa przy wykonaniu nowych budowli w Królewskiej Hucie na placu św. Józefa.

Bliższe szczegóły przetargu umieszczone są na tablicy ogłoszoniowej w gmachu Zakładu przy ul. Dąbrowskiego.

Zakład Ubezpieczenia na Wypadek Inwalidztwa
w Królewskiej Hucie.
(—) Dr. Gunia,, prezes.

Motory elektryczne

1 motor zmienny prąd, 3×220 volt, 100 K.M.
1 „ „ „ 220—380 volt, 65 K.M.
1 „ stały „ 115 volt, 18 K.M.
1 „ stały „ 440 volt, 8 K.M.

fabrykaty A. E. G. i Siemens, mało używane pod gwarancją

tanio na sprzedaż

„Metalowiec", Poznań

9498 ul. Towarowa. Telefon 79-73

Magistrat m. st. Warszawy na podstawie instrukcji z dnia 21. 7. 1927 r. i przepisów wadjalnych z dnia 4. 10. 1927 r., ogłasza niniejszem

PRZETARG PUBLICZNY

na dostawę materjałów brukarskich w ilościach, w przybliżeniu, następujących:

1.	Kostki rzędowej, granitowej, albo bazaltowej	ton	500
2.	Kostki drobnej, granitowej, albo bazaltowej, 12 cm., prawidłowej	ton	1.600
3.	Kostki drobnej, t. w. mieszanki 9—11	ton	300
4.	Kamienia łamanego, granitowego	ton	200
5.	Kostki drzewnej, sosnowej, surowej, wysokości 10 do 12,5 cm.	m. sz.	270
6	Kostki drzewnej, nasyconej	m. sz.	300
7.	Krawężników prostych, kamiennych, ciosanych	m. b.	100
8.	Krawężników łukowych kamiennych, ciosanych	m. b.	150
9.	Krótkich krawężników granitowych t. zw. „końców"	m. b.	100
10.	Wjazdów do bram granitowych, ciosanych	komp.	10
11.	Kamienia polnego	m. sz.	4.000
12.	Tłucznia granitowego normalnego od 3 do 6 cm.	m. sz.	2.000
13.	Tłucznia drobnego granitowego od $1^1/_2$ do 3 cm.	m. sz.	800
14.	Wysiewek granitowych jednolitych z kamieniołomu	m. sz.	400
15.	Cementu portlandzkiego z najlepszych fabryk w beczkach po 200 klg.	ton	1.000
	w workach po 50 klg.	ton	2.000
16.	Cementu glinowego szybko twardniejącego	ton	50
17.	Bitumu drogowego o penetracji 180 do 200	ton	40
18.	Smoły drogowej do smołowania powierzchniowego	ton	20
19.	Smoły preparowanej do zalewania kostki drzewnej	ton	6

Ceny materjałów należy podać cyframi i słowami za takie jednostki, jakie są wymienione w powyższym wykazie.

Na materjały wyliczone w punktach: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 należy podawać cenę z dostawą na miejsce robót, albo do składu w granicach 1916 r. i w granicach W. Warszawy, z ustawieniem, lub usypaniem w pryzmy, o ile to jest potrzebne do obmiaru.

Za materjały, wyliczone w punktach: 1, 2, 3, 4 należy podać cenę loco wagon Warszawa, bez różnicy dworca, a prócz tego cenę z dostawą i ustawieniem w pryzmy w granicach 1916 r. i W. Warszawy, za 1 m. kw. materjału, szczelnie w pryzmy ustawionego.

Za materjały, wyliczone w punktach: 15, 16, 17, 18, 19 należy podać ceny loco wagon Warszawa, bez różnicy dworca, i loco skład miejski.

Opłata podatku ładunkowego obowiązuje dostawcę. Przy dostawach loco wagon, ilość materjału będzie ustalona na podstawie wagi kolejowej (prócz cementu i bitumów), w pozostałych wypadkach, oraz dla cementu i bitumów na podstawie obmiaru w naturze.

Warunki techniczne i umowne można przeglądać od dnia 25 listopada w biurze Działu Komunikacji (Krakowskie Przedmieście nr. 1) od godziny 10 do 12 w poł.

Terminy dostawy będą określone w umowach pod rygorem kar wadjalnych.

Do oferty należy załączyć kwit na wadjum, złożone w Głównej Kasie Miejskiej na Ratuszu i znaczek stemplowy miejski za 3 zł, na ofertę i po 50 gr. na każdy załącznik.

Wadjum składać można w gotówce, albo papierach wartościowych według oceny Kasy Miejskiej.

Wadja ofert nieuwzględnionych można będzie odebrać w 10 dni po terminie przetargu.

Wysokość wadjum dla każdej dostawy ma być następująca:

p. 1—1.500 zł; p. 2—3.200 zł; p. 3—1.200 zł; p. 4—200 zł; p. 5—1.500 zł; p. 6—1.700 zł; p. 7—50 zł; p. 8—200 zł; p. 9—100 zł; p. 10—50 zł; p. 11—3.200 zł; p. 12—2.000 zł; p. 13—1.200 zł; p. 14—650 zł; p. 15—6.000 zł; p. 16—600 zł; p. 17—600 zł; p. 18—100 zł; p. 19—75 zł.

Termin ostateczny składania ofert: godz. 12 w południe dnia 15 grudnia 1930 roku w biurze Kontroli Technicznej, Krak. Przedm. nr. 1, środkowa oficyna, parter.

Magistrat zastrzega sobie prawo:

1) Wyboru dostawcy według swego uznania, niezależnie od wyników przetargu.

2) Podziału dostawy każdego materjału między różnych dostawców.

3) Zmiany ilości każdego materjału o 30 proc.

4) Unieważnienia przetargu.

Magistrat M. St. Warszawy.

Wyższe Studjum Handlowe w Krakowie rozpisuje

PUBLICZNY PRZETARG

na wykonanie instalacyj oświetlenia elektrycznego w drugim gmachu Wyższego Studjum Handlowego w Krakowie.

Formularze ofert otrzymają P. P. Oferenci w Kierownictwie budowy u p. Prof. Gałęzowskiego, ulica Szpitalna L. 17, w dnie powszednie od 15-tej — 17-tej za zwrotem kosztów zł. 6—; tamże otrzymają PP. Oferenci plany do wglądnięcia i potrzebne wyjaśnienia.

Termin składania ofert zapieczętowanych do rąk Dyrektora Wyższego Studjum Handlowego w Krakowie, ul. Sienkiewicza L. 4. mi . w poniedziałek, dnia 15-go grudnia o godzinie 13-tej. Otwarcie ofert nastąpi o godzinie $13^1/_4$.

PRZETARG

Dyrekcja zwraca uwagę na przetarg publiczny ogłoszony w „Monitorze Polskim" Nr. 269 z dnia 21. 11. i w „Gazecie Polskiej" Nr. 319 z dnia 20. 11. 1930 r. na dostawę materjałów drzewnych.

Termin składania ofert upływa z dniem 18. 12. br.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Katowicach.

Szanownym abonentom naszym w Bydgoszczy

donosimy, że p. Franciszek Łusiewicz zamieszkały w Bydgoszczy przy ul. Pomorskiej 58 nie jest już naszym agentem i prosimy do rąk jego żadnych wpłat nie dokonywać. Wszystkich, którzy w ostatnich dniach wpłacali do rąk p. Łusiewicza gotówki za abonament pism naszych:

„Kupiec" — „Drogerzysta" — „Rynek Metalowy i Maszynowy" — „Przemysł Skórny" „Rynek Włókienniczy" i „Dom Gościnny" upraszamy o łaskawe uwiadomienie nas, kiedy gotówkę wpłacali i ile.

„KUPIEC" Wydawnictwo Gazet Fachowych
Poznań, Wielka 10.

PRZETARG.

Komitet Budowy Gmachu Zarządu Funduszu Bezrobocia w Toruniu rozpisuje przetarg na prace xylolitowe tego gmachu.

Ślepe kosztorysy za opłatą 5.00 zł, oraz bliższe informacje otrzymać można w Kierownictwie Budowy biuro Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego w Toruniu, ul. Słowackiego 16, narożnik Matejki. Oferty w opieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na prace xylolitowe przy gmachu Zarządu Funduszu Bezrobocia w Toruniu" składać należy w Urzędzie Wojewódzkim, pokój nr. 50 do godz. 11-tej dnia 9 grudnia 1930 załączając dowód ze złożonego wadjum w Kasie Skarbowej w wysokości 5 proc. sumy ofertowej.

Po tej godzinie rozpocznie się rozprawa ofertowa. — Wybór oferenta zastrzega się.

Toruń, dnia 24 listopada 1930 r.

Kierownik Budowy: (—) inż. Niekrasz.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Radomiu ogłasza.

PRZETARG NIEOGRANICZONY

na dostawę roczną: 41.650 sztuk, 5.560 mtr. bież., 32 kg. i 1.000 kompletów materjałów elektrotechnicznych instalacyjnych do urządzeń prądu silnego i słabego.

Dostawa ma być dokonywana w okresach miesięcznych na podstawie zleceń Dyrekcji.

Oferty należy składać do Dyrekcji, Wydział Zasobów Radom, Rynek Nr. 12, dnia 30 grudnia 1930 r.

Otwarcie ofert odbędzie się w dniu 31 grudnia 1930 r. o godzinie 12-ej.

Wymagane jest wadjum w wysokości 3 proc. od sumy wartości oferowanych materjałów, oraz wzory względnie katalogi lub prospekty.

Bliższe szczegóły zainteresowani mogą uzyskać w Wydziałach Zasobów D. O. K. P. w Radomiu, oraz w Warszawie, Gdańsku, Wilnie, Poznaniu, Katowicach, Stanisławowie, Lwowie i Krakowie.

Dyrekcja zastrzega sobie prawo zwiększenia lub zmniejszenia każdej poszczególnej pozycji o 50 proc.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Radomiu.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Stanisławowie rozpisuje

NIEOGRANICZONY PRZETARG

na dostawę 9.000 m^3 żwiru rzecznego i 16.000 m^3 żwiru tłuczonego, jako materjał tłuczniowy może być oferowana również szlaka piecowa. Termin wniesienia ofert upływa dnia 30 grudnia o godz. 12-tej.

Bliższych wyjaśnień zasięgnąć można w Wydziale Zasobów D. O. K. P. Stanisławów, gdzie też otrzymać można formularze ofertowe, a to bezpośrednio lub pocztą za nadesłaniem należytości na porto w znaczkach pocztowych.

Centnar gazet

makulaturę - zeszyty

wysyłamy za 16 złotych franko nasz skład za poprzedniem nadesłaniem gotówki

Wydawnictwo „KUPIEC"

POZNAŃ, ulica Wielka nr. 10. Tel. 22-77

Do sprzedania:

Motor elektryczny o sile 75 K. M., nowy, 220×220, 50 perjodów, 750 obrotów, z kołem pasowem, szynami i opornicą.

2 prasy do wytłaczania konserw kawowych, o rozmiarach 42×42 mm., 10 stemplowe, automatyczne, fabrykat Kiljan Berlin, oraz

2 piece kulowe do wypalania kawy, fabrykat firmy Emmerich, używane jednakże w dobrym stanie.

Filter do piwa, używany, w dobrym stanie, fabrykat B. Hellmann Praga, o sprawności 10 do 16 hl. na godzinę, stała sprawność 150 do 200 hl. wraz z prasą ramową odpowiadającą powyższemu filtrowi. 9493

Wiadomość pod adresem:

Feliks Grabowski, Kraków, ul. Sławkowska 1.

Płatkarnia

okazyjnie do sprzedania

Suszarnia płatków ziemniaczanych

składająca się z czterech kompletnych podwójnych walców ∅ 850 mm, długość 2500 mm. Ciśnienie robocze 5 atm. Sprawność robocza 60 ton ziemniaków na dobę. Fabrykat: Fr. Méguin & Cie. Łask. zgłoszenia

9471 **Gdańsk (Danzig) Postschliessfach 297.**

Wobec zwinięcia składu sprzedam po cenach zniżonych:

Precyzyjne tokarki pociągowe wzniesienie 150, 180 i 210 mm, 1,— do 2,— m.

1 wyginarkę do rur gazowych do 2" ∅

1 gwinciarkę do rur gazowych 9491

1 piłę do cięcia metali na zimno,

Różne nożyce i sztance ręczne, tarcze szmerglowe i narzędzia.

Inż. Maks KLIPPER, Bielsko - Śląsk.

Kupno okazyjne

papieru pakowego

PAPIER PAKOWY szary w arkuszach 80×110 o wadze 75 do 130 gram., sprzedajemy loco dworzec Poznań, po cenie 58,— zł za 100 kg. Papier pakowy żółty po cenie 60 zł za 100 kg. Papier szary o wadze 50 gr., po 62 groszy za kg., różowy mocniejszy o wadze 50 gr. po 68 groszy za kg. w belach po 140 do 160 kg. Wysyłamy tylko za poprzedniem nadesłaniem gotówki lub za zaliczką. Przy większych kwantach od 5 balotów począwszy, cena niższa wedle umowy. Oferta niniejsza ważna aż do wyczerpania zapasu, więc bez zobowiązania.

Drukarnia „KUPCA", Poznań, Wielka 10

Sprzedaż - dzierżawy - personel - zastępstwa

Nigdy powtarzająca się okazja!

Do odstąpienia od zaraz skład maszyn i narzędzi rolniczych połączony z mniejszym warsztatem reperacyjnym wraz z kompletnem urządzeniem biurowem incl. telefonu w wielkiem mieście województwa poznańskiego. Zapasy maszyn i narzędzi mogą być, lecz niekoniecznie, na jaknajkorzystniejszych warunkach przejęte. Do objęcia składu, bez zapasów, potrzeba 15. — 20.000 zł ewtl. i mniej. Skład maszyn nadaje się nadzwyczajnie na filję dla większych przedsiębiorstw, lub fabryki maszyn rolniczych. Zgłoszenia pod nr. 9503 do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego"

Kupno okazyjne!

Sprzedamy tanio maszyny **dobrze utrzymane:**

Automatyczną tokarkę rewolwerową (fabrykat Schubert & Salzer) o jednem wrzecionie, z przepustem materjału 78 mm.,

Automatyczną tokarkę rewolwerową (fabrykat amerykański Cleveland) o jednem wrzecionie, z przepustem materjału 52 mm.,

Szybkobieżną heblarkę 4-stronną do drzewa (fabrykat amerykański Fay Egan),

Oryginalną szwedzką dłubiarkę pionową (wertykalną)

WICHTERLE & KOVÁŘÍK, T. A.

PROSTĚJOV (Czechosłowacja). 9492

Leżąca jednocylindrowa zaworowa maszyna parowa na prąd stały 180/210 PS, rok budowy 1922, fabrykat Schichau.

Kocioł z dwoma rurami płomiennemi, rok budowy 1922, fabrykat Schichau, 12 atm., powierzchnia ogrzewalna 65 kw. m., przegrzewacz crc. 20 kw. m.

Leżąca maszyna parowa crc. 20 P. S., fabrykat Pauksch, rok budowy 1912.

Kocioł z rurą jedno-płomienną 1907/ 8 atm., 26,2 kw. m. powierzchni ogrzewalnej, fabrykat Schichau.

Kotły oraz maszyny pochodzą z zakładów do odwadniania i są bardzo mało używane.

Do sprzedaży upoważniony:

Otto Fadenrecht, Handel maszyn.

Tiegenhof-Gdańsk (Danzig). 9488

Motor Deutz na gaz ew. benzynę, 4—5 K. M., 250 obrotów, w ruchu, jak nowy, bardzo tanio sprzeda **Pogonowski, p. Kańczuga, Łopuszka, Małopolska** 9510

Na sprzedaż

urządzenie centrali elektrycznej

na siłę i światło o wydajności ok. 25 KW. składające się z silnika systemu Diesel, dynamomaszyny na prąd równy, 5 motorów, opornic, rozruszników, woltomierzy itd. Zgłoszenia pod nr. 9448 do adm. „Rynku Metal. i Maszyn."

3 kotły parowe

wagi około 18 tonn, jeszcze w stanie zdatnym do użycia, z dobremi dokumentami, 6 atm., z wszystkiemi armaturami, zaraz do oddania. Cena zł 2,500 za sztukę. Powierzchnia palna 73, 75, 78. **Walter Schmidt, Wielkie-Hajduki G.-Śl., ul. Mickiewicza 4.**

Materjały Budowlane. 9461

Do sprzedania maszyna parowa

wentylowa, tanden kompound z kondenzacją fabrykatu Hartman Liegnitz, 300 koni. Zgł.: **Częstochowa, skrzynka pocztowa 135.** 9440

SZYNY **profil 90 mm., długość 9 mtr.,** nowe, nie używane, z śrubami, laszami, ca 2000 metrów, po cenie 32 gr za kg. **M. Broński, Poznań, Nowa 6** 9499

Skład

9442

w **Inowrocławiu** obszerny, do tego dwa przyległe ubikacje, nadający się na interes sprzętów kuchennych i krótk. żelastwa zaraz do wygodz. Zgłoszenia:

Lemon, Chełmno n. Wisłą, ul. Franciszkańska 4 II.

TRANSMISJA fabr. „John", nowa kompl. 570×95, 549×95, 2 koła pasowe 1100 i 600 mm ∅, 6 łożysk, 1 złącz, okazyjnie sprzeda: **W. L. Kawałek, Kraków,** Gertrudy 5. 9512

Ślusarnia mechaniczna

9449

w prowincjonalnem mieście Małopolski okazyjnie natychmiast do sprzedania. Zgłoszenia: **M. KLINGOWA, Sambor, Stara Dyrekcja.**

Motory używane

w dobrym stanie do sprzedania

9413

na gaz ssany: 16, 20, 30, 35, 40, 50, 60, 70, 120, 150, 160, 300 koni mech.

Diesel'e: 6, 15, 25, 40, 100, 150, 200 koni mech.

B/T. „ATLANTA" - Warszawa, ul. Jerozolimska Nr. 45

Tokarnię sprzedam okazyjnie, bardzo mało używaną 1 metr toczenia, fabrykat „WIE-POFANA" komplet z narzędziami. Cena 1.400 zł. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalow. i Maszyn." pod nr. 9454

Duży piec żelazny

wyłożony szamotem 3 mtr. wysoki do ogrzewania wielkich sal wartości 1.500,— zł., sprzedam za 300,— zł. Zgłoszenia do administracji niniejszego pisma pod nr. 1000.

Kotły parowe używane, 24 m², pow. ogrz. 6 Atm, jeden „**Cornval**", drugi **rurkowy wyciągalny**, z papierami, tanio do nabycia u firmy **W L. KAWAŁEK, Kraków**, Gertrudy 5. 9511

Heblarka szwedzka
3-stronna, „JONSERED", pospieszna (18 mb deski na min) z automatem do szlifowania, szer. rob. do 600 mm. do nabycia: 9513
W. L. KAWAŁEK — Kraków, Gertrudy 5.

POWAŻNA światowa firma

produkująca wszelkiego rodzaju siatki i tkaniny druciane, blachy dziurkowane i t. p. poszukuje

przedstawiciela

posiadającego duże stosunki w hutach żelaznych i kopalniach, w cukrowniach i cementowniach, w młynach oraz w firmach prowadzących artykuły dla powyżej wymienionych przedsiębiorstw, oraz

przedstawiciela

posiadającego duże stosunki w składnicach metali i u poważnych detalistów Oferty z referencjami pod „Pierwszorzędna siła" do Biura Ogłoszeń **Teofil Pietraszek, Warszawa, Marszałkowska 115.**
9505

Poszukuję firm odpowiedzialnych
do przejęcia reprezentacyj na motory spalinowe ze składem konsygnacyjnym na Śląsk, Wielkopolskę, Pomorze, Małopolskę. Oferty
9507 do Biura Ogłoszeń „**Par**"
WARSZAWA, Bracka 17. sub „E. O. K".

Fachowca
do emaljarni szyldów
znającego się na zakładaniu nowoczesnych pieców, jako kierownika poszukuje się od zaraz. Zgłoszenia z odpisem świadectw do admin. „Rynku Met. i Masz." pod nr. 9500.

Starszy pan, sądownie zaprzysiężony rewizor ksiąg, poleca się Szan. Kupiectwu i Przemysłowi
do wszelkich prac buchalteryjnych
do kontroli ksiąg, zestawienia bilansów po cenach bardzo przystępnych. Zapewnia sumienną pracę.
Zgłoszenia uprasza się do admin. niniejszego pisma pod nr. 300.

Sprzedamy okazyjnie **dynamomaszynę**
A. E. G. 20×110 volt, 432 Amp, 540×670 obrotów, 40,5 volt
Kupimy używaną **strugarkę** o skoku do 500 mm.
Zakłady Przemysłowe H. Czechowski, Sosnowiec.
9465

KUPNA

Stare płyty akumulatorowe, szlam,
i wszelkie stare metale
kupuje
T. Bielawski, Poznań,
Bukowska 33. — Telefon 6418. 8062

Walce do wyrobu gumy o przybliżonym rozmiarze 800×350 m/m używane, kupię zaraz. OFERTY NADSYŁAĆ
WARSZAWA, ul. Bracka 22
Kazim. Dąbrowski
9508

2 kotły kornwal. lub wodnorurkowe
90—110 m², ciśnienie 12 atm., książka absolutnie czysta,
1 kocioł kornwal. 9502
120—130 m², 15 atm., najwyżej 15-to letni, kupi
Inż. BINDER, Kraków, Gertrudy 23.

Kocioł parowy 9443
mały 3—6 atm. najchętniej stojący, używany w dobrym stanie kupi inż. **Czesław Gottschalk, Spokojna 12,** tel. 6258

Motor ropny 6 KM. najchętniej **Diesel** używany lecz w doskonałym stanie kupię:
Pogonowski, p. Kańczuga, Łopuszka (Małopolska.)
9419

Zakupimy natychmiast
około 6 klm.
toru polowego
z wózkami lub bez.
Najchętniej luźne szyny 60—80 mm., równej długości bez podkładów. 9470
Zakłady Ceramiczne Osowa-Wysoka
INŻ. M. CHRZANOWSKA I S-KA
OSOWA, poczta Chwaszczyno, powiat Morski.

Wszelkie ogłoszenia
w sprawie kupna i sprzedaży osięgają
w „Rynku Metalowym i Maszynowym"
znaczny skutek

„R. Met".

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, ½ str. 80 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. Artykuły opisowe z dopłatą 100%. Klisze autotypje z wyraźnych fotografij dostarcza się po 14 groszy za cm². Do Niemiec oblicza się 1/1 str. 150,— Rm., ½ str. 80,— Rm., ¼ str. 45,— Rm., 1/8 str. 25,— Rm., 1/16 str. 15,— Rm. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.